

İlhan Durusel

Gül Öksüren Melek

ÖYKÜ

GÜL ÖKSÜREN MELEK

İlhan Durusel 1965'te Ayvalık'ta doğdu. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, edebiyat öğretmenliği yaptı (1988-94). 1994'ten beri eşi Franceska ve oğulları Deniz'le birlikte Pennsylvania'da yaşıyor, Lehigh Üniversitesi Kütüphanesi'nde arşiv ve nadir kitaplar bölümünde çalışıyor. Öykü, şiir ve yazılarından bazıları *Sombahar*, *Cumhuriyet Kitap*, *kitap-lık*, *Sıcak Nal* ve *Mesele* dergilerinde, bir öyküsü Kanada'da çıkan edebiyat dergisi *Descant*'ın Türkiye seçkinde yayımlandı. **Kitapları:** *Blöf Kitap* (Tansu M. Gülaydın'la, 1994), *Alınyazım Kılavuzu* (1998), *Karakalem Requiem* (2003), *Süslü Nesir: Selçuklular İçin Güzel Sözler* (2007), *Gül Öksüren Melek* (2012).

*İlhan Durusel'in
YKY'deki kitapları:*

Alinyazım Kılavuzu (1998)
Karakalem Requiem (2003)
Süslü Nesir (2007)
Gül Öksüren Melek (2012)

İLHAN DURUSEL

Gül Öksüren Melek

Öykü

Yapı Kredi Yayınları
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 3585
Edebiyat - 1029

Gül Öksüren Melek / İlhan Durusel

Kitap editörü: Murat Yalçın
Düzeltili: Nilüfer Altınel

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3 Kağıthane-İstanbul
Telefon: (0 212) 294 10 00 e-posta: info@masmat.com.tr
Sertifika No: 12055

1. baskı: İstanbul, Nisan 2012
ISBN 978-975-08-2247-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2012
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

İÇİNDEKİLER

ZİYARET, HAMLET, MEMET

'K'TB' • 9

Ölü Karımın Bir Ozanı Ziyareti • 17

Nasıl Bir Mezara Acaba Hamlet? • 21

Köprülü Memet Otel • 28

TEKBAŞINA GAZELLER

Aya Sofya Loren • 37

Gül Öksüren Melek • 41

Tekbaşına Subaşına Gazel • 45

Semaver Fokurduyor, Taşacak • 47

NERDE NE

Nerde Tabanca? • 57

Dedemin Donu • 59

Nerde Payton? • 61

Nerde Ferit Horoz? • 65

Nerde Dünür? • 70

Osman Hamdi Bey'in Fes Kırmızısı • 75

TÜYÜBOZUK HİKÂYELER

Gölgede Oyun • 83

Metin Kurt: Şiiri Kurtaran Adam • 98

Ağlayan Kaya • 109

Solbekler • 125

ZİYARET, HAMLET, MEMET

'K'T'B'

كتب

1.

O zamanlar, hatırlıyorum, kareler ve köklerle ilgileniyordum.

Bir antika matematik kitabı arıyordum.

Benden yüzyıllarca önce yaşamışların dünyayı benden daha iyi anlayıp açıklayabilmeleri deli etmişti beni.

KTB evine girdim.

İki dilde bir sözlük aldım, ikisini de bilmem: Araplardan kareleri, Elenlerden kökleri öğrenmeye.

Sokak:

Çıkınca başka insanlar gördüm. Bütün dilleri konuşan, dediklerini harfi harfine anladığım. Biraz önce girerken bıraktığım insanlar değildiler bunlar. "Kimsiniz, necisiniz, kimlerdensiniz?" diyesi oldum. Ben de ben değilim artık diye "Bu mahalleden ölü çıktığını görmedim hiç" dedim önüme gelen birine, öylesine.

"Henüz" dedi.

"Henüz?" dedim.

Park:

Sözlüğü parkta bıraktım.

"Sözlük parkta kalmış" diye yazdım alınyazım'a – günlüğümün adı.

2.

Parktan çıktım. Kitabı olmayan yazarın yapıtını bulmaya yine ktbevine gittim.

“A’nın kitabını nasıl bulabilirim” dedim. Kasadaki kadının tahmin edebileceğinden çok daha gizemli biri olduğum süsünü vererek sesime.

Kadın kalktı, kapıyı kilitledi, dışardan. Sonra arka kapıdan içeri girdi.

Niye böyle yaptı, kitapçılar niye böyle tuhaf şeyler yaparlar?

Ne bir ‘hoş geldin’ ne ‘ıhlamur içer misin?’... A’nın kitabını ezberden okumaya başladı.

Okuma ne kadar sürdü hatırlamıyorum.

A’nın yapıtının tek kopyası bende artık.

3.

Büyük A’nın yapıtını duymuştum daha önce. Nerde hatırlamıyorum ama bu kadının anlattığı gibi değil tabii. Bir efsane, bir masal. Kokteyllerdeki *duyduk duymadık demeyin* laflaşmalarında mesela. Şöyleydi:

A’nın kitabı tek nüshaydı; kitabı aynı anda ancak bir tek kişi okuyabilirdi; kitap sadece yüksek sesle okunuyordu ve okununca dinleyiciye geçiyordu vs.

Yani A’yı okumak demek, kitabı yitirmek demektir.

A’nın kitabına sahip olmak, onu okumamakla mümkündü.

Bir sonraki dinleyici, yani “sıradaki”, kitap için geldiğince, kitabı okumayı reddetmek söz konusu değildi. Dinleyici genellikle “Selam, A’nın kitabını nasıl bulabilirim acaba?” diye sıradan bir parola soruyla geliyordu...

4.

A’nın yapıtının tek kopyası bende artık ama bir sonraki dinleyici (çünkü okuyucu benim artık) beni nasıl bulacak?

Benim benden öncekini bulmak için harcadığım çaba, onun beni nasıl bulacağı konusunda umutsuzluğa sürüklüyor beni.

Biliyorum:

Bana bir şey olacak, kitap bende kalacak.

Ona bir şey olacak, kitap bende kalacak.

5.

Okuyucu çok dikkatli olmak zorunda: Dinleyici gibi davranan kurnazlar, dinleyici olmaktan haberi olmayıp da *dinleyici sorusunu* soran ahmaklarla dolu ortalık çünkü.

Biri:

"A'nın yapıtının tek kopyasını bulmaya ömrümün bu an'a kadar olanını adadığıma sizi nasıl inandırayım?" diyor.

"Bilmiyorum."

"Benim o olduğuma başka ne kanıt göstereyim?"

"Bilmiyorum."

"Benden başkası size onu sormadığına göre..."

"Bu doğru değil, bir; seni ben buldum, iki..."

6.

Bir başkası:

"A'nın yapıtını hafızanızda bozmadığınıza nasıl inanayım" dediği gün, onun o olmadığını anladım.

Böyle eşi benzeri olmayan bir yapıt nasıl çarpıtılabilir?

Kitabın değiştirilemez olduğunu nasıl bilmez? Benim yapacağım ekleme, çıkarma, değiştirmenin gerçek dinleyici tarafından hemen anlaşılacağını nasıl bilmez?

7.

A'nın kitabını (ç)almaya gelen kaç sahte okuyucu teşhis etmem gerekti?

8.

Kitabın yanlış ellere geçebileceği korkusuyla uykudan uzak geceler geçiriyorum. Bu gecelerden birinde bir bar-pavyonda A'yı bir *şarkı sözü şiir dinletisinde* buluyorum. Bir yolunu bulup kuşkumu açıyorum A'ya. A o gece eski dansöz şair kadından başka kimseye ilgi göstermediği için benim sözlerimi şarkı söz-

leriyle kesiyor. Masa büyük ilgi gösteriyor A'nın bu gösterisine. Orda çalışan, ticaret lisesi terk, iki ay önce evden kaçmış Nihal'le odasına çıkıp teselli aramak istiyorum. Nihal koluma girip beni yukarıya çıkarırken *"bir teselli ver"* diye laf atıyor A arkamdan. Belki de bana öyle geliyor: Sahnede yerini almış A, bütün barı sözlüye kaldırmış şahbaz bir enistitü okutmanı gibi.

9.

A kitabını almaya gelmiş Nihal'in odasına.

Nihal'in odasında A'nın diş fırçası... bu gözümünden kaçmadı.

"Senden çıktığı anda senin değildi o artık" diyorum A'ya.

Nihal'i o güne kadar kimseyi öpmediğim gibi öpüyorum.

Nihal'i kimse böyle öpmemiş bugüne kadar.

10.

"Bana onu hatırlatacak bir şey ver bari" diye yalvarıyor peşimden.

A'ya bir defter veriyorum.

"Bir başkasının kitabı gibi okuyorum şimdi bunu" diyor te-
lesekretelere bıraktığı mesajda.

11.

Sarhoşken birkaç kere A'nın yapıtını mırıldanmışım.

Nihal öyle dedi.

Başkaları da sonra.

Nihal, mırıldandığım öykünün A'nın yapıtı olduğunu ner-
den bildi? Bilmiyorum.

Kitap hâlâ bende; Nihal dinleyici değildi. Biliyorum.

12.

Kitabı troleybüste unutmuşum bir gün.

Biri alıp baştan sona okumuş. Belli.

Sonra bana geri vermiş.

İçim geçmiş. Belli.

Küçükalya'da inip Mektupçu'ya doğru yürümüş. Kesin de-
ğil, ama öyle.

13.

Bazen kitabı kendi kendime sessiz okurken buluyorum kendimi. "Hay aksi!" deyip hayata kaldığım yerden devam ediyorum.

14.

A'nın kitabından bir sözsüz oyun, bir pandomim yapabileceklerine ikna etmeye çalışıyor beni oyuncu kadın. Bir gerilla tiyatrosu, en işlek caddede, bir kereliğine.

Bir *bulvar komedisi* olur en fazla diye düşünüyorum.

"Bana geçsin bir günlüğüne, akıt o kitabı bana" diyor. "Bittirince hemen getiririm. Bir daha görüşmek için de bahanemiz olur. Ha?"

Öyle kolay olsaydı...

Oyuncu kadınla nerde tanıştığımı hatırlamıyorum. Bir filmde sanki, sağında solunda trolleybüs bereleri. Morartılar.

15.

A'yla tanıştığına, onunla bir gece geçirdiğine yemin ediyor başka bir kadın. "Unutulmaz bir gece değildi o anlamda" diye eklemeyi de ihmal etmiyor.

Kendini A sanan biriyle, bir kadınla ben de tanışmıştım.

"Ama" diyor "A, böyle bir kitabı hatırlamıyor. 'Varlığını bilmediğim kitap nasıl benim olur? Benim kitabım, nasıl bende hiç olmaz?' dedi" diyor kadın.

16.

Sıradakinin kendisi olduğundan nasıl bu kadar emin olabiliyor bu kadın?

17.

Dinleyici bir süre daha ortaya çıkmazsa kitabı bu kadına vereceğim galiba.

18.

Bu arada A kitabın yazıya geçirilmekte olduğunu bir gazeteye bildirmiş. "Röportaj vermek" diye de bir söyleyiş icat etmiş.

Yazıya fotoğrafını da koymuşlar. Benim tanıştığım A'ya, bana A olduğunu söyleyenlere benzediğini itiraf etmeliyim. "Bir gece biri telefon edip ilk kelimeyi bir şifre gibi hatırlattı, şimdi her gece aynı saatte arıyor kaldığım yerden devam ediyorum" diye açıklıyor kitabın yazılma işini.

Gazeteci zeki:

"Yani kitabı siz mi yazıya geçiriyorsunuz?"

"Kitabı yazıyorum."

"Yani yeniden yazıyorsunuz, yani yeni bir şey yazıyorsunuz" diye yazamıyor gazeteci. Zeki.

19.

Bu bir yalan olmasa, böyle bir şey söyleme gereği niye duysun A? Tanrı sınırsız kudretini idrakı sınırlı yaratıklara açıklamaya, ucuz mucizelerle onları buna ikna etmeye neden gerek duysun?

20.

Kitabı ona vermem için yalvarıp beni her gece arayan A.

Kitabı ona yazdıran benim.

Benim ona kitabı yazdıran.

21.

İçimdeki "kitabın öyküsünü kitap yapmak" dürtüsünü susturamıyorum bir türlü.

22.

Kitabın bir cümlesini yazıp gazetedeki "iş arayanlar" ilanlarından rastgele seçtiğim bir adrese gönderdim.

Cümle aynen öyleydi.

23.

Kitaptan aklıma gelen gelişigüzel sözcükleri seçip bambaşka bir düzende yazdım. Temize çektim. Bir dergiye gönderdim. Sonra editöre bir düzeltme notu gönderip bunların aslında bir başkasına ait olduğunu söyledim. Yayımlanmadı.

24.

Kitabı nerdeyse unuttuğum, varlığından tümüyle habersiz olduğum zamanlar olduğunu söylemiş miydim?

25.

Çok uğraşsam tamamen unutulabilir miyim? dedim bir gün kendime.

26.

Kitabın başındaki övgüyü çıkarmak, değiştirmek mümkün mü?

27.

Bir başka kitabı daha ezberleyebilir miyim böyle?

Başka bir kitabı bundan daha fazla olmasa da bunun kadar önemseyip bunun ağırlığını atabilir miyim?

Bu kitaptan kurtulabilir miyim?

28.

Kitabı bana veren ktb evindeki kadını görmeye gitmeye karar verdim.

Kitabı geri vermek mümkün mü?

“Satılan mal geri alınmaz” deyip alayla gülümsüyor kadın.

29.

Kitapçı kadın: Kitabı veren

Oyuncu kadın: Ödünç isteyen

Sonraki (anlatmadığım): Kitap için değil, beni görmek için gelen. Kitap için gelmemiş olsa da onu bana getiren kitabın ben-de olması.

Kitabı bilen çok kişi var. Kitapçı kadın ve benim dışımda okuyucusu olan kaç kişi? Kaç kişiyiz?

Yorganı itip kalkıyorum.

Gidip aynaya bakıyorum. Uyanmışım.

30.

“Kaç kişisiniz ulan!” diyor A, kitabını geri istiyor.

“Onu bana sen vermedin ki?” diyorum.

“Benim kitabım” diye diyor.

Bitirdiğinde kitabın artık ondan çıkmış, hatırlatıyorum.

“Benden çıktıysa benim işte ya?” diyor.

A’nın kendini bu kadar aşağılaması midemi bulandırıyor.

31.

Böylesine görkemli, böylesine yetkin bir kitabı A’nın hatırlayamamasını aklım almıyor.

32.

Bugün bir akvaryum, bir de balık aldım. Düzeneği kurdum, balığı yerleştirdim. Kitabı ona okudum bütün gün.

Ertesi gün gidip bir balık daha aldım.

Tuhaf: Bir kere dinlediğim, bana okunduğu gibi benim de benim gibi başka birine bir tek kere okuyacağım bir kitap bu.

Hayatımdan bu kitaba adadığım zamana değecek bir şey bu.

33.

Kuyuya sarkıp A’nın kitabını okudum. Kitabı kustum. Pişman değilim.

Ölü Karımın Bir Ozanı Ziyareti

*“Hiç kimseye yapmadığım şeyi ona da yapmadım.
Başsağlığı dilemedim.”*

İlhan Berk

Sağ el, sağ kol, sağ omuz. Pembe yarası işlemeli.

Sarmatyalı. İskitlerin içinden bir kısrak gibi çıkıp gelmiş.

Bileğinde jilet dövmesi. Öbüründe açık yara, akar, akar, akar. Kabuğunda verallah tırnak izi, sıkıntıdan yırtmış derisini, teyelli.

Çokeşliydi kendisi, çocukları çokuluslu.

Tek memeliydi Afyonkeş'in karısı.

Amazon, böyle derdik biz ona, tek memesiyle emzirdi son bebeği.

Afyonkeş, o tek memeden emdi Amazon'un özünü, bebek-ten kalanı.

Neşeli, neşeli bir bebeğin diş izleri düz sinesinde dövme. Afyonkeşinkiler sedef kakma: kirli sarı ama kaburgalarına kadar yakın Amazon'un.

En son, balığa giderken görmüşler Amazon'u: Sepet örgüsü saç, şıpıdıkları.

Eve ekmek getiren o. Evde yemek yemeyen Afyonkeş. Tek öğün yiyor artık, o da meyhanede, o da gece, o da arkadaşlarıyla sadece.

Balığa bu ilk gidişi Amazon'un.

Balığa son gidişi: – Tarabya sırtlarından kıyıya iniş. Kıyıda utanma merasimi. Balık tutan tek kadın. Balık tutamayan tek o.

Mektuplaşıyor Afyonkeş, kendi dilinde yani eski dilde.

Anketlere, soruşturmalara cevap yetiştiriyor.

“Şiirimiz açmazda” diyor; “romanımız yok”; “bizim diyebilceğimiz bir klasik bizim nesilden çıkacak” diyor, parantez açıyor, örnek veriyor, parantezi kapatıyor; o parantez edebiyat tarihinin bir dönemini kapatıyor.

Düz, kısa şiirler yazıyordu bütün gün çardak kulede Afyonkeş, elinde kalem olmuyor böyle günlerde. Bir ses kayıt cihazı almış bit pazarından askerde. En yaşlı oymuş alayda, bin yaşındaymış nerdeyse. Alay içtimada, en arkada; en derin öksürüklü İstiklal Marşı'nda. Marşı, içinden öksürükle okurdu, kön kön gezerdi nöbette elleri cepte. Tektipleri giyip çarşı izni vermiş kendisine tezkere günü. Rus Pazarı'na gitmiş doğru. Rus kadın onun ruhunda bir fal okumuştur ki çıplak ayağıyla önüne itivermişti cihazı. Kamışı kabza bütün yolculukta, “kadın yanı” isteyen kadınlara kaside, şehirlerarası otobüste ilk şiirini yazmıştı oraya. Oraya *yazıyor* şiirlerini o günden beri. Sonra evde temize çekiyor –eskiden daktiloydu şimdi kutadgubiligsayar. Ama en güzelleri Amazon'un el yazısıyla olanlar. Bir periyazısı sanki, bil-lur harfler, kıvrak kıvrak birbirini buluyor, sonra kelime oluyor. Afyonkeş bunu görünce aşka geliyor. “En güzel şiir el yazısı” diye gidip bebeği uyandırıyor, şiiri okuyor. Lambayı, çerçeveyi deviriyor odada sevinçten. Amazon kızıyor.

“Sevinç bana yasak” diyor Afyonkeş cihaza ve şişeyi dikiyor ağzına –diker gibi bebeğin biberonunu.

Şiirini, diyorlar ki, körinana kurban etti.

Yazılmamış eseri: Tüm Şiirleri 1: El Feneri. Bir kısmı kasetlerde, çoğu aklında hâlâ.

“Kendi Seçtikleri”yle yaymış efsanesini, başını silmiş onun da sonra.

Bir altın kupa zehir hikâyesi, hayat hikâyesi.

Altın Beşik Masalı, oğlunun doğumu. Yazıp bitirdiği tek eser diyor karısı. Nüshası kayıp.

Bir gün yemeğe bir misafir geliyor, ölü bir şair. “Öldü” denilen şair.

Yemek böylece ortadan yenir.

Kanun kaçağı bu şair on dört yıldır kendi tabağından yememiş. Kendi tabağı olmamış bir şair. Konserve, kuruyemiş, patlamış darı. Baklagillere övgü düzen bir şiir yazmış. “Pirinç: bir uygarlık” diye bir kitapçığını bildiri gibi dağıttırmış.

En çok peynir seviyor. “Sizi çok seviyorum peynirgiller” diye ağlayıp ikisini de yanaklarından öpüyor. Amazon’u öpüşü daha uzun sürüyor, biraz da boyna kayıyor. “Bir Ölü Şairin Karımı Ziyareti” diye bir şiire başlıyor Afyonkeş o gece. “Ölü karımı şairin ziyareti” diye son dizesini yazıyor ilk önce.

“Keşim ben kızım” diyor “elim para tutmaz.” “Babanın evini özlüyorsan, kapı orda” diyor. Şair gidince öfkesi geçiyor, özür diliyor. Kulağına, usulca. Sıcak nefes, alkol buharı, ıslak biraz dili kadının kulak kapısında. Amazon öğürüyor, “bebek uyandı galiba” diyor. Kalkıyor. “Türk-öğür-çalış-güven” diye gülüyor arkasından Afynkş. Afyonkeş’in ağzı biberon nargileyi buluyor, tömbekiye biraz daha esrar kırıyor. “Gel beraber yiyelim yaptır-dım çörekleri” deyip zorla Amazon’un ağzına sokmaya uğraşıyor nargileyi –bazılarına göre başka bir şeyi. [burda nasıl oluyorsa amazon elinin tersiyle itiyor Afyonkeş’i, Afyonkeş hıncından ama Amazon’a dokunmadan (yemin billah ekmek musaf kuran) öfkesinin gazabıyla öldürüyor Amazon’u, ya da Amazon kıyıyor kendi canına sırf inat olsun diye ona.

Süzülüp bir gün gökten gelmiş Havva, taşını getirmiş Afyonkeş’in, bitiremediği ünlü dizesiyle kafası ezik. Nargilesi devrilmiş, sarı dumanlı suyu akmış. Yüzünün yarısı yerde yüzüyor o suyun içinde. Öbür yarısı taşa kazınmış, yanına da bir yazı: “Ölü Karımın Bir Şairi Ziyareti”.

Böyle yazıyormuş mezar taşında.

Afyonkeş'i kendi mezar taşıyla böyle öldürmüş diyorlar
Havva.

"Öldü" diyorlar şimdi onun için.

Onun için bugün bize yemeğe misafir şair.

Nasıl Bir Mezara Acaba Hamlet?

Akçora Gömlekleri projesinde emeği geçenlere...

*"şaştım, senin hançerin bu kadar mıydı
varmadı yüreğime"*

Turgut Uyar

Ölümlerden ölüm beğendirilemeyen Hamlet adında bir şehzade on altısından gün almaya başladığı sabah evden "işe gidiyorum" diye çıkmış. Şehzade bu, işi gücü haytalık. Sabahçı kahvesine uğramış, iki poğaça, bir çay söylemiş; birer ısırik poğaçalara; çayına dokunmadan, arkadaşlarına elveda demiş. Yıllar boyunca bir yolculuğa gider gider döner olmuş öyle. "Nereye gidiyorsun, ne alırsız, ne satarsız?" diye sormuşlar bir keresinde. "Ruhuma beden, bedenime mezar ararım" demiş Hamlet. Köşeyi dönüp kaybolmuş.

1.

Bize de "git bak bakalım nereye gider de ölür bu oğlan böyle? Boya mı boyar, saç mı yaptırır? Ruh-mezar pazarlarında haraç mı kestirir, elindekini ite puştaya yedirir, dostu mu var, bekâr odasında mı kaldı ölüsü... git, gel anlat bize, hadi uğurlar ola" dediler, elime asa, ayağıma çarık verdiler, ömür boyu tren pasosu çıkardılar.

Böyle ilk istasyona vardım. Varır varmaz birini buldum. Dedim "bana Hamlet'i anlat, onu bilmezsen ana karnında ağlayan bebeği, mezarında gülen şehidi..."

– Bazen unutulmuş bir roman kahramanı gibi birdenbire kanlı bir haberle yüze çıkardı Hamlet. Harpten dönerdi sanki. Harb-i Umumi'den onca yıl sonra. İhtiyar köpeği tanıyınca koşup hemen bir sofraya kurduk. Yay gerdik, ok attık. Filibeli bir komşusu vardı, bir geldi, yayı gerdi, kırıışı Rumeli'ne kadar yaydı. Hamlet bir Pomak'tı. Hakkında en iyi bildiğimiz şey bu.

“Hamlet mi? Pomak'tır onların kökü” diye laf atardık kahvede birbirimize Hamlet lafı geçtiğinde. Deliorman göçmeni, ne zaman gelse buraya bizden çok yerli. Böyledir oralılar, nereye gitseler bin kuşak oralı olurlar. İkide bir yazdığı kitaplarla övünen bir Pomak'tı. Topu topu iki kitap o da. Biri gezi kitabı, öbürü rehber. *“Harp'te On Sene”* başlığı gezi kitabının. Öbür kitabı *“On Sene-de Hicaz – On Dakkada Hac”*. Malatyalı zahireciler gibi hem her an kavgaya hazır hem de ağır işitirdi.

“Yurdum, yurdum, ‘buraya çöp döken eşek arsası’ olmuş!” der, dövünürmüş, kimse duymazmış. Sahi nereliydin sen Hamlet? Aşağı illerden miydin? İsfahan bahçelerinde mi uyudun? Yemen şehidi, Trablusgarp gazisi misin? Bulgar tütününü kırk fersahtan kokusundan tanır mısın? *“Tütünler merhaba! Tütüncüler ellerinizi öpeyim!”* diyesi misin? Aşk her yerdedir, oralı mısın? Sinema arasına mı çıktın da hayata dönmeyi unuttun? Mazı ağaçları, merisin ağaçları altında kanla karılmış topraklar olmuş kabrin. Sen nerdeysen oralısın; şimdi de ordasın, kan hastalığının var diyorlar orda sana, lösemisin, kan şekerin çıkmış da idrarına karışmış. Kan işiyorsun, kana kana kan kusuyorsun. Kan içeri, kan dışarı.

“Kanla karışık bir yağmur yağacak. Toprağın ıslak kısmı mezarım olacak” demiş Hamlet, bir daha gitmiş burdan.

2.

“Gitti mezarını buldu, rahat uyusun artık” demiş gidişini gören oralılar ama görüp duyanın dediğine göre bu gittiği yerde bir koroda şarkı söyler imiş, yaz tatilinde bir süre baladlarla anlatmış meramını. Ergenliği ıftiharla geçmiş bu yüzden. Tahsiline kendi kendine devam etmiş, batakhaneler, kârhaneler, nerede ne bulursa okumuş, özet çıkarmış, günlüğünde temize çekmiş. *Sevgili Günlük* ilim ve irfanının kanıtı. Her an müsamereye hazır

yaşamış o kısmını hayatının: İskarpinlerini çıkarmadan uyumuş her gece, baloya, galaya, sahneye ve hemen sıvışmaya hazır. Bir gençlik geçirmiş bir çift iskarpinle. Harabelere girip çıkmış, balıkkanatlarıyla uçup alçalmış üstüne bir kılçıklı iskelenin, tuttuğunu anında yiyen bir balıkçı halk sineklikle koşmuş peşinden. Tam orda tül den bir yağmur başlamış. Sineklikler yere inmiş, göğüs dolusu öfke, ağız dolusu küfür. Bıçaklar heyecanlanmış: Birazdan kavga çıkacak. Kavganın geçtiği yer tarihe geçecek. O kısmı mezarı olacak.

3.

Hamlet bir şehzade, çıkıp gitmiş ordan da ben gelene kadar. Ben gelene kadar, âşık bayramı, rock festivali düzenlemek için meydanı süslemeye başlamış burda yerli halk. Düzenleme komitesinden bir arkadaş a bir ses bandı bırakmış Hamlet. Komite hemen sansürlemiş sesli mektubu ama kanunlar gereği bir iki yerini dokunmadan yayınlamaları gerekiyormuş –kanun öyleymiş işte. Orda Hamlet şöyle demiş: “Aynı soydan geldiğimiz heykellerle hep beraber beyin ameliyatı olalım. Kızılay yardımıyla ve törenle. Eskrim dersi alan ve eskrim hocaları ikiz olan bir şehzadenin sofrasına varalım burdan. Kâtip, “Çakıldı ağı” türküsünü söylesin. Mevsim salatası gelsin sofraya. Tayfalar, solaçıklar, hep beraber koruk suyu serpelim salataya. Ben o anda farkına varayım, bakırlı sapıyla bir balta duruyor olsun benim yanımda.”

“Ben Karadenizliyim. Burdan deniz göründüğünü ilk defa görüyorum. Çünkü bir balıkçı gibi yaşadım ben: Yarına bir şey kalmasın diyeydi bütün çabam. Şimdi denize, denize gömün beni, şurdan görünen, şu ruhu en hastalıklı yanına” demiş koca şehrin kapısını çarpıp çıkmış dedikleri olmayınca.

Bu defaki gittiği yere ben geldiğimde Hamlet’i gömme törenine hazırlanıyorlardı, hani olur da aniden gelirse hazır olsun.

4.

İşte ordaydı, orda. Balmumundan heykeli bir kadavra gibi duruyordu kalabalığın ortasında, bir yarı çıplak kadavra: Abdest yerleri Amerikanbezli. Ama öyle yumuşak bir uzanışı vardı ki te-

kerlekli morg masasına, sanki öyle yekpare bir ırmak, akmıyor da bir bütün olarak geçiyor önümüzden. Bunun için oturdum orda bir şiir yazdım ben. Biçimi için özür diliyordum şiirde. Şiirin özü, içeriği buydu: Biçiminden özürdü. Özle biçimin uyumuna en güzel örnekti bu şiirim. Hamlet'e adadım. Trende postaya verdim.

Sonra Hamlet'le eski bir röportajımı hatırladım.

Hattat, diyordu Hamlet, bir daktilo kursuna gidiyor. Kursun adı: Hattat Daktilo Kursları.

Ne yazıyor ki Hattat bir sayfada kozmoz bir ordu gibi yanaşık düzene giriyor? Bir şehidin kurşunuyla toptan ölüyor, öldüğü yere gömülüyor, diyordum ben.

Bize bir toplu mezar gerekli, cinayetlerimizle yatmaya, diyordu o.

Biz kimiz? diyordum ben ona. Eğerçi hepimizin cinayetleri varsa, ya katiliz ya maktul ama öldürülmeden önce hiç kimseyi öldürememiş olma ihtimali yok mu?

Bazıları ölümleriyle arkalarında kalanları öldürür. Size göz verdik, ne mutlu görüyorlar; kulak verdik, işitiyorlar ama gördükçe seçemiyorsunuz, işittikçe karıştırıyorsunuz. "Biz" ne demek hâlâ anlamıyor musunuz?

Ben bu "biz"leri duymuştum. Onları okumuştum, okutulmuştu bana. İnanmamıştım. Demir hamur kılınmıştı, ağız burun kıvrımış, elimin tersiyle başkasının önüne itmiştim, köfte-pilav-piyaz falan gibi daha tanıdık başka bir şey istemiştim.

Aramızda biri duruyordu, görmezden geliyordum.

Aramızdan çıkıp gidiyordu, başka tarafa bakıyordum.

5.

Kaos!

Ne güzeldin sen!

Bizi alırdın ortaya bazen

Bir uçurtma merdiven gibiydin

Zarflara sığmaz mektuplarla

Koşardık sana

Kaos ana—

Mezarına bunu istemiş burda da.

Yıllık iznimin bir bölümünü fırsat bilip gurbette bir alacak peşindeydim ben o anda ama bunu duyar duymaz geldim. Mezarıcı buldum, taşı kestirdim; yazıcı buldum, yazıyı yazdırdım.

O gün günlüğüme “böyle böyle diye yazdırdık mezarına” diye yazdım ben de.

Cenazeden meyhaneye döndük.

Mezarda ölü yok diye derdimizden içtik de içtik.

Taksim Meydanı’na döndü ortalık. İşedik, kustuk.

Sarı su, sararmış sular! Yükseliyordum tutuna tutuna yağmura. “Boğulmak üzere ama kupkuru bir ölü olsun inşallah yağmurda Hamlet” diye dualar edip sızmışım o gece meydanda.

Rüyamda Hamlet’in heykelini gördüm:

– Sen, Horatius, sen tabanca da mı taşırdın bre? dedi bana.

– Ben kendi kendine tavla oynayan bir Hamlet’im, dedi.

Ben de daktilomu yere çaldım.

Kalemimi köküne kadar kalemtıraşa soktum. Sonra (3x) öptüm, başıma koydum.

6.

Bambaşka bir hikâyeydi anlatmak istediğim ama kendi anlattığımın kahramanı oldum sonunda. Elde kılıç ve kalem, yüreğimde taze yara. Şiiri sevmekle, şair olmak arasındaki denge neyse, aşkı çok sevmek ve istemekle “âşık” olmak arasındaki dengede kıl kılıç kaldım. Ben Hamlet’tim bir zamanlar İskender’in kılıcına uzattım boynumu, Nemrut’un oklarına göğsüm’ açtım, dedim, çektim “eyvallah’ı tatlı hayata” dedi Hamlet.

Kısımış kendi ateşini pilli bir lamba gibi. Tam yatağa yaklaştığında bir kadın bekler bulmuş kendini: Cesedi suyunu salmış Ölü Ofelya. Ofelya böyle avuca sığacak kadar ufalmış. Uzanmış yanına uzanır gibi bir plajda ameliyat şezlonguna.

Ofelya'ya ağıt:

Yıla ilk kar düşüyor.

Anasız kasım en üvey ay!

Kartacalı bir salyangoz üşüyor

Soluk soluğa geçmiş hayatın yanından, hayata aldırmadan:

Bir deri bir kemik bir yılan.

Poloniyus kızı Ofelya ruhuna...

7.

Hamlet en son vardığı ilin en güçlüsüydü (ayı göğüslü, kurt belli) ama diz çöktüğünde görüyordu sonsuz saygıyı. İzmir'de berber, bakkaldı. Sarayda aşçı, orda gittim, gördüm onu, bana bir masal anlattı. "Ben on senedir senin peşinde bunu anlatmaya çalışıyorum, neyi anlamıyorum da anlatamıyorum?" dedim merakla. "Gel, bak burdan" dedi "sultan akrabası bunlar", arka sokaktaki dilenci hacıları gösterdi. Kapıyı örttü, anahtarı duvara astı. Bana bir tepsi su böreği çıkardı, tadı mahşer. Anladım ki Hamlet ordan da çoktan gitmişti.

Orda, İzmir'de bir tanrıya sordum onu. "Sayın yaşlı Hamlet'i nasıl bilirdiniz?" dedim. Ne dese inanacaktım nerdeyse. "Tanrım ay olmasın bu gece burda, yağmurun bu tarafında" diyordum bir taraftan da kendime. Ölülerimi topluyordum elimdeki torbaya ve bir kez daha soruyordum İzmirli o tanrılara. Şunları hatırladılar Hamlet hakkında:

Kışlık hava biriktirdim yol için; beklemekten bıcarsanız, ben gelemem artık, siz gelin. Demiş, İzmir'e de el sallamış, gitmiş. "Nerden çıkılırsa İzmir'den bir daha dönülmez?" diye sağa sola koşmaya başlamış halk. "Evlendiğim gece zehirleyeceğim kendimi, Tatar gelinden bilecekler her şeyi" diye de fısıldamış Havra Sokağı'nda da. "Ofelya, Ofelya" diye bağıra bağıra sokağa fırlamış. "Sen ki hayat mumunu benim ateşimde yaktın, benim adımda bir çocuk taşıyasın. Kaderi de bana benzesin, huyu da!" Demiş, vurmuş yokuş yukarlara. O yokuşu hâlâ çıkar diye inanılır. Mecaz değildir, doğrudur. Gittiği yerlerde öyle sevmişler ki Hamlet'i, herkesten çok oralı bir mezar yapmışlar adına. Ölesiye sevmiş oraları Hamlet, öldüresiye canları çekmiş Hamlet'i onların da. O gece orda anladım: Hamlet'i anlamak mümkün, anlatmak mümkün değildi.

8.

Ruhum geldi o gece: “Kimsin be sen?” dedim efelenerek.

“Cehenneme kadar yolun var” deyeyazdı.

“Dur” dedim “sesinden bildim seni. Nerdeydin bunca zaman?”

“Şahdamarından yakındım sana” dedi bana.

9.

Bir ölüm arzusu birden aldı başımı omzuna. Ayağıma terlik, sırtıma yastık getirmeye gitti sonra. Birden bir çocukluk mucizesi geldi aklıma: Duvarda grafiti, taşlarda kaligrafi, Akçora! O duvar yazıcılarıyla yoldaşlığa çıktım, dönmem bir daha. Dedim ki onlara:

Diri balık kokmaz orda diyorlar, Şam’a gidelim.

Ahşap evlere, taş avlulara bulanalım.

Sonra terimizi soğuk havlulara silelim.

Nerdeyse, orda ölelim.

Akşama dönelim.

10.

Hamlet’i bir oturuşta bitirdim.

Bu satır mezarı olsun.

Köprülü Memet Otel

*“Ben yaşarken kirli
Ne kirli adamlar vardı
Yıkadılar sonra anladım
Ölü olduğumu”
Sezai Karakoç*

Köprülü Memet Abi’nin Otele Girer Girmez Sezdiği Manzara

Otele çatı katından girdi Memet Abi.

Otelin çatı katından gördü kule dibini, kum ve taşlıktı önce. Bir köprüde, bir kule oteldeyim, müşterisiz kötü aşçılar gibi suna kadar açık fırın. Biri fırını açık bırakmış. Kalbim. Giderken kapamayı unutmuş eski sevgilim. Kalbimi. Eski sevgili adlarını veriyorum yemeden önce fırından yeni çıkanlara. Tatlılara. Taze taze. Hâlâ taze yaralarım. Hamur işlerine, sütlülere; bir kadayıf var tel tel, Germiyanoglu’nun kızıdır bu, saçları hep ıslak yemenisinin altında, başından aşağı bir kazan ılık şurup; şurubundaki limona, gülsuyuna. Onlara, onun aracılığıyla tanıştığım eski sevgililerimin adlarını. Tuzlulara, onların bana verdikleri adları: Biri beni yavru keçiye benzetirdi. Alabros tıraş olurdum, o bana saçını yolar bukle yapardı. Ondan gelen adımla merasimle veriyorum bu poğaçalara. Sayın Poğaç!

Zorla öpmelerinin, zorla öpülmelerinin, naylon-sera sevişmelerinin kör makaslı yolcularını okuyorum tek tek sonra otel defterinde: Ölü hepsi otel odalarında hap uykularında:

Hapla uyuyanlar, hapla uyanacaklar!

Kapanın kendi içinize sevgili poğça, kat kat katlayın hamuru. O hamurun yarısı benim, yarısı doktor beyin karısı.

Otelci yok. Otel açık. Televizyon açık, maç var.

Bir otelde bir milli maç televizyondan tek başına seyreden ilk Türk'üm ben diyor Memet Abi televizyona bakarak.

"Kapat şu televizyonu Memet" diyor, kapanıyor televizyon.

Köprülü Memet Abi'ye Memet diyebilen bir tek kendisi. Bunu da ondan başka kimse bilmiyor.

Mum, akşamdan kalmış. Elimde. Bütün gece bir mumla dolaşmıştım. Akmış, elimin şeklini almış. Bir sevgilim vardı birbiri-mizin şekline girmiştik.

Deri alım satımı yapmıştık, cilt değiştirmiştik. Babası başka bir yurtta saylav, annesi Kadifekale'de yılın öğretmeni yarışmasında jüri.

Bir yumak yuvarlanmış birinin örgüsünden masanın altına. Biri kedi tekmelemiş, ayak izi asılı havada.

Bahçeye bakınca döllere, yumurtalar havuzu.

Bahçedeki havuzda pembe su.

Köprülü Memet bir zigot bu hayat denen havuz akvaryumunun kenarında. Girse belki alışabileceği, girmedeği için öleceği bu havuzun kenarında zigot zigot bakıyor dünyaya Memet Abi. Yanında bir zerdali ağacı, kangalı doğuştan. Meyvası Ayaş'tan.

Oraya bakıyoruz. O havuzun arkasındaki köşeye. Orda seçemediğimiz bir şey var. Orda bir şey var her şeye deva. Bir çeşme. Ağzında bir damla.

Köprülü Memet Abi'nin Şöförlüğü

Sürücüler oksijen çadırı koltuklarında. Tüp geçit geçiyor altımızdan. Hiç tüp geçit geçti mi altınızdan ey son nefeslerini verip evden çıkan sürücüler?

Çivi, keser ister çakmaya; kanırtmak için başka alet, adını bilemedik. Keser, işlevinin farkına varsa dünyanın en önemli aleti. Elden ele bütün çivilerini çakmaya dünyanın mesela. "Keser ol-sam durma çivi çakardım" diyor Memet Abi, "şöfer oldun" diyorlar ona "durma bas gaza!"

"Cerrah isen yara sar!"

Bakır balyozlar iniyor en olmayacak yerlere.

Alsancak-Tire treninde unutulmuş bir parkanın kapüşonu-na, muflonuna. Parkanın cebindeki teksirle çoğaltılmış bildiriye. Diyor ki bildiri:

Memetler ölmez, parkalar unutulmaz:

1. Parkanın sahibi yılda bir kere hatırlana.
2. Adına anıt dikile.
3. Anıtına çelenk konula.
4. Saygı duruşunda bulunula.
5. Saygı duruşunda gülünlere tokat (saygı duruşunda bulunanlardan)
6. Saygı duruşunda ağlayanlara cop (saygı duruşuna gözcülük eden toplum polislerinden).

Poşetler, fileler, pazar torbaları: "Her şeyi bırakıp gitmiş böyle devrimci." Diyor gazeteci emeklisi başka bir yolcu Abi. Kompartmanda bir de yumurta var, bu manzarayla hiçbir ilgisi olmayan. Bir yumurta, üzerinde "Dünyanın en büyük yalnız Kars'ta bir çoban" yazan. "Yumurtanın kulpu yok / Hiç kimseden korkum yok" diye bırakıp gitmiş her şeyi diyor gazeteci emekli Abi. Memet Abi diyor ki "Parkasından başka mülkü olmayanın, parkası olur kefeni.

Gömün rahmetliyi!"

"Ey devrimci, ey devrimci!" diye kornalara basıyor öbür taksiciler.

Memet Abi elden ele sıranın en önüne geçiriliyor.

Taksinin önünde Kadıköy-Taksim yazıyor; arkasında “Tek yol devrim”.

Memet Abi yolda tek başına kalıyor elinde bir tutam devrim.

“Yol verin demokrasi şehidine” deniyor arkadan.

Memet Abi arabasına atlıyor, tak diye kenara çekip yol açıyor. Sonra otele doğru devam ediyor.

O arabayla yaklaşırken otelde barda bir genç şair var. Bir otel odasında ölen Şinasi gibi biri. Göğüs cebinde Tanzimat Fermanı, ıslak, buruşuk.

Bir güvercin. Saydam bir kuş gömleğindeki. Memet Abi gelince o uçacak.

Biri bir kaval çalıyordu zemin katta, taze kumsalda, yani havuzun yanında. Bu kumsalı Arabistan’a bir müşteri götürdüğünde yanında getirmişti Memet Abi. Taksiyi otelin içine kadar getirip kumu havuzun kenarına yaymıştı. Üzerine bir teneke ispirto; ispirtoyu çakmağıyla yakmıştı. Bu fener alayı için Dünya on dakika durmuştu. Alev sönmeden Memet Abi karşı tarafa varmıştı.

Köprülü Memet Abi, Kadıköy-Taksim Arasında Seçim

Bir su ayırırdı iki diyarı. Bu su ayırırdı Memet Abi’den dünyayı. Öyle bir suydı ki bu, bir kütle. Memet burdaysa memleket orda, karşıdaydı. Karşıdayken burası olurdu memleket. Altındaki tüp geçitten iki düşman şehrin orduları geçiyor karşılaşmadan. Tüp bebekler oluyor bu karşılaşmamadan. Ortalarında çizgi. Çizgiye basan yanacak, oyundan çıkacak. Köprülü Memet Abi ne Kadıköy’ü ne Taksim’i seviyor bu oyun yüzünden. Çizgiden gidiyor, çizgiyi aşmadan. Sağlı sollu, önlü arkalı çarpıyorlar Memet Abi’ye. Çarptıkları yerde bırakıp kaçıyorlar. Akşamına içki içiyorlar. Yarasın da deli gönül yarasın.

Samanyolu’nda kazaya ve kadere iman diyor Köprülü Memet Abi.

Olay yerini ceketini alıp terk ediyor.

Onlarla aynı şeyi içmemiş olmak için o gece zıkkım içiyor.

Otele biraz, az uz altı ayla bir güz yol kalıyor böylece.

Köprüden geçiyor Memet Abi. "Köprüden Memet Abi geçmiş" deniyor.

Köprüden Memet geçti, köprüaltı otel oldu.

Çatı Katı, Katı Çatı: Yatı

Görüyorum kulenin dibini: Mezar kumu, taşlık. Çakıl taşı mezarlık. Şehir: Aortları künk. Atardamar atmaz olsun! Yer yarılsın. "Ol" denilsin sular "beton" olsun.

Betonarme harçlar mıdır akan şimdi köprünün altından?

"Elimizi soksak, biz de karsak" diyen fincanlar bir ellerinde güvey ordusu şahlanır arşa bir Samanyolu şarkısıyla! Bir gökkuşağı rengi galaksi marşı! Orda tak başına Çin fincanıyla çaya yabancı; sana yabancı, bana yabancı: Memet Abi orda bir Bermuda şortlu, kolonyal şapkalı.

Jimnastik fanilasıyla öyle misafirperver: Nerde yatılıysa oraya hancı.

Yolcular ölü, otel dolu.

Mezarını yanında taşırdı böyle. Canı istese oracığa kıvrılır ve ölürdü.

Yatılı kalmaya gelmişti dünyaya.

Yatıya kalmış gibi bir misafir hayat geçirdi.

Otelin çatısından çıktı Memet Abi.

Ey Baba! Kundağında Bana Yer Ver!

Memet Abi çatıdan bakıyor aşağıya, girişe.

Çatıda Memet Abi ama birazdan cümle kapısından girecek. Köprülü Memet Abi yatıya kalacak.

Gazeteler şöyle yazacak: “Çatıdan atlayıp ölmeyen K. M. A. ayağa kalkıp üstünü başını düzeltmiş, otele geri girip aynı odayı bir daha istemiş.”

TEK BAŞINA GAZELLER

Aya Sofya Loren, Maça Papazı ve Şamanist Kamer

el yapımı bir panflüt için bir slav sagusu

Sibel'e; hatırlamaz ama, yine de

Hikâyenin sonunda alev alan bir şaman. Kendisi için bir sagu koşacak, son dörtlükte adını anacak ve döne döne alev alacak bir ateşpereset hem şaman...

“Cevizin yaprağı dal arasında” diye bir türküyü duyup da gözlerinizin yaşardığını hatırladım, Sonolor marka bir Fransız radyosundan – kesik katır kellesinin dişleri gibiydi radyonun tuşları. Gözlerimi kapar da basardım tuşlara, yılan ısıklarıyla arardım istasyonları.

...

Bembeyaz bir düzlüğün ortasındaki tren istasyonu yapayalnız olan yeşilli bir Slav şehrinin radyosunu isterdiniz benden. “Burası Sofya Radyosu, Türkçe pirogramımız başlıyor...” derdi Bulgar Nerman Köksal’ına benzediğini düşündüğüm ispiker. “Spiker değil, sunucu demeliyiz” diyor öğretmenimiz deyince ben; “sunucu gazonoda olur, radyodakine ispiker denir” derdiniz. Bana adaçayı ve damla sakızı getirirdiniz sonra dantelli bir tepside.

Gözlerinizi benden kaçırmazdınız; ben “ispiker” deyişinize kızmazdım. Babam, Aynştyan’a “enis-tein” dedi diye hem gülmüş hem de utanmışım onun adına. “Sığ bir göl veremi benimkisi” derdiniz, ağzınızda hamayıl bir gülümseme. Onulmaz hastalık; ama, ciğerlerimde akasya çiçekleri var sanki, ben soludukça açan çiçekler. Bir gün okul önlüğümün yakasını düzeltmek için yüzünüz bana yaklaştığında ben de akasya solumuştum sizden. Baharda da bahçenizden bir dal akasya getirmiş ve bana çiçeklerin nasıl yeneceğini göstermiştiniz. Parmak uçlarınıza bakakalmıştım ben, akasya baygını küçük esrik okullu. Kaşlarımı hilale benzetip “kamer” diye ad taktınız bana. Bense şimdi yıllar sonra sizin yaşam sahibi olup olmadığınızı bile hatırlayamadan sadece bir filme benzediğinizi düşünerek, bir filmin mutsuz sonundaki Angelika’ya benzediğinizi hayal edip size, sizin kocanızın şehrinin adını veriyorum Sofya.

Ve kutsallığınız, o cevizli türküyü bir ilahi gibi mırıldanışınız, kutsalsularlaovulmuş kelimelerle susuşunuz sonra; ve... dolayısıyla bir ayın gibi çamaşır asışınızla, siz haleli bir ermiş gibiydiniz: AYA!

“Aya ne demek” diye sorduğum öğretmenim “azizdir, eğer kadınsa azize” deyince, kına gecesi serkeşi kadınların, belleri kalın, kalçaları eşarplı kadınların, ellerini memelerinin altına yerleştirip genç kızlara doğru kösnüyen kadınların, takılan paraları sütyenlerine tikiştirip gülsuyu sandıkları iman tahtası terleriyle ıslattıktan sonra çingene çalgıcılara uzatan kadınların oynadıkları “Ah azize, vah azize” şarkısını aklımdan bir sirk arabası sallantısıyla geçirdiğim için “Azize” değil, “Aya Sofya” diye karar vermişim.

Akranlarım evcilik oynardı. Bense sizinle komşuculuk oynamak isterdim hep. Olurdu da. Pazartesi, perşembe çamaşır yıkardınız. Çamaşır bayramı gibi olurdu eviniz. Beyazları gaz ocağında kaynatırken, ılık suyla renkliler –beyaz da bir renkse eğer- arındırırdınız. Yine o türkü çalardı, ben size bakardım. Ağlardınız. “Hiç” derdiniz ben neden diye sorunca. Hiç. Kime ağlardınız?

Ben o zaman Fahriye Abla kırıgını bir sünnetsiz yeni yetme gibi hisserdim kendimi.

“Kamer” diye söze başlayıp kocanızı anlatırdınız, “onu se-verim”. (Kocandı o senin, eşin, dengin olamazdı ama. Benim Aya Sofya’nın Maça Papazı’ydı). Şehirli onun ailesi, Sofya’dan gelmişler. Balkan’dan Akdeniz’e. Bu yüzden bakır sakallı. Ben “bakır çalığı” diye çağırırdım ben onu. (Onu çağırırsın Aya Sofya. Bana seslenirsin. Seslen ve el sallla. Beyaz mendillerini ütüle, katla onun. Seslen ve mendil sallla bana da. Benim de pod-yemin ceplerinde iki mendil var. Biri sümük mendili. Biri sana uğurlar olsun için). Bakır çalığı diye çağırırdınız ve severdiniz de onu. Hüzünsüz Slavdı bence o. Ayran içtiğinde sakalının kızılılığına eşlik edecek beyazlığın hep orda kalacağını, küfle-nip yeşereceğini düşünürdüm. Küflü bakır. Yeşil sakallı maça papazı. Gülerdim buna, n’apayım? “Ben yekta bunu pek hoş bulurdum.”

Sonra o eve gelirdi; ben eve gitmeye hazırlanırdım. Sakalı poyrazlı Slav. Ortodoks kilislerinin çan kuleleri gibi uğultulu konuşurdu. Sen akasyalı ciğerlerinle bir panflüttün olsa olsa. Angelika’nın hapisten dönen kocası gibi yeri titreterek kaba postallarıyla erken geldiği bir gün, çamaşır yıkadığınız tekneye benzer bir tekne kuskus hamuru kariyordunuz. Sonra mutfaktan bir ürkek panflüt sesi, “dur Kamer var, hamur da kurur kalır sonra” melodisi duydum. Uğurlar olsun medilleri sallandı içimdeki istasyonlarda. *Dostlukların son günü*ndeki o elleri menekşeli gibiydim, bir dal akasyayla.

Bizi, ikimizi bir kitap gibi düşünürdüm. Bakışan iki sayfa, aramızda bir ceviz yaprağı bizi ayıran, zamanla bakır bir usare olacak, salgılar kurtlanacak ve çürüyeceğiz Aya Sofya Loren. Pas lekeli, paslı mendiller gibi yıkanıp temizlenmez olacağız; mandallarla assalar bizi yan yana, kurusak da uçurur bizi bir poyraz, örseler; devrilir akasya, soluğun solar senin. Bakırın kalayı çıkar, zehirler seni bir nefesli, çatlar panflüt.

Aya Sofya Loren, Şimdi hikâyesinin sonunda bir Şaman gibiyim. Satırları alev alınca o da yanacak. Kendim için bir sagu yazıp senin adına uyaklayacağım. Son dörtlükte bir kaş yarılacak, kamer kırılacak, alacaalevlerdenbirateşperest olacağım.

Gül Öksüren Melek

Sizi hatırlıyorum. Adınızı duyduğum zaman kavaklar pamuklamıştı. Tam o günlerdeydi; adaçayı, mersin balığı, çavdar ekmeğiyle kahvaltı eden siz gelmiştiniz. Annem: "Kahvaltıda artık sol tarafta oturacaksın, konuğumuzun sağ kulağı işitmiyor, seni iyice duymak istiyor. Senin muallim'in olacak o kadın" demişti. Bense adınıza bir kaside yazılabilir, gelişinize bir tarih düşülebilir diye geçirmiştım içimden. Kavak pamukları geçmişti içimden bir de. Bir de gülsuyu değmişti sanki kulaklarıma... "Ekaterina," demiştiniz siz, "benim adım Ekaterina"... Kâğıt incesi kauçuk tabanlı ayakkabılarınızın izlerini sürmüştü Volga. Kedimiz Volga. Sonra çıplak parmak uçlarına ayakkabılarınızın, şeker pembesi dilini değirmişti. "Volga bir nehir adıdır" demiştiniz siz. Devam ettiniz "Volga ırmak değildir, senfonik şiir gibi akar. Çıplak atlar yıkanır o nehirde." Çıplak atları ben uydurdum galiba. Sizin dediğiniz yabanatlarıydı yakananatlardı kanatları nasudeğdirenatları uçarakanatlarını kurutanatları kanatları layine volgayagelenatlar. Susup kız kardeşiniz Olga için bir polka düşlemiştiniz. Bana öğrettiğiniz ilk cümle de "Olga, Volga'da yüzüyor" olmuştu. Olga ile Volga arasındaki o güzelim "v" sesi de sizi geometri dersine, açılar konusuna götürmüştü. Bense, içimde kuru soğanlara benzeyen uğultulu Ortodoks kubbeler kurmuştum önce, çan kulelerine çıkarmıştım kendimi, Olga'yı; siz bir kanatlı atın sırtındaydınız ve bizi seyrettiniz, atınız polka yaptı buzlu Rus steplerinin şehir göklerinde/gökşehirlerinde. Sonra beni yine solunuza oturtunuz. Ya da ben annemin sözlerini hatırladım da sağınıza geçtim.

Duvar tarafına bedeninizin. "Kauçuk nerde yetişir?" diye sordunuz sual coğrafya dersindeydi galiba. Ya da ben Olga'yı step soğuklarından suları sıcak ve gözyaşı narinliği, inceliği ile akan güney ülkelerine taşımıştım göğsümün dar yerlerinde. "Olga ince hastalık olduğunda Volga donmuştu; güney ülkeleri yaz yağmurlarıyla suluyordu Cezayir menekşelerini" diyen de sizdiniz. Yani Olga, yaşasa idi göğsü mezar (bunu iyi hatırlıyorum 'mezar gibi' benzetmesini. Retorikte de aynı örneği vermiştiniz 'mezar gibi derinleşen, göçen, ince hastalıklı, nazenin genç kızın veremli göğsü) gibi derinleşmez, çökmezdi. Yani ki ölmezdi. Ama, diye devam ettiniz, gel gelelim (ne güzel bir bağlaçtı o Tanrım 'gel gelelim' sahi bunu bana mı söylemiştiniz?) güney ülkelerinde de uyku sineklerinin onun bal tadındaki kanını emmesinden sıtma olabilir, karnı bir balon gibi şişebilirdi. Yine ölürdü Olga. "Olga dünyaya ölmeye gelmişti" cümlesini de unsurlarına ayırtmıştınız bana. Gelmek fiilinin çekimlerini sorduğunuzda, ben bir sayfa "gel gelelim..." yazmıştım. Ama, bana kızmamıştınız, hatalarımın altını çizdiğiniz zamanlardaki sözlerle başlamıştınız: "Dikkat ediniz küçük bey, Olga bizi çağırıyor sanırlar sonra." Tuğla harmanlarını teftiştten dönen babam, defterlerimi gördüğü gün bir kupa araba hazırlandı sizin için. Kula atlar... kucağınızda alçıdan bir büstle –elbette, kauçuk ayakkabılarla– "dikkatli dinleyin küçük bey, içinizle dinleyin, Olga bizi çağırıyor; kuru soğan kubbeli bozkır (ilk kez bozkır dediniz, bundan eminim) şehirlerinde Olga" dediniz. Kulpsuz bir kavanozun içine yerleştirdiniz büstü (kulpluları da vardı, peynirin yağa yatırıldığı), elimi tuttunuz –bir kulp gibi: Kırılırım, bırakmam. Arabayı siz sürüyordunuz. Kırbaç yoktu elinizde, atların kanatlarını okşuyordunuz sadece. Siz, ben ve şekerpembesidillivolga... Kubbelere doğru sürüyordunuz kanatlı atları, donmuş Volga'nın üstünde. Vals yapar gibi kayıyorduk. Gel gelelim atları tüfekte vurunca babam, ikisini de alınlarının ortasından, bir ünlemdi geriye kalan, Olga'nınki, sizinki, benimki: "Gel gelelim, Gel ki gelelim" bundan sonraki günlerim bağlaçlar, coğrafya kitapları, buz şehirleri, sularlı ve kedili evler, tuğla harmanlarının hesaplarıyla hayatını dolduran babam, biraz cümle analizi, Olga ve Volga arasındaki sessiz bir "v"ye göndermeler yapan dar bir açığa sıkışıp kalmış yalnız kalbim, yalnız kalbimle geçti.

Şimdi kendime geldim, Ekaterina

Gel gör ki

Gel gör ki

Bağlacıyla daralan, durmadan ince ve keskinuçlu bir pergele benzeyen bir açının en narin yerinde kalan kalbimle sitemliyim. Gel gelelim Ekaterina, gel gör ki Ekaterina. Gel ki geleyim Ekaterina, gel görüşelim Ekaterina... Ömürlerimiz boyunca –Olga gibi– gelmek fiilini çekelim. Çekimsiz, düzensiz fiiller olarak kalalım Ekaterina.

2.

Sevgili Ekaterina, Katerina

Sitem dolu mektubunuzu aldım. Beni unutmamış olmanız, unutulmaz bir şey oldu benim için. Diyorsunuz ki, “Sevgili, diyorsun ki ‘kuşkusuz ki ağlamayacaksın’, ‘uzak fenerlerin rıhtımı olayım’ diye yazdığımda buğulu bir cama bir gün. Hatta ‘güzel ama çok yalnızsın galiba’ diyeceksin kokunla ezerek bir yasemi-ni. ‘erik tadı benim gözlerim’.”

Eriğe tat olsun gözyaşım!

Bunu hatırlamalısınız: “Önce hayatınıza bir önsöz yazalım da gerisi kök gürültüsü.” Bu benim önsözüm oldu. Temize çekip hayatıma devam ettiğim. Önsözünü sizin yazdığınız gerisini herkesin sürdürdüğü bu hayatımı tek perdelik bir oyun olarak oynuyorum. “Olga soldan girer” dediğim yerde hayatıma girdi Olga, onun hacmi kadar ruh taşıtı bedenimden. Yarık yüreğimi, delik deşik ruhumu onardı Olga, göğüs kafesimde kazı çalıştı.

Ekaterina,

Öngördüğünüz her şey oldu: Volga’nın kıyısında bir taşta oturdum, ağladım. Söylediğiniz gibi bir nehrin ortasındaki bir adadaki ağacı masmavi yarıp çıktı Olga. “Eriğe tat olsun gözyaşın, ben Olga’yım, ben Olga’yım, ben Olga’yım. Hadi bundan sonra beraber ağlayalım” dedi, geldi ve kaldı Olga. Olga’nın ciğer hastalığı bir simgeymiş; bedeni tül, ruhu ipek: Medilinde gülsuyu; Olga gül öksüren bir melek. Ekaterina, bana üç çocuk doğurdu Olga, her birinin ayrı bir mürebbiyesi oldu, her birini

başka bir yöne gönderdim çocukların. Dördüncü yöne kılıcımı doğrulttum, burda bir kutlu devlet doğdu; ilk yurttaşı siz olun o ülkenin. Bana verdiklerinizi bu ülkede topladım, sizin için, size hediye; bir güldeste. En güzel günlerimizden yapılmış bir toplam. Şimdi Olga'yla size, ülkenize geliyor oluşumuz gülümsetiyor sizi. Mektubun burasına gülümseme koyduğumun farkındasınız. Şimdi sonuna geldiğiniz bu mektubun sizi gülümsetmesi bu aşk hikâyesinin mutlu sonuna işaret değil mi? Bundan daha mutlu bir son olur mu Ekaterina?

Tekbaşına Subaşına Gazel

Sevgilim subaşına inmiyor. Benim köhne penceresimin önünden geçmiyor artık. Gelişini, servi boyunu, salınışını görürüm diye gelmiyor çeşmeye. Susuzluğa razı oluyor beni sevindirmesin diye. Öyle ağlıyorum, öyle zorluyorum ki kendimi gözyaşlarım gider onu bulur da ilaç olur diye... Ama, bilse içer mi o suyu? İdrar edip üstüne lağımlara mı çevirir yolunu?

Ölsem, uzansam yollara, ayağının tozuna varmak için başımı taşlara vura vura aksam. "Ben geldim. Harap ettiğin hayat, tarumar gençlik; yine de senden ilgi görme umudu olmasa hiçbir anlamı olmayacak bir ömür..." deyip varsam huzuruna. Ağzımdan köpükler gelse, yalvarsam, merhamet dilesem. "Kuduz mu ne?" der, iter beni ayağının ucuyla sokaklara.

Gelen geçen güler bana, "deli" der. "Deli değilim, âşığım. Ben deli değildim, beni o bu hale soktu" diye sitem ederim ama istemem, ah, kimsenin gidip ondan hesap sormasını, yüzüne karşı konuşurken onun lale yaprağı yanağını görmesini. Ona benden başkasının bakması daha da perişan eder, eritir kahrımdan beni.

Kollarında altın tüyler. Eşkiyalar yol keser onlar için. Zaptiyeler ev basar. Halk ayaklanır şalı omzundan düşse. Meltem mi adı? Yasemen mi? Bu koku ne, beni diriltir ölümümünden? Gömleğim üzerimde bir deri. Ben altında yanarım, kalbimde en derinde o

peri. Şimdi şurda, önünde cayır cayır yansam, acımdan ulusam. İmana gelse, "aç mintanını, bırak gireyim, beraber yanalım" dese. *Açmam. Açamam.* Salmam onun yanına başka kimseyi.

Semaver Fokurduyor, Taşacak

Hayat beni öyle yormuş, yalnızlık öylesine bunaltmıştı ki tekbaşına New York'a gidip, tekbaşına bir gün geçirip Nuray Demir-den'i düşünmekti tek istediğim.

Port Authority'den, Times Square'in hemen yanından, hemen oradan, o insanların karıncalar gibi birbirini ezeyaza izleyip birbirine yön göstererek gıdım gıdım ilerlediği, aslında her birinin farklı bir yöne gittiği, gittikleri yönde birbirinden hem çok farklı, hem de aynı zamanda büyük bir disiplin ve düzen içinde görüldüğü Port Authority'den metroya binip Bronx'a gidecektim. Ne görecektim Bronx'ta, Bronx ne gösterecekti bana, hangi acıma umar olacaktı, bilmiyorum. Bronx hakkında ne biliyordum, onu da bilmiyorum. Bronx'un beni bildiğinden çok biliyordum ben Bronx'u. Bir hayvanat bahçesi vardı çok ünlü; kilitli hayvanlara yaklaşmak mümkündü burada. "Hayvanlar görücünüz var!" diye bir anons beklenesiydi nerdeyse... başka nerde görebilirdim bu kadar hayvanı, bu kadar yakından? Sokaklardaki tavşan, sincap, geyik (ipince bacaklarının üstünde bidon gibi gövdeyi nezaketle taşıyan, annem kadar kutsal geyikler) gibi hayvanlara yaklaşıp hemen kaçıyorlardı... beni gören insanlar hemen kaçıyorlardı. Sorsalar "Bronxlu-yum" diyecektim, "bir köşesinde Arap manav, bir köşesinde Bulgar kahvecinin olduğu mahalleden. Ben buralıyım."

"Metroda belki birilerini görüp onlara takılıyım" dedim. Yalnız kalmamam gerekli diye düşündüm bir an.

“Nuray’ı düşünceğim ama yalnız kalmayacağım” dedim geçerken birinin yanından. “Afferin” dedi yürüdü kodaman.

İnsanların yanında daha iyi hissediyordum kendimi böyle, daha normal, akli başında görünüyordum belki, unutuyordum kendi derdimi onlarla yan yana.

Bir günlük geçiş pasosu aldım metroya girdim. Turnikelerden geçtim; hayatım boyu turnikelerden geçer gibiydim ben. Bu turnikeden geçiş, hayatımın büyük bir kısmının geçişi gibiydi... tık-tık-tık-pışşıışşı... tık-tık-tık-pışşıışşı... O demir kol dönüyor, beni sanki bir kuyuya itiyordu... Auschwitz’de, o toplama kamplarındaki Yahudiler gibi gelip geçtim turnikelerden, geçer gibi dünyadan geçerken hayatım...

Metro geldi. Önümde duran ilk vagona girdim –vagon mu deniyor onlarada da?.. Kimsenin yüzüne bakmadan, yüzüm yerde, iPodlarını takmış gençlerin kimseyle ilginmez tavrına sessiz selam verdim. İnsan nasıl bu kadar ilgisiz olabilir çevresinde bu kadar güzel kadın varken; o alımlı, pırıl pırıl kızlar; o beni korkutan, katil gibi duran zenci; o ihtiyar, kimbilir ne hikâyeler var onda; o genç oğlan, asker kaçağı gibi... Bir koltuğa oturdum, yanıma biri otursun istedim ama bir erkek değil, bir kadın otursun istedim bu. Yanıma bir erkek oturursa “eh, n’apalım” diyecektim ama bir kadın oturursa, bacaklarını, ne bileyim ellerini izleyip yüzüne bakıp “buralı mısınız?” diye soracaktım. “Nuray Demirden’i arıyorum” diyecektim, “siz de birini mi arıyorsunuz?”.

Oturduğum yerde sağıma soluma baktım. Bir kitap duruyor karşımdaki bana doğru bakan koltukta. Kimse ilgilenmiyor kitapla. Kimseler ellemiyor. Kimselerin artık ilgilenmediği, öyle bırakılmış bir kitap. Kitabın orda duruşu memleketteki “yeri var abi, yeri var” günlerini hatırlatıyor bana. Sahibi gelecek de “burası benim yerimdi, bu kitap da benim” diyecek sanki, sanki yaz köşesinden bu kış köşesine gelip ısıtacak dünyanın bu kısmını.

Gülümsedim ve kitabı elime aldım. Gazete kâğıdıyla kaplı, ne olduğu anlaşılmasın istenen bir kitap. Kapağını açtım –bir tö-

rendir kapak açmak. “*Semaver-Sarnıç*. Sait Faik Abasıyanık. Bilgi Yayınevi. 1971. Ankara” İlk sayfaya, birinden birine anı, armağan bir kaç söz iliştirilmiş: “*Havuzbaşı, Son Kuşlar...* Hatırlıyor musun havuz başında en son beraber oturduğumuzu? Son kuşlara baktığımızı? Ve sana ‘Nuray ben gidiyorum’ dedişimi?

‘Nuray ben gidiyorum’

‘Eh, bir ayağımız da New York’ta olsun artık’ dedişini.

‘Bana ayağını değil, bacağını ver, bana bir parça iç çamaşırını ver, bana sütyenini ver, bana memenin birini, biraz saç, biraz kıl, beni orda yalnızlıktan kurtaracak ne varsa ver. Ver Nuray! Al, kalbim de sende kalsın, gar emaneti, kayıp eşya, şikâyet kutusu...

‘Elbette sana hiçbir şey vermeyeceğim! Böylesi daha iyi. Özersen, gelirsin. Öbür türlü hevesin geçer, başka şeylere zaman doğar, başka şeyler doldurur yalnızlığını... Günlük şeyler olur benden aldıkların, gündelik hayatta sıradanlaşırlar, iştahın kabarmaz onlara her an yanında olurlarsa... Oysa... bende kalırlarsa...”

Havuzbaşı-Son Kuşlar! Demek Nuray burda. Demek Nuray beni unutmamış. Demek Nuray hâlâ Sait Faik okuyor, bir umudu var benden yana. Demek Nuray dünyanın neresine giderse gitsin dünyayı ona bildiği, anladığı gibi gösteren hikâyeleri götürüyor yanında. Beni gönendiriyor bu Nuray! Bunu yanında getirebilmek için neleri bırakmak zorunda kaldın arkanda? Bu da için için sevindiriyor beni...

Kitabı evirip çevirip iyice gözden geçirdim. Kokladım. Nuray kokuyordu, onun iç çamaşırı, onun sütyeni, onun memesi, terli, ıslak. Deri kapaklı, Nuray’ın derisi kaplı olsa bu kitap ancak bu kadar kokabilir onun gibi.

Hatırladım Orta 1’de nasıl okuduğumuzu bu kitabı. Hatırladım Nuray, Sait Faik’in Panait İstrati’ye ne kadar benzediğini. Bu kitabı alırken hayatımın en önemli alışverişlerinden birini yaptığımı, sana hediye ederek de seyrek de olsa en doğru işlerden birini yaptığımı biliyordum.

Ve sonra metronun Bronx’tan Times Square’e iki üç tur yaptığı-
nı, tekrar Bronx’a doğru gidiyor olduğumuzu fark ettim. “Tek-

rar Bronx'a doğru gidiyorsak eğer" dedim, "bu kez önüme gelen ilk hayvana, bana bir lokma için yaltaklanmaya gelmiş bile olsa, sarılacağım ve gözlerinden öpeceğim. Bir eşek olmalı bu, beyaz yaban eşeklerinden Ege'nin; öksüz bir sığa ya da, benim gibi yapayalnız, ana yok baba yok, kardeş, arkadaş yok...

Cebimden bir kalem çıkardım, kankırmızı bir kalem. "Nuray seni unutmadım" diye yazdım. "Ne *Havuzbaşı'nı*, ne *Son Kuşlar'ı*, ne de Sait Faik'i unuttum Nuray! Havuza bak: Murat kuyusudur o sana. O kuşlar belki haber getirirler bu defa. Nuray, bir daha: Elveda."

Times Square'den Bronx'a, Bronx'tan Times Square'e kaç kere gidip geldim bilmiyorum o metroda. Kaç kere kitaba törensiz gömülmüş bir müteveffa. O hikâyeye dalmış, o hikâyenin içinde kaybolmuş, semaverin, Ali'nin, Ali'nin annesinin, salep güyümlerinin, o güyümlerden çıkan dumanın, fabrikaların, fabrikalara işbaşı zilleriyle girip çıkan, o yoksul işçilerin hepsiyle beraber kampananın çalmasını bekliyordum. O zillerle çay molalarına çıkıp bir cigarayı üç çeekte bitirip hemen ikincisini, ardından üçüncüyü yakıp molada en çok cigara içmiş olan yiğit oluyor, sonra tekrar derinden öfkeli ama cigara şampiyonluğundan mutlu torna tezgâhının başına dönüyordum. Bir boruya paso açılacak; açıyordum.

Fark ettiğimde Times Square'e dönmüş bulunuyorduk. Kitabı orda, nerde bulduysam orda bıraktım. Metrodan çıkıp Times Square'de tam o köşede, her zaman orada duran bir zenci ve bir beyaz kadının yan yana, ellerinde kırmızı çantalarıyla bekledikleri köşeye geldim. Zenci kadına, "Yanlış anlama, bir arkadaşla iddiaya girdik, sana bir bira ısmarlayabilir miyim?" dedim.

"Bana bir bira ısmarla sevgilim" dedi.

Zenci kadınla birahaneye girip birer bira içtik karşılıklı.

"Adın ne?" dedim.

"Alice" dedi. "Seninki?"

"Lewis."

"Memnun oldum."

"Ben de memnun oldum" dedim.

"Times Square'i çok seviyorsun galiba, hep burdasın."

"Sen de öyle. Benim hep burda olduğumu bildiğine göre..."

Anlaşıldı ki aramızda hiçbir şey olmayacaktı. Anlaşıldı ki aramızda hiçbir şey olamazdı. Aramızda hiçbir şey olmadan birbirimize kan grubumuzu yüzümüzden okuyacak kadar yakın; ruhlarımızın birer paçavraya döndüğünü (o beni, ben onu görebiliyordum artık; kendimizi göremiyorduk ama) bilecek kadar yakındık. Bizi bir görünmez bir çizgi bile ayırmıyordu nerdeyse.

"Alice seni bu harikalar diyarında bırakıyorum".

"Lewis, güle güle. Benim hakkımda n'olur hiçbir kötü şey yazma."

"Asla!" dedim Alice'e.

"Alice bana bugüne kadar kimseye söylemediğin bir şey söyle. Ne olduğu önemli değil. Bir şey, sadece ben bileyim."

"Benim babam Black Panther Party'de çok önemli biriydi. Stockley Carmicheal'ın en yakın arkadaşı..."

"Sen kaç yaşındasın Alice?"

"Yirmi."

"Sen doğduğunda baban kaç yaşındaydı?"

"Yirmi?"

"Baban doğduğunda deden?"

"Yirmi."

"Esen kal. Kendine dikkat et, koru bu güzelliği. Elveda."

"Unutma, bunları yazabilirsin ama kötü bir şey yazma!"

"Asla!" dedim, uzun uzun öptüm Alice'i çıkıp gittim.

Nuray Demirden'i en son İzmir'de Kordon'da görüp birahane de onu da alından öpmüştüm. Körfez bir havuzbaşı, martılar son kuşlardı. Arzular başka yerde, zevk başka yerde gibiydi o günlerde sanki bana.

"Nuray" demiştim, "ben gidiyorum."

"Peki, iyi bakalım. Bir ayağımız da New York'ta olsun."

"Bana ayağını değil, bacağına ver Nuray" demiştim. "Bana dudağının üstünü, bana iç çamaşırını, bana memenin birini, sütyeninin yarısını ver."

"Ne istiyorsan al benden" demişti Nuray da.

Başkalarının adını, başkalarının nüfus kâğıdını taşıyan insanlar tanıdım ben. Başkalarının adını, başkalarının doğum tarihini, başkalarının kaderini yaşayan genç çocuklar... hepsi nüfus kâğıtlarından epey küçüktü bunların. Askere küçük gelirlerdi. Çoğu kendilerinden büyük olan askerlerin kardeşleri gibiydiler. Büyükler bakarlardı onlara, gözetirler, iyi davranırlardı. Tabii, "her yere en az bir orospu çocuğu" kuralı gereği, orda da bu çocukları ezmeye, bu çocuklara hayatı zehir etmeye ant içmiş, Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelmiş, hayatı hep başkalarına zehir ederek yaşayan, bunla beslenen, hayattaki bu tek dertlerinin, tek amaçlarının hayatı başkalarına zehir etmek olduğunu bildiğimiz bu adamların ellerine düşer, onlardan dünyada eşi benzeri olmayan eziyeti görürler ve sonunda memleketlerine gidip hepsi birer keskin sirke, hayatlarının sonuna kadar, tanımlanmaz bir acıyı taşıyan, bu yüzden bir baltaya sap olmayan, hapçı, alkolik, sahtekâr, kumarbaz olacaktı ve böyle yapayalnız, yanlış anlaşılmış, meramını anlatamamışlar taburu olarak ölüme yürüyeceklerdi yavaşık düzen, bitişik nizam eğitiminden hemen sonra. Çoğu okuma yazma bilmezdi, Ali Okulu'nda öğrettik harfleri. *Semaver*'i söke söke, sindire sindire okuttum ben sonra. Sonra? Sonra, hayatımızın kampanası çaldı.

Bir karma kitaptı bu bulduğum, iki kitap bir arada ciltlenmiş: *Semaver-Sarnıç* + *Havuzbaşı-Son Kuşlar*. Böyle bir kitap yoktu dünyada başka. Ciltçiye verilmiş, ikisi beraber ciltlenmiş. "Eğer" dedim, "Nuray bunu yanında gezdiriyorsa, eğer Nuray bunu buraya, New York'a getirdiyse, şehri gezip görmek, metrodaki insanları incelemek yerine bu kitabı okuyorsa ve kitabı okuduğunu unutup onu böyle bilmeden de olsa bana bırakıyorsa, eğer başka bir şeye önem vermeyip hâlâ bu kitabı yanında taşıyorsa... demek ki beni unutmamış, unutmamış beni Nuray hâlâ..."

"Nuray seni unutmadım" diye yazıp kitabı aldığım yere bırakırken, sonra metrodan çıkıp giderken, içimden "Nuray" dedim "Nuray seni unutmadım. Ve o kitabı bulacaksın yarın. Koyduğun yerde aynen. Hiç kimse ellemeyecek, sen gelip bakacaksın. "Beni unutmamış" diyeceksin. Yanıtını bildiğin bir soruyu bir daha kendine tekrarlar gibi ama hayatı yepyeni bir yerden,

yepyeni bir adımla, yeniden doğmuş gibi görürken “beni” diyeceksin “unutmamış”. *Semaver*’i unutmamış, beraber çay içtiğimiz, beraber Sait Faik okuduğumuz, okurken salepleri, saadetleri hatırladığımız; okurken birbirimize arada “Bizi dünyada Sait Faik’ten daha iyi anlatan ne?” dediğimizi unutmamış... “Böyle bir şey Sait Faik hikâyesinde olmaz!” deyip kaç kere ortam değiştirdiğimizi, toplantılardan, partilerden kaçtığımızı; hayatın Sait Faik hikâyesine benzemeyen yönlerini silip, kesip atmaya çalıştığımızı düşünüp sırtından ensene ürpereceksin... İç çamaşırsız, üstünde uzun, ıslak bir penye, o havuzbaşında otururken, son kuşlara bakarken, ben memleketin burasının göklerine son kez bakarken “Nuray ben gidiyorum” dediğimde, artık bir Sait Faik hikâyesinde olmadığımızı bilerek, ama yine de “Sait Faik yaşıyor olsaydı böyle bir hikâye yazardı” diye kendimizi inandırmaya çalışırken; o hikâyelerin dışında kalmaktan kemiklerimiz sızlayana korktuğumuzu sesimizde belli ederek, “böyle bir veda, bir elveda hikâyesi yazardı belki’ diye dileyerek karşılıklı okumuştuk birbirimizi bu yeni hikâyede” diyeceksin kendine.

Şimdi ikimizden başka kimsenin bilmediği bambaşka bir hikâye, kimsenin bilmediği bir dille, kimsenin bilmediği kelimelerle yazılıyor. Bu hikâye de öyle sürüyor, bitmeyecek, durmadan yeni sayfalar açılacak, birbirimizden binlerce kilometre uzakta olsak da hikâyenin sonunda yan yana geleceğiz, sonu ne olursa olsun hikâyenin. Yeni bir bölüm olacak bu da hikâyede, artık birbirimizi gördüğümüz, yan yana olduğumuz, yatakta çarşafı dolanmış, birbirimizin ıslaklığında uyandığımız, ellerimizin birbirine değdiği, benim iç çamaşırını tekrar giydirdiğim, bacağına yerine taktığım, sütyenini onarıp ama memeni hâlâ en son bir kere daha öpüp geriye taktığım Nuray’la o hikâyenin içine uyanacaktım.

Ben o hikâyenin içine uyandım.
Dünyanın kampanaları uzak.
Semaver fokurduyor, taşacak.

NERDE NE

Nerde Tabanca?

Askerden yeni gelmiştim. İlk gün yeni gelen gibi davrandılar. Ertesi gün "git, boş şişeleri bakkala sat da cigara al" dedi annem. Daha sonraki gün babam tabancasını kaybetmiş, Kemeraltı'nda onu aramaya gittik. Esrar tekkelerine girdik, randevuevlerinden çıktık, batakhanelerde barbut attık. Sayacılarla çengi oynattık. "Askerağa, Askerâ" diyordu ayakkabıcı Memet Tetik bana.

Girip çıktığımız bu yerleri babamın bilmesi, hem de böyle girdisi çıktısıyla bilmesi, bizi orda tanımaları bana keder veriyordu. Kendime gece nöbetleri yazıyordum Kömürcü Celal'in kızlarına göz kulak olmaya. Büyüğünün adı Sevil'di "Komşu, komşu huuuu! Oğlun geldi mi?" deyip kapıları çarpıyordu dünyanın yüzüne.

Böyle aradan bir hafta, on gün geçti. İki zabıta, bir pideci, bir de postacı öldürmüş pideci çırağı. Sonra elinde tabancayla kalabalığa karışmış görenlerin dediğine göre. Salepçioğlu'nun ordan girmiş, Damlacık'a doğru sır olmuş, kimi Yapıcıoğlu'na, kimi Eşrefpaşa'ya doğru ufaldığını görmüş gövdesinin. Sinemacı Şahap "Bahri Baba Parkı" diye direktmiş. Halbuki parktaki Sevil'in kocaya kaçtığı Çerezci Doğan'mış, sonra duyduk.

Pideci ustalarının ve zabıtaların bilinen oğlancılığıymış oğlanın canını burnuna getiren. "Yettiniz ulan puştlar" demiş orda teslim almış üçünün canını. Postacıysa üniformasının kurbanı olmuş, öyle dediler.

Eve gelince tabancayı her zamanki yerinde bulduk. "Ne zaman buldunuz bunu, kim koydu buraya?" dedi babam. "Senden başkası ellemez ki, orda durup duruyor" diyor dedem.

“Yazık oldu çırağa” diyor babam.

“Hoş gelmişsin,” diyor bana dedem, “askerlik nasıldı?”

Yirmi ay sürececek hikâyelerim böyle başlıyor.

Yirminci ayın sonunda pastırada son kâğıt gibi çay ocağında otururken karşımda pideci çırağı, bir şeyden, sanki dünyadan kaçıyor, öyle tedirgin. Hem galip hem mızıkçı; hem dolandırıcı hem alacaklı. Soruyor:

“Nerde tabanca?”

“Hangi tabanca?”

Dedemin Donu

Bir sabah, öteki sabahlar gibi, banyo yaptıktan sonra çekmece-
den külot almaya kalktım. Dedemin külotunu buldum.

Dedem bu külotu bizim evde kaybetmişti uzun yıllar önce.

“Nerde donum?” daltaşak.

“Nerde donun Dede?”

“Baba donun nerede?”

Ben askere giderken babaannem ölmüştü. Dedemi bizde kalma-
ya getirmiştik. Benim yattığım yerde yatıyordu dedem. Hazır
ben askerde.

Aynı günlerde annem, bir hafta önce nişanlısı ölen Ferda’yı
iyilik olsun diye eve temizliğe yardıma çağırmıştı. Çamaşır yı-
katmazdı Ferda’ya, hele iç çamaşırları, asla.

Bir iki ay sonra dağıtım izni için memlekete geldim. Dağı-
tım iznimin ilk üç günü eve uğramadığım halde Ferda geldikten
sonra evden çıkmaz olmuştum. O elektrik süpürgesini kullanır-
ken yolundan sandalyeleri falan çekiyordum işte. Bahane.

Öylesine bir güzellik vardı ki Ferda’da uğraşıp ikna etsem naz-
lanmadan benim olacakmış ama beni asla ve asla yürekten sevme-
yecekmiş gibi bir hali vardı. Ne üniversitedeki kızlara ne de barlar-
da, kahvelerde gördüklerime, peşlerinde koştuklarıma benziyordu.

Babam, Tefvik Fikret’ten “Ferda” şiirini ezberlemeye çalışı-
yordu gizli gizli.

Evdeki üçüncü günümde dedem “Nerde donum? Külotumu
çaldı bu kız” diye çırcıplak geçti önümüzden balkona fırladı. Biz

de hep beraber arkasından. Ferda geçiyordu sokaktan... Bir küfür kaçırdım ağzımdan...

Dedemin tarif ettiği külotu hepimiz biliyorduk. Bir keresinde dedemi ben yıkamış, giydirmiştim. O zaman görmüştüm bu paçalı donu. Amerikan bezi. Çitilenmiş, ovulmuş ama pas renkli lekeli.

Evden çıkmıyordu artık dedem.
Ne olmuştu külotu? Nerde donum?
Külotlu pehlivan gibiydi dedem.
Aynı gün "beni evime götürün" dedi.
Şehriniz sizin olsun.
Sizin olsun balkon, sizin olsun parklar.
Tavla şakırtılı, suları sessiz havuzlu kahveler; iki kelime bilmez sünepe emeklileriniz de sizin.

Beni Akhisar'a götürün.
Dedi.
Ben askere döndüm.
Dedem evine döndü.
Dedem evinde öldü.
Kaçıp cenazeye geldim.
Bornova'dan Akhisar Turizm otobüslerinden birine atladım, gittim.

"Yıkayıp kefenleyecekler birazdan, görmek ister misin?" dediler.

Gördüm.
Ayağında bir tek don.
Karnında bıçak.
Alıp saplasam. Harakiri dedem.
Şimdi aynı don burda, çekmecece.
Çekmeceyi öyle açık bıraktım.
O gün işe komando gittim.
Bir çaydanlık durma tütedurdu o gün duşakabinin yanında.

Nerde Payton? Kuyuda

Üzgün serinlik.

“Kuyuda bir ceylan var” dedi biri. *Kuyuda ceylan* aklıma paytonları getirdi.

Yıllar önce bahçe duvarı için taş taşıdığımız paytonlardan birini. Topal İdris’in ayağını ezeni. Atını dayımın vurduğu, paytoncunun kendi çeke çeke götürdüğü paytonu – artık atsız paytonu.

Birimiz iple indi, ceylanı paytonla çektik yukarı. O birimiz kuyuda şimdi.

Bitmeyen ikindi.

Ceylan sıvıştı gitti, ikindiye gider gibi. İpi atsam o birimiz çıkacaktı kuyudan.

Ama payton, payton da alıp başını gitmiş. Onu yalanla getirmiştım bahçeye. Bir rüya gibiydi

Ceylanı yukarı çekmemiz de.

Ama gitmiş işte.

Ailenin bütün erkekleri, tüfekler emniyette, göğüslerde çatki, ağızlarda arzulu, altın dişleri gösteren bir sırtımayla geyik avından dönüyor. Koca kabile bir tek geyikten ortak bir zafer gibi gururlanıyor.

Milinge gibi bir köydeyiz. Yanımızda bir koca geyik var. Göğsü parçalanmış. Atlardan birinin terkisinde. Meydanlarda ölüsü gezdirilen halk düşmanları gibi, açık gözlerinde en son kalan korku, vahşet ve öfke.

Bir köy evindeyiz.

Muhtara yakışır gibi büyük bir yer ama bizim evmiş burası. Misafirler, konu komşu, herkes ölü geyiği görmeye gelmiş. Kimi-nin gözü boynuzlarında, kimi derisine göz dikmiş. Kimi hayala-rından kudret derdinde. Dedem 'ille de sikinden kırbaç' istiyor. Şahbender gözlerine göz koymuş, ipe dizecek. Uğurmuş. Boy-nuzları duvardaki geyikli halının üzerine asacak Sütüne. 'Bela savar' diyor.

Daha geyiği indirmeye fırsat olmadan, bir kadının feryadı ortalı-ğı ayağa kaldırıyor: "Ceylan, bir ceylan düştü kuyuya!"

İçimizde en gencimiz Murat'tı. Murat'ın kimle akraba olduğunu bilmiyorduk ama bizim evde kalıyordu. Müştemilatta yatıp kal-kıyor, atları kaşağılıyordu. En küçük yanaşma Hanife'yi seviyor-du. "Verecem lan Hanife'yi sana" diyordu şimdi *kırbaç*tan başka bir şey demeyen Dedem.

Murat dedi ki: "Bırakın beni, ben gideceğim ve bu ceylanı besle-yeceğim" dedi.

"Sen inme" dedik, "cücüklenmiş patatesler, karpuz kabuk-ları atarız. Sen inme, bir yolunu, çaresini buluruz".

"Yok" dedi, "ben ineceğim".

Dedi ve kuyuya indi Murat.

(*Murat kuyusu* olsun artık adı dediler. Boy boyladılar, soy soyladılar.)

Aradan geçti bir iki saat. "Murat, Murat" diye bağırdık ku-yuya.

Kuyudan ses gelmiyor.

İpleri yokluyoruz. Boş ipler, öyle kuyuda sallanıyorlar.

Bu arada sabah oluyor nerdeyse. Sabah ezanı okunuyor.

Dayım geliyor uzaktan. Önce sesi, sonra toz, duman.

Akhisar'dan payton tutmuş, paytonla geliyor köye.

O gelirken köy kaçacak delik arardı daha birkaç sene önce.

En son bir ata boşalttığı tabancası boş artık hep belinde.

Bir elinde kâse.

Sevdikleri başka birileri, buralı değil.
Buralı olsalar birileri ölür.

Şarkılar söyleniyor, gazeller okunuyor.

Yardakçılarından biri Ruhi Su'ya özenmiş "ben de gittim bir geyiğin avına"yı söylüyor ölü geyiği görür görmez. Dayım Yılmaz Güney oluyor, öbürü Alageyik. Dedem, Yorgo İliadis'ten dinlemiş Alageyik'i, türkü değil tabii, halk hikâyesi; ama o başkaymış, onu çoluk çocuk yazın meydan sinemasında seyretmiş. Ben hatırlamıyorum. "Sen daha yoktun lan o zaman, kerhaneci" diyor biri bana.

Paytoncu para istiyor.

Hani alsın da bir an önce gitsin Akhisar'a.

"Parayı verelim, verelim de, Murat n'olacak? Şurdan ipleri bağlayalım paytona, çek çıkar ceylanla Murat'ı, parası neyse verelim. Sen de otur şurda iki kadeh iç bu arada, zaten yorulmuşsun" diyorlar. Ama paytoncu pek yanaşmak istemiyor. "Gideyim ben abi, beklerler" diyor.

Paytoncu yanaşmıyor ama bir taraftan da Murat'la ceylanı ordan çıkarmak gerek. Paytoncuyu ikna ediyorlar sonuçta. Hanife galiba.

Murat'ın indiği ipleri paytona bağlıyoruz. Payton çekiyor ipleri, çekiyor ipleri, sonuçta ceylan çıkıyor yukarı. Herkes çok memnun. "Hoş geldin maral" deniyor, marullar, otlar, yoncalar ne varsa sunuluyor, dökülüyor önüne. Kadınlar kaşık havasına duruyor. Yeryüzü yaşanası bir yer, bir Torlak Kemal köyü, bir Çamlıbel oluyor bir anda.

Bir taraftan da dayım arkadaşlarıyla içmeye devam ediyor. Sofralar kuruluyor yine. Mezeler yenileniyor, soğumuş etler, sulanmış domatesler değiştiriliyor. Şarkılar, gazeller gene burda. Biri "hadi kuzu çevirelim" diyor. Bir kadın "geyik var ya işte zıkkım içesiler" diyor. "Doğru, geyik yiyelim" deniyor. Bir "geyik yemek günah değil mi?" diyor. Başkası "geyik eti gevşek olur"

diyor. Ceylana n'oldu? Deniyor. Hani onun eti atasından daha sıkıdır diye.

Gitmiş ceylan.

Nerde ceylan? N'oldu ceylanımıza? Diyor sarhoşlar. Efelenip çirkefleşiyorlar.

Yahu Murat'a bir baksak... diyor biri.

Aradan geçmiş iki üç saat. Murat aklımıza geliyor. "Kuyuda Murat, kuyuda Murat" diye feryada başlıyor kadınlar. Elif için için ağlıyor. Tamam diyoruz bağırmayın, dellennemeyin, çıkaracağız Murat'ı da.

"Murat, Murat, ipleri atacağız kuyuya" diyoruz.

Al, sıkı sıkı bağla beline.

Diyoruz ama ne ipler var ortada, ne payton artık.

Payton çekmiş gitmiş. İpleri de götürmüş.

Ceylan sıvıştı gitti, ikindiye gider gibi. İpi atsam o birimiz çıkacak kuyudan.

Ama payton alıp başını gitmiş iplerle. Onu yalanla getirmiştim bahçeye. Bir rüya gibiydi ceylanı yukarı çekmemiz de.

Ama hepsi gitmiş işte.

Nerde Ferit Horoz?

Bir sabah baktım ki Horoz Ferit bahçede değil.

Askerden dönmüştüm.

Babaannemin ölümü ile kendi ölümü arasındaki kısıcık bir zamanda bizde kalırken yattığı yatağımı dedemden geri almıştım.

Eve içki getirmeye başlamıştım.

Eve içkili gelmeye başlamıştım.

Mahallemin Ferda'sı kimbilir kime varmaya niyetliydi?

Seda, benim Seda'm, bana "seninim" diyen Seda, beni yüzüstü bırakmıştı. Meğer askerden gelişimi bekliyormuş; "hoş geldin hediyesi"ymiş bu bırakıp gidiş beni. Sevgilimdi Seda, o güne kadar hiç kimseyi öyle sevmemiştim. Beni de hiç kimse öyle sevmedi, sevemez diye inanmıştım. Öyle sevişirdik ki seviştiğimiz yerin havası, atmosfer basıncı, iklimi değişir, odada, sanki kutlu doğum yaşanmış olurdu. Balmumuyla karışık tarçın, badem, yeni kesilmiş elma kokardı oda; Seda'nın ağzı nane. Bir daha hiç kimseyi öyle sevmeyeceğime, beni bir başkasının bir daha asla öyle sevmeyeceğine, Seda'nın benden başka biri tarafından bir daha asla öyle sevilmeyeceğine öyle inanmıştım ki bu yanılısamayı yıllar sonra Handan'ı nerdeyse kaybedecekken fark ettim. Seda olmasaydı Handan'ı böylesine sevmeydim ama.

Başkasının evinde kalmıştık Seda'yla o gece. Başka bir dünyayı gezen çocuk kitabı kahramanları gibiydik. Ama Seda o sabah beni kocasını koyveren bir Bovary gibi bıraktı.

Ordan kaçıp eve nasıl vardım, kimse bilmez. Nerden bilsinler? Kimse inanmazdı ki Seda'nın beni *kesinkes* bırakıp gidebileceğine! Başka bir bırakiştı bu ama: Çürük bir suya yatırılışı tomurcuğun: Gül turşusu anında.

O kadar yalnızdım ki artık evden çıkarsam şeffaf olurum, çıplak kalırım sanıyordum. Bir yıldız gibi sönük ve uzak her şeye, herkese; kendime bile ılık su dolu bir bardak, yavan ve manasız.

Balkona çıkıp bir paket sigara bitene kadar kitap okuyordum.

Evin içinde durursam, bir hikâye yazamadan kurdeşen olup kuduracağım sanıyordum. Hikâye bana hayat için gür bir esin veriyordu. Berrak boğazlı bir huri sesi. Bir siren. Kayalıklarda beni dalgalarla buluşmaya çağırın. Balkon, körfezdi. Anlıyordum. Kendime "seni anlıyorum" diyordum. "Seda beni tül bir kâğıt gibi içimi dışımı görüp anladı da mı bıraktı, yoksa benim yüce edebi yalnızlığımı mı anlayamadı?" Kendime pay biçiyordum. Sonra paydaları silip ipliğimi pazara çıkarıyor, "ameliyatımı edebiyatla kendim yapacağım" diyordum. Saat 1'i 25 geçiyordu. Saatin 25 geçe ya da 25 kala olması kadar anlamsız başka bir şey var mı hayatta?

Beni ayrılık acısından kitap ve sigara kurtardı. Ey Edebiyat Tanrısı: Tütüne boğ bizi! Bu acılardan kurtar. Yak ciğerlerimi, şiire dök kalıbımı. Kimse bilmesin ne dediğimi!

Ferda kime varacak? Şimdi, bahçede seyrederken öyle güzel ki Ferda, Allah, oğlu olsa onu Ferda'yla evlendirir. Dünyayı başlarına yıkar sonra, terliklerini ters çevirir. Ferda'yı onun için yaratmıştır çünkü; çünkü Ferda sırf bunun için yaratılmıştır.

Seda beni nasıl bırakıp bir başkasına, belki daha aynı sabah koşa koşa onun yatağına gitmişti? Seda: Karmen'den gelmedir soyu, Karenina'dan huyu. İkide birde küsmeler, bırakıp bırakıp gitmeler, gelince "seni çok özledim, hadi bize gidelim" demeler ondadır. Ne bırakıp gitmekten ne geri gelmekten usanır Seda.

Ferit Horoz'u Ferda besliyordu. Her gün marullar, salatalık kabukları, kabak, kavun çekirdekleri, darı, buğday... hem şarkı söylüyor

(horozlu bir şarkı) hem de elinden yediriyordu Ferit Horoz'a. Ferit Horoz bir kabadayı, külhanbeyi, esrarkeş gibi geziyor, kümesin kapısını tekmeyle açıyor, Meryem, Fatma, Havva, Güllü... hangi tavuğu yakalarsa üzerine çullanıyordu. Onların, kümesteki bütün tavuk, piliç, civcilerin babasıydı Ferit Horoz. Kesin rakam vermek gerekirse 30 kişilik bir kuş ailesi. Sonuçta hepsi kız kardeşiydi, biri, bir tanesi de annesi. Kardeşleri annesindendi. Ferit'ten korkmuyordum, ona saygım vardı ama kendimi onun yerine koyamıyordum bir türlü. Kendimi onun gibi hayal etmenin günahların en büyüğü olduğunu seziyordum. Kitap okumaya veriyordum kendimi. Dikkatim başka yere yönelir, unuturum diyordum. Ferit işini bitiriyor, yine bir tekmeyle açıyordu kümesin kapısını. "Ferit Horoz, münferit horoz!" diye için için bağırırken ben Ferda geliyordu burda hemen, elinden besliyordu Ferit'i. Kümes hayatında ilk iş Ferit'ten korkmaktı, hemen sonrasında onsuz bir hayatın olamayacağı gerçeğini anlamak: Hayatın onsuz hayat olamayacağını idrak etmek ve ona göre yaşamaktı kümesin hukuku. Kimse yanına gelemezdi Ferit'in, Ferit yanaşırdı canının istediğine. Ferit Attar'dı o. Bütün kümes onun; bütün kümesin açıklaması, toplamı oydu. Hayat muhasebesi yapmayan, yaptığıнын hesabını vermeyen, kümes evrenin tek hâkimi Ferit Attar.

Ben de Ferit'li hayata alışıyordum böyle. Üstelik kuduzlar gibi kısıkanıyordum Ferit'i; yalan yok. Ama onun gibi olmayı düşünmeye kalkmak bile korkutuyordu beni. Bu en büyük günahı elleri cebinde, ağzında sakız, sigara, sıradan bir işmiş gibi yapabilmesini idrak edemiyordum. Böylesi bir fanteziyi kurmaya yeltenmenin bile suçluluğu altında ezilip toz olacağımı biliyordum. Yakınlarımla zınayı aklıma bile getiremiyor olmam küçültüyordu beni ona karşı. Ferit'se göğsünü geriye bahçede, gök geriliyordu sanki ateşte çingene dümbeleği gibi. Geri geri kaçıyor sonra, kaçacak delik arıyordu gök. Gök, gök olalı kendisine böylesi efeleneni görmemişti. Bize soluk alacak hava kalmıyordu nerdeyse. İçeri kaçıyordum, mahcup, mağlup. Sigara, sigara, cin, votka, kitap, kitap, kitap... Günlük tutuyordum, "Ferda'nın elinden yiyebilen Ferit'i kısıkanıyorum" diye yazıyordum. Ferda'nın Ferit'i bütün memelerini, bedenini, benliğini verebilecekmiş beslemesini pencereden seyrediyordum.

Ferda bana kendini hiçbir zaman böyle yekpare sunmayacak, biliyordum. Seda'dan iyi öğrendiğim bir şeydi bu. Seda'nın da kedisi vardı böyle, kimseleri beğenmez. Ama Ferit gibi değildi: Size, sizden hoşlanmadığını durmadan bildirmeye çalışan bir acizdi Perizat. Ferit içinse bir sıfırdım ben; yoktum. Varlığımı inkâr etmeye bile tenezzül etmiyordu Ferit. Perizat'sa Seda yatak odasına mum yakmaya gittiğinde bir tekme, bir şaplak, bir çimdik, ne uygunsa artık, yiyordu benden ve ben gidene kadar yanına yaklaştırmıyor, yanıma gelmiyordu. "Seda kimi daha çok seviyor?" çekişmesiydi belki aramızdaki; oysa Ferit, hâkimi olduğu evreninde kendine rakip olacak hiçbir kudret tanımıyordu: Yoktu çünkü böylesi egemen bir güç. Kapıları, pencereleri açık bırakıyordum Seda uyuyunca. Seda istediği zaman, istediği yerde uyuyabiliyordu. Seda'da en çok kışkandığım ama beni ona içten içe düşman eden de buydu galiba: Kendiyle nasıl bu kadar barışık, dünyaya karşı nasıl bu kadar rahat olabilir bir insan? Seda uyur uyumaz içeriyi havalandırmak bahanesiyle her yeri açıyordum. "Aman, sakın" diyordu Seda her fırsatta "açık unutma, Perizat kaçır." Bana kalırsa herkesi kaçırır, dakkasında emrine başka bir köle bulur gibi geliyordu.

Perizat kaçmadı, ben kaçırdım onu. Kaçmasını istedim, yolunu açtım. Kendine ilgi gösteren ilk insanın yanına kapılanacak kadar kurnazdı. Hayatın ona verdiği bu donanım yüzündendi Perizat'ı çekemem de. O bağımsızlık, o kendine güven... bana o kadar yabancıydı ki ben kendi evimde bile kan davalısının evinde misafir gibiydim.

Seda'ya özgürlüğünü verdim, insanı geri verdim Perizat'ın olmadığı o yeni dünyada.

Hayvandan güç almayan insanın dünyasını yeniden keşfeden Seda'nın ilk işiyse benden kaçmak oldu.

"Nerde Perizat? Perizat nerde? Hayvansın sen!" Seda'nın beni ilk bırakışı bu oldu.

II.

Bir gün Ferit Horoz yok oldu ortadan.

Kümeşte bir ihtilal sabahı.

Ferit Horoz yeri, göğü, bütün âlemleri bize geri verip gitti.

Ben balkonda derin nefesler alır oldum.

Ama bahçe öyle öksüz kaldı mezarlık gibi Ferit'sizliğiyle.
İnsan niye yalnızlığıyla boğuşur böyle Ferit'i düşününce?

Ferda ertesi sabah veremli babası Reşat'ı getirdi bahçeye.

Reşat komşulardan birinin bahçesinden gelen radyoyu dinliyor, ara sıra öksürüyor. Kan tükürüyor. Tükürüğüne bakmak için koltuktan öne doğru tam düşme noktasına kadar eğiliyor ve öyle önüne bakıp duruyordu. Balgam yerden ağzına, ağzından yere yumuşak bir lastik gibi gidip geliyordu. Ağır geliyordu sanki başı, çekiyordu kafasını aşağıya ağır çekim yerçekim.

Reşat abi, dedim ben, Ferit Horoz'a n'oldu?

Nerde Ferit Horoz?

Ferda sesime koşa koşa geldi evden. *Görücü gitmişiz de ona koşuyormuş gibi gelişinden* heyecanlandım. Veremli babasından şakayla isterim şimdi onu, dedim. Ferda baba-oğul bize bahçeye şöyle sofrayı kurar, Ferit Horoz'u artık kim takar!

Babasının yanına nefes nefes geldi Ferda. Elleri dirseklere kadar kan içinde.

Reşat abi çişini koyverdi. İpeğe yayılan ağır ağır kan gibi irin.

Bir daha hiç konuşmadı Reşat abi.

Ferit Horoz düğün pilavımız olabilir miydi?

Onun etini çiğ çiğnemek isterdim...

Ferda benimle konuştu mu ondan sonra? Kime vardı Ferda?
Hangi Ferit'in elinde tarumar?..

Ferit Horoz burda değil artık.

Nerdesin Ferit?

Ben niye burdayım?

Nerdeyim ben?

Babam aylar sonra ilk kez balkona geldi, iki yakamdan tuttu: "Oğlum yeter artık," dedi, "yeter, bitir şu askerliği. Çık artık şu kışladan, bitti artık, bitti koğuş nöbeti!" Dedi.

Seda'nın bende açtığı yarayı Ferit Horoz hâlâ gagalar durur böyle hatırlayınca.

Nerde Düniür?

Hindustan'dan buraya taşındığımızda ben beş yaşından gün almıştım konuşulanlardan anladığıma göre.

Bir hindi getirmiştik ordan. Adı: Hacer. Arka bahçeye koyduk. "Sen buranın Ece'si ol" dedik. Sakin, huzurlu ve hür. Hacer bir taşın üstünde tüner, bütün gün beddualar eder.

Beton vadiye taşınmışız, bir avuç toprak, bin kat apartumana denk. Toprak yollar aradık Hacer'i gezdirmeye. Bulduk, memlekete dönmüş gibi sevindik. Salı Pazarı'nın arkasında, top sahasına teğet, şadırvanlı kahveye faça bir yol. Pabuçlarımızı çıkardık, yürüdük; yürüttük Hacer'i bukağılı. "Memleketteki gibi" dedi ağbim. Benim hatırlamadığım ama o söyleyince gözümde canlanan canım memleket, çamurlu yolları pembe kanlı et.

Hacer'i ondan sonra ne zaman yürümeye götürsek sanki geri geri gidiyor, sanki yürüdüğümüz yolu, o artık gurbeti temsil eden yarım kilometrelik bitmez *cehennem bulvarını* bir türlü kabul etmiyor sağda soldaki küçük sokaklara dalmak istiyordu.

Bir gün yok oldu Hacer, kayboldu. Gitti. Nerde Hacer? Kimse bilmiyordu. Hacer'in Hindustan'a geri döndüğüne inandım ben. Hacer sanki bizimle hiç gelmemiştii zaten. Orda, geride bıraktığımız pörsümüş, yarısı çürük marullar; yalabık, baygın kokula-

rıyla ağırlaşmış, şekerli tadları içimizi kaldıran kavun kabuklarına doğru gitmek istiyordu. Kavun çekirdekleri, erimiş karpuz göbekleri, lağım sularının karıştığı gümüşü deresiyle memleket Hacer'i geri çağırıyor, onu bizimle olmaktan alıkoyuyordu. "Nerde olmak istediğini, nereye ait olduğunu bilen bir tek Hacer" diye geçiyordu çocuk aklımdan.

Dedem: "Hinduuu" diyordu.

Babannem: "Hindiii" diye cilveleniyordu.

Annem: Arnavutça konuşuyor,

Babam: İnatla Türkçe cevap veriyordu.

Ben: Hindistan'dan geldiğimize, Hindu olduğumuza kaskatı inatla inanıyordum. "İnsanın inandığı bir şey olmalı. İnandığı şey insanı başkalarından ayırmalı" diyordu çünkü babam.

Babam: "Ben halı sahaya gidiyorum" der gibi çekti gitti askere bir gün. Asmadan bir salkım üzüm düştü o gün. Bir tesbih dağıldı sofada.

"Bombardıman" deniyordu ve "karartma gecesi".

Buraya da bomba atarlar mı?" dedim ağbime.

"Kıbrıs'a atacaklar," dedi. "Kıbrıs Türktür, Türk kalacaktır" diye bir marş da ilave etti sözlerine. "Salak, Kıbrıs bizim. Kıbrıs'a atarlarsa bize de atılmış olur, hükmen mağlup sayılırız. Çaktın mı köfteyi?"

"Tamam, anladım" dedim.

Bir gün bir tavşan bulduk yolda. Bembeyaz gırtlığında bir kesik izi. Kan şaldır şaldır damlıyor yere. Çocuk aklı işte, Hacer'i unuttum birden.

"Dünür" koyduk adını, eve getirdik.

"Boğazı kan içinde!" dedi annem.

"Dünür'e kolya" dedi ağbim.

Dedem "Hasta masta olmasın" dedi, sağını solunu yokladı. Kışına şaplak attı, yere bıraktı.

Dünür öyle yaşadı bizle gırtlığında kesik, boynunda kolya.

Bir yaz günü çıraklıktan döndük ki evde düğün dernek. "Ba-banız askerden dönüyor" dedi annem. Peruklu Berber'de çalışı-yorduk biz ağıbi kardeş.

Babam, "Bembeyaz kepek" dedi saçlarımı okşayıp.

Hangi tarak, hangi fırça?

Sabun, taş bezi, kurna? Böyle yıkanırdık, tıraşlar olurduk askerde.

Biraz gizemli, biraz tarçın ağıacı ve Arap avuşta çıktı lösemi.

"Geldi" dediler "Nihayet geldi!"

Kale burçlarına çıkardı bizi. Ant içirdi: Bize. şiir okudu: Halka.

Bir dilim zaman, dedi. Vakit geldiğinde kimse karşı dura-maz ona.

Papatya kızartması. Gelincik tava.

Nasıl anlamazsınız baharın geldiğini? Cevizin dvşken ru-hunu, direnişini?

Leylak orbası, akasya salatası, baldıran ayı.

Eğlendik, yedik, içtik. Gülüştük, ferahladık.

Ağıbim: "Dnrn yemini verdin mi?" dedi. Ki-ki-ki kıkırdadı, sırtıttı.

Annem: Arnavutça bir şey söyledi.

Dedem: Yarak işareti yaptı.

Babannem: Dil çıkardı bana.

Bahçeye koşup Dnr aramaya başladım, bir taraftan da ağı-lyordum. "Biz Hindustan'dan gelmedik salak. Muhaciriz biz. Hindu değıliz. Dnr yediler afiyetle. Babamın gelişine adak.

"Nejat Dayı, Avare'ye benziyor, Ender Abla'ya tutkun diye Hindu diyorlar ona. Seni de *Avare* şarkısıyla o inandırdı Hindu-stan'a. Çingene gibi kapkara oldu, bağıryanık kara sevdalı, diyor-lar. Diyorlar ki verem ol'cak, l'cek, diyorlar Nejat Dayı'ya" dedi ağıbim.

Hışımla eve döndüm. "Nerde Dnr? Ben Dnr isterim.

Dnr'e el srenin annesi babası ölsün i'şallah" dedim.

Dedem, "Ulan kerhaneci, hadi gel seni evlendirelim. Dnr de Dnr..." dedi. Gözleri yarı kapalı mırıldanıyordu.

Radyoda *İnleyen Nağmeler* çalıyordu.

Babam iki tavşan ayağıyla bana yaklaştı. "Seç birini" dedi. Öbürünü de ağbime verdi. "Uğurdur" dedi. "Bu tavşan ayakları hayat boyu koruyucunuz olsun."

O sene ağbimi yatılı okuldan istemeye geldiler. Parasız yatılı okumaya gitti ağbim.

Ağbim, Dünür olmadan; Dünür'ün ayağı cebimde okula başladım sonra ben de.

Babam: "Bu çocuktan hiç umudum yok" dedi anneme, ben, okula gitmek için çıkarken.

Annem: Çamaşır dürüyordu. İpince yaşlar yanaklarında, sessiz sessiz ağlıyordu.

Dedem: Korkudan tir-tir titreyerek ölüyordu.

Dünür: mutfakta bankonun üzerinde kıpır kıpır duran bir taraftan bereketi, bir taraftan cinayeti, kana susamışlığı anlatan o bıçağın bir özeti gibiydi. Dünür'ü öldüren bıçak dedemin karnında duruyordu şimdi. Cenazesine hazırlandığımız dedem öyle karnında bıçakla yatıyordu. Donunu göğsüne kadar çekmiş, açığından taşağının biri görünen dedem, o bıçağı yanına kendini savunmak, kendi günahsızlığını anlatmak için alıyordu. İşlediği kabahati biliyormuş da onun cezasına direnmeye hazırlanıyormuş gibi o bıçakla beraber gitmeye hazırlanıyordu.

Herkes odadan çıkınca bıçağı aldım, kendi donuma yerleştirdim, gömleğimi pantolonun dışına saldım, kabartıyı örttüm, okşadım. Bıçağı çabucak unuttular, biri bir yere koymuştur dediler. Babam bağ bıçağını açtı, koydu dedemin karnına, donunu biraz aşağı çekip taşağı örttü. Böylece hayatındaki en sevdiği aletlerden biri olan bağ bıçağıyla gitti dedem. Babasından kalan ilk ve tek hediyeden böyle koptu babam.

İki gün bıçak donumda yürüdüm öyle. Sonra bıçağı Hacer'le yürüdüğümüz o yola, Cehennem Bulvarı'na götürdüm. Oraya bir çukur kazdım. Çukurun başında şöyle bir şiir okudum: "Ey bile-

*ne bilene tükenen bıçak! / Ey bilendikçe körelen bıçağı şiirin! / Bizi
de al götür, tüket yanında / Kes damarlarımızı / Kanımızı akıt
/ Dilim dilim et / Liğme liğme dökülsün et / Çizgili çubuklu
göğsümüz, sapır sapır adalelerimizle / Sana layık olduğumuzu
bize kanıtle!"*

Kendi kendine gömüldü bıçak toprağa.
Bitirdim şiiri. Köreldi bıçak.
Hançeri gömdüm.

Osman Hamdi Bey'in Fes Kırmızısı

Osman Hamdi Bey ağlıyor.

Bir kızı varmış rüyasında. Sabaha varmadan ölmüş. Nazlı kızı, yanından, gözünün önünden yitmiş, gitmiş bir karanlık resmin karanlık bir köşesine. Veda etmemiş Osman Hamdi Bey'e, elveda dememiş. "Ona mı ağlıyorum acaba en çok?" diye daha da kederlenmiş Osman Hamdi Bey. Öyle yapayalnız kalmış dünyanın ortasında, gözleri bir boşluğa bakar, doldururmuş o boşluğu bir kız entarisi tiril tiril. Arkasından bakmış kızın Osman Hamdi. Bir sokağa adını soruyor.

Girmiyor oraya. Köşeyi dönüp kayboluyor bir çıkmaz sokakta. Bir yere çıkmamak içinse sokak, niyedir o? "Sokak Kızı" resmi hiç yapılmadan, hep rüyasında kalıyor Osman Bey'in öyle.

Arzudan dönmüş gibiymiş sanki rüyasında, ağzının ucunda parlayan salya. Günah işlemiş gibi sanki, işlenmiş bir günahı biliyormuş da, suçlu suçlu ağlıyormuş gibi görmüş kendini sonra bir aynada Osman Hamdi Bey. Şapkasız. Saç baş tarumar. Sakal uzamış gitmiş. Hırpani surat, ayıp ve manasız bir idafe. Gözaltılarında torbalar: Gözaltında memleket!

Ağlaması bitince bir resme başlamış Osman Hamdi Bey. Tuna kıyılarında bir çoban kızı neşeli bir hava çalıyormuş bu

resimde kavalıyla. Köpeği hayran hayran onu seyrediyormuş. Köpeğin sağa sola sallanan kuyruğu neşesini ifade ediyormuş. Açık ağzından iştahla sarkan dili de saadeti. Saadetin dili. Osman Hamdi Bey'in bunu bir fotoğrafçı gerçeğiyle ifade edişi resmi şimdi gören biz seyriciyi şaşırtıyormuş. Filmlerden, reklamlardan, posterlerden, ders kitaplarından bildiğimiz bir resimmiş bu. Ellerimizi uzatıp dokunmaya çalışsak sallanması duracakmış gibi görünen bu "kuyruk devinimi" ülkemizdeki resim sanatını bir gecede Batı'yla eşit kılmış. Masalsı dünyanın, esrik gerçekçiliğin, düşselliğin böyle bir yaklaşımla aynı yerde, aynı anda birarada gösterilmesi bilindik bir şey değilmiş o güne kadar. Sallanan kuyruk pek yakın gelecekteki hareketli resmlerin (sinemanın) müjdecisi gibi tanımlanmaya çalışılmış sonraları o resme çalışanlar tarafından ama sinemadan çok daha hakiki, çok daha esrarlı bir dünyanın işi olduğu da inkâr edilememiş.

Sanat tarihçisi Ethem Nejad Sandukçu en kalın kitabını bu resmin algılanışı üzerine yazmaya başlamış. Bitirmek için, basılması için çaba göstermiyor, pek gönüllü görünmüyormuş ama. Çünkü kitabın bittiğine, bitebileceğine bir türlü inanamıyormuş. Hep bir şeyin eksik kaldığından duyduğu bir kuşku varmış matbaaya gönderilmeden önceki son düzeltmeleri "son bir kez daha" gözden geçirdiğinde. Son anda yeni fikirler icat edip pasajlar eklemek istiyormuş kitaba. "Osman Hamdi'nin Mısır yıllarına bir daha bakmam gerek" deyip Paris'ten kitaplar ısmarladığını söylüyormuş. Başka bahaneler buluyormuş. "Ara başlıklar

tam istediğim gibi değil" diyormuş. "Son bölüm çok iddialı, kendimi müdafaa eder gibi görünüyorum, üslubu biraz yumuşatmam gerekiyor..." Kitap bir türlü bitmiyormuş. Büyüyor da büyüyormuş. Otuz sayfalık bir fasikül den üç ciltlik resim tarihine dönüşmüş onca yılda.

Bir gün yine resmi elinde bir pertavsızla incelerken, kızın fıldır fıldır uçuşan etekliğinin arkasında kalçasını yumuşak bir şekilde dayadığı kayanın

üzerinde, açık renkli entarisinin kenarından görünen fes kırmızı-
zılığında bir şey olduğunu fark etmiş Ethem Nejad. Başka bir
gün o kırmızılık entariyle kapanmış da kızın uçuşan işveli saçla-
rının arasından, taa uzaktaki ufukta, biri seçiliyormuş hayal me-
yal. Bazen biraz yaklaştığı hatta yaklaşmak için çabaladığı ama,
rüyalandaki gibi, bir türlü ilerleyemediği, ufuktan çıkamadığı
görülüyormuş; onun bu deneyimleri bazen başkaları tarafından
da onaylanıyormuş. Ferli fesli Osman Hamdi'nin kendisi diyesi
oluyormuş bazıları ama onun Tuna kıyılarına ayak basmadığını
hatırlatıyormuş ötekiler. "Osman, Osman / Tuna'yı bilmeyen /
Balkan'dan bihaber Osman!" diye hicivler düzülmüş çünkü za-
manında hakkında.

Paris'ten sonra ilk kez Osman Hamdi Bey'in uzak akara-
balarından birinin torunun evinde rastlanmış resme yıllar son-
ra. Bu adam yıllar boyunca aynı kasabanın yargıçlığını yapmış.
"Yargıç yargılayan demek, adalet dağıtan değil. Adalet kutsal bir
söz ama bir söz işte sadece" dermiş yakın çevresindekilere içkili
toplantılarda. Bu yargıcı bir gün evinde ölü bulmuşlar. Folidol ile
perçinlediği uyku haplarıyla selamlamışmış ölümü. Arkasında
bir not bırakmış. "Yargının olduğu yerde adalet mümkün değil"
diyormuş, "önyargıcı olabiliriz ancak..." diye bitirdiği pusula-
da. Gazetede yayımlanan fotoğraf, Osman Hamdi'nin resminin
yanındaki yarı çıplak bedenini aşağılar ama intihar pusulasını
da doğrular bir edadaymış. Yargıç böyle selam çakmış ölümüne ve
hayata elveda. Resmin yeniden keşfedilişi yargıcın ölümünü aş-
mış, resmi kutlayan coşku, yargıçtan rahmeti esirgemiş. Çabucak
unutulmuş talihsiz müntehir. Hayatı boyunca Osman Hamdi
Bey'in torunu olarak bir kollama, esirgeme, özel muamele gör-
memek için çabalayan yargıç, resim sayesinde bulmuş en büyük
ilgiyi hukuk dergilerinin taziyet sayfalarında. Uzak akrabala-
rı evini eşyasıyla birlikte alelacele satmışlar. Resim de izine bir
daha rastlanmamacasına bu haraç-mezatta ikinci kez kaybolmuş.
Yargıcın ölümünün ardından olay yerinde araştırma yapan polis-
lerin çektiği resimlerden başka kanıt kalmamış elde. Posterlerde,
sanat tarihi kitaplarında, filmler ve reklamlarda herkesin görüp
hemen tanıdığı resmin tek kaynağı da o polis fotoğrafıymış.

“*Tunalı Çobanika*” yeni resim geleneğimizin başlangıcı, miladi sayılmış; Paris’teki Dünya Fuarı’nda ülkeyi temsil edecek en önemli yapıt olarak kataloglara girmiş. Pahası Hicaz’a eşit gösterilmiş. Ne var ki resim esrarengiz bir şekilde Fuar’daki Osmanlı pavyonunda sergilenen öteki dört resimle birlikte, kapanış günü kaybolmuş. Resimlere ne olduğu konusunda kuşkulu, öfkeli dedikodular çıktıysa da büyük bir kıyamet kopmadan Fransa, sorumluları cezalandıracağını söyleyip yarı-resmi bir özür dilemiş ve yüklüce bir sigorta tazminatı ödeyerek meseleyi kapatmış. Osmanlı yetkilileri sigortadan gelen paranın her kuruşunu Osman Hamdi Bey’e kurmayı istediği yeni müze için vermiş. “*Sus payı*, Osman Hamdi’yi susturdu” denmiş sanat çevrelerinde. Müzenin alçakgönüllü açılışında “*Tunalı Çobanika*”nın kartpostal büyüklüğündeki Paris Fuarı’nda çekilmiş bir fotoğrafı sergi izlenim defterinin yanında kinayeye sergilenmiş. Açılışın sonunda izlenim defterine bir kitap arası gibi gelişigüzel sokuşturulan resim, defterle birlikte yeni müzenin müdürü Osman Hamdi Bey’in dosya dolabına kilitlenmiş. Müzede 1918’de çıkan ama çabucak kontrol altına alınıp söndürülen yangında üç beş resim, birkaç parça eski tarım aleti, Osmanlı mobilyası ve iki dolap dolusu küratör arşiviyle birlikte izlenim defteri de yanmış, kaybolmuş.

“*Başaçık Beyler*” resminden geçmiş feraceli efeler gibi, fesli bir başka resme girmiş Osman Hamdi Bey bir gecede yavaşça. “*Tunalı Çobanika*” resmiyle ilgili hiçbir yorum yapmamış ondan sonra. Ne Nazlı’yı anmış bir daha ne de fes takmış. O günlerdeki başka bir rüyasından arzusu yarım kalmış bir suratla uyanmış Osman Hamdi Bey, hazzına doyamamış bir öfke de sezi-liyormuş çöpür suratında. Fesi kabarmış, kıpkırmızı, duvardaki askısında. Bir tokat savurup düşürmüş fesini bir tosbağanın sırtına Hamdi Bey, o günden beri kıza kızara gezer dururmuş böyle fes, böyle bir kaplumbağanın sırtında.

Hademeleri derler ki çırılçıplak ık-
mış gelmiş o günkü rüyasından Osman
Hamdi, ağızının kıyısında henüz kuru-
muş salya kabukları. Zerdali aromalı
hoş bir koku yayılmış ortalığa. Bir usa-
re: En nadir güzelliklere kenar ss. Bir
iştah, bir iştah Osman Hamdi'de: Salyalı
dudaklar, yağılı çene, yoğıurtlu bıyık, de-
reotlu sarı dişler... Çiğ kıyma çiğnemiş,
ıslak ekmek istemiş  gün boyunca.
"Fesi atmasıyla resimde şapka Devrimi
yaptı" demiş Ethem Nejad o imzasız ya-
yımladığı tek yazısında. Hayatın cıvası heyecansa, bu resimdeki
sıtma ateşi, eşek kahkahası, Afrika menekşesi ve domuz safrası
ve tarçın ağıacı ve tedirgin soğan yeni sanatın ilk kalp atışlarıdır:
Diri diri, ılık ılık, yavaş yavaş, acı acı verir rengini hayata. Böyle
geçilir kurşuni rengin yüz bin tonundan siyah-beyaza.

Osman Hamdi Bey o günden sonra bize baktığı her resminde
"Nerde fesim?" deyip duruyor, kıs kıs, hınzır hınzır gülüyor.

TÜYÜBOZUK HİKÂYESLER

Gölgede Oyun

İfade edilemez bir ifade var Karagöz'ün yüzünde.

1. Karagöz Kılıbık

Karagöz çok geç bir saatte eve geliyor. Sarhoş. Sağa sola yalpalıyor. Kapıyı açmakta zorlanıyor. Anahtarları düşürüyor. Yerde aranırken sendeliyor, düşüyor, öyle kaykılıp kalıyor. Bir şarkı mırıldanmaya başlıyor: "Ben melamet hırkasını..."

Karısı kapıyı içerden açıyor. Elinde sopaya benzer kalın bir şey var. Bir merdane bu. Karagöz'ün kafasına kafasına vuruyor merdaneyle kadın. "Geberesice! Allah belacığını versin!" diye bağırıp indiriyor merdaneyi. Onun vuruşlarına bir def sesi eşlik ediyor. Kafasına yediği her darbeye "Uy! Uy! Ay! Aman! Of!" diye inliyor Karagöz. Kolundan tuttuğu gibi içeri savuruyor Karagöz'ü kadın. "Vurma hanımım, kurbanın olayım!" diye fer-yat ediyor Karagöz.

2. Beni Ne Kadar...

"Beni seviyor musun?" diyor Gülizar. "Neden hiç söylemiyorsun?"

"Bana beni sevdiğini daha sık söyle."

"Beni ne kadar seviyorsun?"

"Beni mi daha çok seviyorsun, onu mu?" Duvardaki Karagöz resmini işaret ederek.

"Elbette, seni canım efendim!" diyor Hacivat.

3. Hacivat ile Gülizar

Hacivat'la Gülizar yataktalar. Hacivat ipince, sarma bir sigara içiyor. Bir kolu kıvrılmış, yastık olmuş başının altında. Tavana doğru üflüyor sigarasının dumanını. Dumanla halkalar yapıyor. Arka planda kısık sesli bir şarkıcı "Kâtip uykudan uyanmış" diyor. "Bülendim. Hacivat'ım. Kocam, başvekilim benim. Al beni, sat beni" diyor Gülizar, Hacivat'a.

Hacivat'la Gülizar yıllardır sevişiyorlar. Gençliklerinden tanışıyorlar. O zamanlar Hacivat yeni mezun Siyasal'dan, Gülizar üniversiteye hazırlanıyor. Güzel sanatlara gitmek, tiyatro okumak istiyor. Oyunculuk mu, oyun yazarlığı mı henüz karar vermiş değil ama o okulda okumak istediğinden emin. Yetenek sınavlarına hazırlanıyor Gülizar. Yetenek sınavına onu Hacivat hazırlıyor.

4. Hacivat Hasta

Hacivat'la Gülizar yeni tanıştıklarında doktorculuk oynamışlardı.

Hacivat hasta. Gülizar doktor.

"Doktor hanım, doktor hanım!"

"Söyle canım."

"Doktor hanım şuram ağrıyor, Doktor hanım buram ağrıyor. Doktor hanım bir ilaç. Bana bir çare" diyen çapkın Hacivat'ın sesi Gülizar'ın kulaklarında hâlâ çınlıyordu.

Gülizar'ın, Hacivat'ın ağrıyan yerlerini öperek sağalttığı sahne perdede yavaş yavaş sönüyor.

5. Hacivat Tabistan'da

Aynı mahalle mektebine gitmişlerdi. Okulun adı: Tabistan. Aynı hocalardan ders almışlardı. İçlerinden birinin adı: Koca Sinan. Hacivat'ın Siyasal'a gitmesine de Siyasal'dan mahalleye geri dönmesine de o önyak. Koca Sinan merkez komite üyesi, Hacivat mahalle sorumlusu.

6. Hacivat İhtilalci

Sonra bir ara görüşemez olmuşlardı. Hacivat aniden kaybolmuştu ortalıktan. Başka işler, uğraşlar bulmuştu sanki, baş-

ka başka yerlere girip çıktığı, bambaşka insanlarla düşüp kalktığı konuşuluyordu. Nereye gittiğini, nerelerde dolaştığını pek bilen yoktu aslında ama bir yerlerden birileri bir şeyler duyup Gülizar'a yetiştiriyordu. Ancak kibarlığından zerre kadar bir şey kaybetmediğini, bilgisine bilgi eklediğini, bıyıklarını biraz daha uzattığını, hafifçe sakal bıraktığını, kot pantolon, kadife pantolon giydiğini, ayağına botlar geçirdiğini ve katlanmış, kıvrılmış gazeteleri yan ceplerine soktuğunu, donunda taşaklarına yakın yerde bir revolver taşıdığını, geceleri yazıya çıktığını, afiş ve pankart astığını, kalabalık caddelerde "pullama" yaptığını, sihlahlı eylemelere katıldığını duyuyorduk.

7. Hacivat Gerilla

Gülizar bunlardan uzak bir sabiydi, ne kot pantolonun, botun ne ağzı kapatan sarkık bıyıkların, yıkanmayan keçe saçların ne anlama geldiğini biliyordu. Hacivat'ın daha sonra mahalleye geri dönüşü, olgunlaşmış, ustalaşmış olarak geri dönüşüne tanık oluyoruz. Kaybolup yıllar sonra geri gelen bir İsa gibi. Kayboluyor, kimse bilmiyor nerde olduğunu ve bir gün çıkıp geliyor seferden dönen sipahi gibi. Hacivat'ın Filistin kamplarında devrimci eğitim aldığı, gerilla olarak yetiştirildiği, hatta kendisine üstün başarı ödülü verildiğini duyuyoruz başkalarından. Gülizar bu duyduklarından da bir şey anlamıyor tabii. Hayata ne kadar uzaksa Gülizar, kendine, kendi dünyasına o kadar kapanık. Kupon biriktiriyor, *Cep Fotoroman*, *Günaydın*, *Saklambaç* okuyor, *Burda* ve *Hey* dergilerini çok seviyor. Hacivat'ın onca zaman onu aramaması yüzünden artık kendisini hak etmediğini falan düşünüyor ama kendisinin neye, kime layık olduğunu düşünmek aklına bile gelmiyor. Hacivat'ın bunca zamanki sessizliği yaralıyor Gülizar'ı biraz. İçine kurt düşürüyor, "Acaba yanlış mı yapıyorum," diyor kendine, "onu böyle beklemekle?" Ama Hacivat'ın güzel sözler söyleyip Gülizar'ın gönlünü çelemeyeceği, onu her şeye razı edemeyeceği bir durum yok nerdeyse.

8. Eve Dönüş

Hacivat geliyor. Hacivat'ın gelişi Gülizar'da sadakatini sonuna kadar koruyamayan Penelope duygusu uyandırıyor. Önce

mahcupluk duyuyor ama sonra gözleri fal taşı gibi açılıyor, vücudu cayır cayır yanmaya başlıyor, "Hacivat da, Hacivat" diye kıvranıyor. Hacivat gelir gelmez Gülizar'ı aramıyor tabii. Eski arkadaşlarını, mahallede sorumlusu olduğu takımı arıyor önce. Birahanelerin birinden çıkıp öbürüne giriliyor, yol üstündeki meyhanelerin hepsinde iki tek atılıyor, oralarından sonra pavyona sıra geliyor, kerhaneye götürmek istiyorlar "yok efendim ben yapamam, benim ahlak anlayışıma aykırı" diye sıyrılmak istiyor ama pavyondan çok güzel konsomatrisle kalkmaya razı oluyor. Arkadaşları parasını ödeyip ikinci sınıf bir otele yerleştiriyorlar ikisini. Gerdeğe sokar gibi de sırtını yumrukluyorlar. Sabahına gizli emir almış bir komando, kalk borusuyla uyanmış bir izci gibi, zıpkın gibi yataktan kalkıp "Bana Gülizar gerek" deyip odadan çıkıyor. Gülizar zaten ateşler içinde onu bekliyor, Hacivat'ı bir türlü unutamamış. Gülizar hemen aranmadığının sitemini sesine katıyor ama Hacivat'ın buluşma davetini de kabul ediyor. Bir pastanede, o, aynı, eskiden hep gittikleri pastanede buluşuyorlar. Supangle ısmarlıyorlar. Hacivat bir de keşkül yiyor üzerine. "Oh be" çekiyor bir de.

Gülizar, "Ağır gelmez mi o kadar?.." diyor.

"Neye ağır gelmez mi?" diyor Hacivat. Bir kaşını kaldırıp şöyle kaşıklı elinin serçe parmağını da yana doğru uzatarak, "Neye ağır gelmez mi güzelim, söyle?"

İçten bir soru Hacivat'ınki, içten ama açıklaması şu: "Kızım iki tatlı mı ağır gelecek bize? Sen bu gece ne yaparsan yap, benimle berabersin. Başka hiçbir şey aklının ucuna bile gelmesin, eve meve gitmiyorsun, sinemaya falan gitmiyoruz, caz festivalini, kısa film gösterisini falan unut... seni bir kervansaraya götürüyorum. Birbirimizi görmeden geçirdiğimiz zamanı unutturacak bir pansiyona. İlişkimize yeni bir boyut getirecek bir uzay istasyonuna..."

Bir kantocu gelip ikisi için bir şarkı söylemeye başlarken Gülizar'la Hacivat masadan kalkıyorlar.

9. Beberuhi-Babaruhi

Gülizar'ın bu gecenin sabahında hamile kaldığı dilden dile yayılıyor. Ailesi dedikoduları durdurmak için Gülizar'ı Kara-

göz'le, hayvan pazarında baytarlık ve celeplik, geri kalan zamanında da Gülizar'ın ailesi için seyislik yapan Karagöz'le evlendiriyor ama dedikoducular hikâyenin bu yanını pek banal buluyor ve söylentilerine ekleme gereği duymuyorlar. Tersine bebeğin Hacivat'tan çok Beberuhi'ye benzediğini iddia ediyorlar ki Karagöz'den olmadığı apaçık anlaşılın. Çocuk büyüdükçe, boylu boslu, güzel, sevgili bir delikanlı olduğu halde Beberuhi ayrıntısı bir türlü insanların aklından çıkmıyor. Matiz'in dilinden anlatılan bu hikâyede Hacivat'ın kızgınlıktan Beberuhi'ye pusu kurup bıçak çektiği dile getiriliyor. Ama çocuğun gitgide Hacivat'a benzediği de fettan kadınların gözünden kaçmıyor. Çocuk, Beberuhi'ye benzemiyor diye iş orda bitmiyor ki? Civan çocuk Hacivat'a ne kadar benziyor? Huyu benziyor mu?.. Karagöz bütün bunlardan habersizmiş gibi, haberi olsa da durumu anlamamış gibi görünüyor. Onun da her şeye karşın kendince bir aklı, bir seziş gücü, yarım yamalak da olsa bir haysiyeti olduğunu kavıyor seyirci. Seyirciye, Karagöz'ün kendisine hiçbir şeyden anlamaz bir serhoş muamelesi yapılmasını içine sindirememeye, enayi yerine konmayı kendine yedirmemeye başladığının işaretleri veriliyor yavaş yavaş. Öte yandan Karagöz gözünün açıldığını kimseye belli etmemeye özen gösteriyor. Gülizar'ın merdaneyle, tepsile, tefle gelip kafasına kafasına vurması karşısında tam bir öküz aleyhisselam gibi "ay, aman, offff" demesi falan bir hikâye. Uygun bir anın gelmesini, devranın dönmesini bekleyen her hakkı yenmiş gibi sabit bir düşünce taşıdığını, bir intikam fırsatı kolladığını anlamamak mümkün değil. Geniş bir yüreği varmış izlenimi uyandırıyor Karagöz, bu geniş yüreği yüzsüz, onursuz, mezhebi geniş biri haline getiriyor onu ama nevrekânını okşayarak uyuduğu, çorabında bir sustalı sakladığı söylentileri de seyircilerin kulaklarına fısıldanıyor.

Gülizar'ın, Altı Karış Beberuhi'yle olan kaçamağı gazetele-re başlık, magazinlere kapak olduğu zaman dedikoducu halk, Karagöz'den çok Hacivat'ın durumuna dertlenir, karşılığında onun ne yapacağını merak eder olmuştı. Kocası Karagöz'den söz eden tek bir satır bile yokken Hacivat'ın bilgeliği, çelebiliği, herkese güvenir bir tabiatla oluşuna karşılık ona böyle ihanet edilmesi "bu kadarına da insaf", "delikanlı adama bu yapılır mı?"

dedirtmişti mahalleliye. Gülizar'ın namus ve ahlak fakiri olduğu ama ahlaki yükümlülüğünün sadece Hacivat'a, yani sevgili-sine, dostuna olan yanından söz ediliyordu: Karagöz söz konusu olduğu için, kocaya ihanet, zina sayılmıyordu bu.

10. Gülivat-Hacizar

Gülizar'ın Hacivat'a Beberuhi meselesini unutturabilmesi biraz zaman aldıysa da bu kaçamak aralarındaki ilişkiyi daha da sağlamlaştırdı. Ne Gülizar Hacivat'sız olabiliyordu artık ne Hacivat Gülizar'sız.

Gülizar'ın Karagöz'le apar topar evlendirilmesi yüzünden Hacivat'ın bir süreliğine bu resmin dışında kalması, sessiz sakin bir münzevi hayat sürmesi ikisini birbirlerine öyle karşı susamış hale getirmişti ki Gülizar bu yüzden ne yaptığını bilmez bir şekilde Beberuhi'de teselli aramıştı. Örgütü Hacivat'tan evli bir kadınla olan ilişkisi yüzünden özeleştiri istediğinde görüşmeleri daha da seyrekleşince Hacivat'ın da teselliyi başka mutsuz ev kadınlarında aradığını biliyoruz. Gülizar'ı istediği zamanlarda görememenin acısını hafifletmek için Hacivat kendini iyice siyasete veriyor. Tekrar bir araya gelişleri, görüşmelerinin sıklaşması Gülizar'ın bir yolunu bulup Hacivat'a bir haber göndermesiyle oldu, deniyor. "Öğretmen aranıyor" diye Beyoğlu'ndaki kafelerden birkaç tanesine duvar ilanları koydurmuş Gülizar. Nasıl olmuşsa artık, Hacivat bunu görmüş, arananın, umulanın kendisi olduğunu anlamış.

İlandaki telefon numarasını aramış... Bakalım n'olmuş?

11. Hacivat Plajda

Kendini takdim etmeden, kiminle konuştuğunu sormadan "plajda buluşalım bu akşam" dedi.

Plajda buluştular. Bir ateşin çevresinde bağlama çalıp devrimci marşlar söyleyen bir grup genç, onun biraz ilersinde seslerini alçak tutan, yabancı dille öğretim yapan bir kolejın son sınıf öğrencileri (onlar İngilizce söylüyorlar şarkılarını, Amerikalı öğretmenleri gitar çalıp eşlik ediyor onlara), daha ileride bir fasıl heyeti ve "Nereden sevdim o zalim kadını" şarkısını yürekler parçalayan bir sesle söyleyen bir zenne... Şarkılar bir-

birine karışıyordu. Bir devrimci, muhafazakâr, burjuva rekabeti sessiz sedasız barış içinde sürüyordu. Hacivat halinden memnun. Kolları Gülizar'a uzandı, hasretle birbirlerini kucakladılar, oldukları yere kumun üzerine serildiler. Aynı anda Karagöz, meyhanelerden birinde elinde def, şarkılar söylüyordu, "doldur, bir daha doldur, soğma..." şiirler okuyordu, masalara çıkıp "tarla kuşlarına inanır, Allah'a inanmazdı" diyordu. Ertesi günün ne getireceğini hiç mi hiç merak etmeden sabahı bulmaya çalışıp çalıp söylüyordu.

Hacivat ve Gülizar kumların üzerine yan gelip yatmış, dirseklerini kırıp yanaklarını ellerine dayamış birirlerini seyreliyordu. Birbirlerine gülümserken boşta kalan elleri birbirlerinin kalçalarına uzandı, uzun süre, kollar öyle havada asılı kaldılar. Sonra yüzler birbirine yaklaştı. Bir öpüş, içten, hafif kumlara bulanmış dudaklarını buldular. Öylece kaldılar dişlerinde kum gıcırtiları hissedene kadar. Dilde bir tırtıklanma duygusu...

Hacivat, Gülizar'ın mintanının altına elini sokup portakal diriliğindeki anaç memesini bulmaya çalışıyor ama kolu sadece dirsekten kırılıp aşağı yukarı kalkabildiği için yapamıyor, eli Gülizar'ın kalçasına değip kendi çenesine gidip duruyor.

12. Çam Ağacı Kadar Memnun

Bir taraftan evliliği, karısının en yakın arkadaşıyla saklamaya bile gerek duymadığı yasak aşkı kafasını kurcalarken, öbür taraftan ortada bir çocuğun olması, gece üstüne çekeceği bir yorgan, sabah sofrada bir bardak sıcak çay bulması... kuşkularını dağıtıyor, öfkesini yumuşatıyor. Mutlu bir adam gibi görünüyor Karagöz. Kimse mutluluğunu, bu nadanlığını bozamaz onun. Bir odun kadar mutlu Karagöz. Bir okul bahçesindeki çam ağacı kadar memnun halinden. Mutluluğu öylesine anlatabilecek başka bir tanım var mı? Yok. Eve her gece sarhoş gelişi, Gülizar'dan sille tokat dayak yiyişi falan umrunda değilmiş gibi davranıyor. "Utanma falan kalmamış bizim Karagöz efendide" dedirtiyor komşularına.

13. Karagöz Küfelik

Hacivat hâlâ her fırsatta Karagöz'ü sahnede kündeye getirip tongaya bastırıyor, bir açmazda bırakıyor, herkesin gözü önünde bir sersem durumuna düşürüyor, sahnede öyle kel kafasını kaşıyıp düşünen biri olarak bırakıyordu. Işıklar kararırken millet altına işiyor gülmekten. Oyundan çıkıp doğru Gülizar'a gidiyordu Hacivat. Karagöz bu mağlubiyetin, bu utancın verdiği acıyla en yakın meyhaneye zor atıyordu kendisini. Orda sabaha kadar kendinden geçiyor, yerlere yıkılıyor, kusuyor, ağlıyor, gü-lüyor, fıkralar anlatıyor, anlatılan fıkralara kahkahayı basıyor, anlatılan fıkralarda kinayeli olarak kendisine hakaret edildiğini hissediyor, öfkeleniyor, kavga çıkarıyor, ya karakola çekiliyordu sabaha doğru ya da eve bir küfe içinde geliyordu.

Kocası yıkıldıkça, aptal durumuna düştükçe Gülizar, kendisinin yüceltiğini, başının göğe erdiğini sanıyordu. Karagöz alçaldıkça, Gülizar yükseliyordu. Daha şuh, daha şehvetli, daha istekli hale geliyor, Hacivat'ı tarifsiz bir arzuyla bekliyordu.

14. Karagöz'ün Namusu

Civan oğlan büyüdükçe Karagöz'ün kuşkuları, kötümserliği de büyüyor.

İffet, namus, ahlak falan demeye başlıyor Karagöz. İçkiyi azaltıyor yavaştan. Sigara, arada sırada. Arkadaşlarıyla oturup konuşmaya devam, eyvallah ama meyhanede sabahlama, eve körkütük gelme işleri yavaş yavaş bitiyor. Evdeki büyüklü kü-çüklü değişikliklere dikkat ediyor. Yıllardır göremediği şeyler gözüne batıyor. "Ha, demek ki öyle değil de böyleymiş, demek hatun biz evden çıktıktan sonra eve erkek alıyormuş. En yakın arkadaşımızla bizi aldatıyormuş. Millet benimle dalga geçi-yormuş yahu!" Sanki alkol tedavisinden taburcu olmuş, 25 yıl sür-müş komadan uyanmış gibi Karagöz gerçeği bir anda apaçık gö-rüyor. Bir hiçten daha değersiz hale geldiğini anlıyor. Yeni bir ha-yatı yaşamaya başlıyor sanki böylece. Gülizar gelip yaklaşmaya başlıyor. Karagöz'ü ayık gördükçe daha da çirkefleşmeye, artık içki içmeyişi-ni, eve erken gelişini, hafta sonlarını evde geçirişini kaldıramamaya başlıyor. Huysuzlaşıyor. Dayak atıp hıncını al-ması da mümkün değil. Kavga çıkarıp Karagöz'ü evden kahveye

kaçırmaya kalkıyor, olmuyor. K     kendi çekip gitmek istiyor, ama Karagöz izin vermiyor bu defa...

15. Hacivat   ay Bahçesinde

Hacivat elde kitap bir çay bahçesinde oturup Gülizar'   bekliyor. Kitap önünde a  k, masada bir çay var, kesme   ekerler, bir k    k süt bardağı.   ayına süt koyuyor Hacivat.   ayına süt koymayı Londra'da öğrendiğini söylüyor. Londra'ya master yapmaya gitmiş Hacivat. Küçük gruplar sosyolojisi, folklor, drama ve retorik üzerine bir karma master bu. Bir de tez yazmış. Şimdi Hacivat'ın okuduğu kitap Brecht. Bertolt Brecht okuyor Hacivat. Kapağını hafiften kaldırıyor, masalardan görünsün istiyor. Kitabın yanında bir not defteri ve elinde bir kalem. Ne okuduğunu anlamadan, çevrede onu seyredenlerin ne düşündüğünü düşünerek sadece kelimeler seçip altını çiziyor. Kitap: *Cesaret Ana*.

Gülizar geliyor o anda. "Cesaret" diyor Gülizar'a, "cesaret".

Hacivat ropd    mbirinin kuşağını       yor, iki yanına dökülüyor cübbe. Gülizar gelip yüzü yüzüne dönük kuşağına oturuyor. Karagöz oyunundaki en cesur sahne oluyor bu.

16. Karpuz Vakası

Bir sabah Karagöz'   evinin kapısının önünde "Karbu  z aldım yiyemedim / Karbu  z aldım yiyemedim" diye sayıklayıp elindeki bıçağı durmadan karpuzla saplarken buldular. Karagöz "Karbu  z aldım yiyemedim / Karbu  z aldım yiyemedim / Bir yar sevdim alamadım" diye a  lıyor, inliyor, üstünü başını yırtmaya, çıplak kafasındaki deriyi yırtmaya, kanatmaya çalışıyor, hani birini sevip istemiş de ayarında görüp vermemişler; bir ayrılık, bir hicran anlatıp duruyordu. A  lıyordu, elindeki bıçak kanlıydı, "ben ne yaptım?" dedi  ini duyanlar olmuştu. Bıçağı hâlâ, önce karpuzla saplıyor, sonra da yalıyordu.

Tabii, maninin aslı mahkeme kayıtlarında düzeltildiği gibi "Karbu  z aldım yiyemedim / Bir yar sevdim doymadım" olacak...

17. Karagöz Katil

Gazeteler Gülizar'ın evinin yatak odasında bıçaklanmış, bembeyaz çarşafı, yastıkları kanlara bulamış, uçuk eflatun lekeli bembeyaz cesedinin bulunduğunu yazdı. Haber elbette Eyüp'ün en küçük kahvelerine, batakhanelerine, meyhanelerine kadar geldi. "Gülizar'ı kim öldürmüş olabilir ki? O sümsük Karagöz mü? Bışşşşş, ay aman off, bışşşşşş, ay, aman, of! Tavuk kesemez o sersem" diye dalga geçti mahalleli.

18. Karagöz Kadı

"Karagöz Kadı" oyununda, Karagöz önüne getirilen kadınla erkeği hiç sorgu suale gerek duymadan zinadan ölüme mahkûm etmişti. Kadın taşlanıyor (seyirciler de bu arada ellerine geçen her şeyi perdeye fırlatıyorlar), erkekse önce hadım ediliyor, sonra siki kesilip eline veriliyor ve çıırplak sokaklara salınıyor (seyirciler yüzüne tükürmek için yarışıyor burda).

Oyunun sonunda Karagöz kadı olarak böyle bir karar verdiği için sembolik olarak kendini de suçlu bulup hüküm veriyor ve ellerini yanında bekleyen jandarmanın tuttuğu kelepçelere uza-tıyordu. Bu sahnede, ayışığı jandarmanın süngüsüne vuruyordu.

Işıklar sönerken akşam gazetesi satan çocuklar "yazıyor, yazıyor, karpuz cinayetini yazıyor" diye seyirciler arasında çığırtnlık yapıp bağıırıyor.

19. Karagöz Bayrampaşa'da

"Karagöz Bayrampaşa'da" oyununda Karagöz ellerinde kelepçe, iki yanında jandarmalar hapisaneye doğru götürölüyordu. Sokakta, sokağın iki yanında bir saygı duruşu var, sanki cenaze geçiyor. Babayığitler, külhanbeyleri, kalpazanlar, Tuzsuz Deli Bekir, yeniçeriler, "eywallah ağam" diyorlar, "eywallah!", "Helal olsun be!"

Karagöz Bayrampaşa'da bir efsane haline geldi. Karagöz efsanesinin pek bilinmeyen, ama sözlü tarihte en çok saygı duyulan yanı içerdeki bu "racon" hayatıydı. Karagöz, Bayrampaşa'da yabancı dillere çalıştı, önceki hayatında hayal meyal duyduğu Frenkçeyle başladı, İngilizceyi söktü, daha sonra Farisi ve Almancaya çalıştı. Çeviriler yaptı. Türkçeden Almancaya, İngi-

lizceden Türkçeye. Tabii, öncelikle Karagöz, Hacivat'ın belagat üzerine master tezini okudu. Bunu okuyup anlayabilmesi için de önce kitabın öztürkçeden Osmanlıcaya tercüme edilmesi gerekiyordu. Karagöz'e Osmanlıca'yı içerde siyasi tutuklu olarak bulunan eski bir profesör öğretiyor. Osmanlıcanın önemini bilip anlamış, onu öğrenmenin eski kültürümüzün önemli yapıtlarının unutulup gitmemesi için elzem olduğunun bilincine varmış biri ama Osmanlı'ya siyasi olarak uzak duran biri.

20. Karpuz Davası

Hukuk tarihine "Karpuz davası" olarak geçen Karagöz'ün cinayetle suçlanması, cezaevine konması, cezaevinde 15 yıl yatması, yattığı süre içinde önce okuma-yazma öğrenmesi, sonra belagat çalışması, üstüne yabancı diller öğrenerek bu dillerdeki hukuk kitaplarından kendi davası için emsaller bulması ve kendi kendinin savunmasını yaparak adını temize çıkarması, nihayet özgürlüğüne kavuşması hukuk tarihinde bir sayfa açmıştı. Bu sayfa Karagöz'ü hepimiz için Türk zina tarihinin en önemli, en renkli kişisi haline getirdi. Evlilik, medeni hukuk, çok eşli üreme konularında kendi kendini yetiştirmişti Karagöz. Günün birinde ağır ceza yasasını öğrenip dosyasını bir daha açtırdı ve kendini öyle bir savundu ki yargıç mahkemenin sonunda ondan bu "15 yıllık talihsizlik" yüzünden ülke adına özür diledi. Gazeteler aylar boyunca bu *karpuz davasını* yazdılar.

İçeriden çıktığı gün "Hayatınızın en mutlu anı" diye soruyorlar bir televizyon haberinde Karagöz'e, "Gülizar'la tanıştığım an ve Gülizar'dan kurtulduğum an" diye cevaplıyor Karagöz.

21. Karagöz Hatip

Hacivat'ın *master* tezi olarak yazılan, sonra belagat kitabı olarak basılan kitabının adı "Devrimci Söylem Üzerine Bir Söylev"di. Kitap dünya tarihindeki ünlü siyasi söylevlerden örnekler veriyor, ünlü söylevcilerin hayatlarını özetliyor ve başarılarının sırrını irdeleyerek son buluyordu. Öğütler kısmında, "genç devrimciye öğütler" adı altında gençlere konuşma sanatını nasıl bir silah olarak kullanabilecekleri özellikle Dimitrov örneği verilerek (*düşmanın kendi silahlarıyla nasıl vurulacağı, kendi*

kalesinde nasıl tutsak edileceği) gösteriliyordu. Karagöz bu kitabı satır satır, kelime kelime ezberledi. Harf harf alıntılar yaparak oturup savunmasını yazdı. Bitirince, iki rekat namaz kıldı, üstüne viski içti, yattı.

22. Görümcenin Fendi

Kanlı Nigâr, Hacivat'ın kız kardeşiydi. Karagöz'ün de sevgilisi. "Çeşmi siyahım" diyordu ona. Karagöz, Nigâr'la uzun zaman kimselere çaktırmadan derin bir aşk yaşıyor. İnişli çıkışlı, iniltili, çıkıntılı. Hacivat içeriden çıkar çıkmaz Nigâr'ın evine taşınmış, komşuların deyişiyle "dost hayatı" yaşamaya başlamışlardı.

Karagöz'ün cezaevinden çıkışının üzerinden henüz iki üç ay geçmeden dünyanın en güzel kadınlarından biri olan Kanlı Nigâr'la nişanlandığını görüp bu cinayeti aslında Nigâr'ın kendisinin işlediği sonucunu çıkaranlar da oldu. "Karagöz'de o göt olsaydı, Hacivat'ı da öldürürdü. Birini öldür, birini bırak. Nasıl hesap sorma, nasıl intikam, nasıl adalet bu ulan? Haysiyetli bir kocanın yapacağı iş değil. Bu olsa olsa kıskanç olacak kadar kişilik sahibi birinin işi" diyorlardı yaydıkları söylentilerde. Ama Hacivat'ın da akıbeti Gülizar'inkinden daha hayırlı değildi. "Karagöz Kadı" oyununun sonunda lime lime edilmiş gövdesinden parçaları yadigâr diye kapmaya çalışıyordu seyirciler. Hacivat'ı parça parça eden, ondan intikam alansa gölge oyunu ustası Hayali Küçük Ali'nin kendisiydi. Oyunun sonunda Hacivat, Karagöz'ü yine tongaya bastırıp Kadı Karagöz'ün elinden yakasını çalım sata sata sıyrınca, Hayali Küçük Ali de perdeyi yıkip Hacivat'ı paramparça etti, oyunun sonu böyle geldi.

Hayali Küçük Ali'nin Hacivat'ı herkesin gözü önünde parça parça yırtıp atması Karagöz oyunundaki öteki karakterlere başka bir hava getirdi. Artık hiçbirini yapmaları gereken şeyleri yapmıyor, oyuna çoğu zaman geç geliyor, bazen de hiç gelmiyordu. Karagöz oyunu artık yavaş yavaş sahneden çekiliyordu başka bir şeye, bir *reality-show*'a doğru evriliyordu sanki. Beberuhi'yle Tuzsuz Deli Bekir seyircilerin önünde atışıyordu mesela. Sahne gerisinde birbirlerine bıçak çekiyor, perdeyi delik deşik ederek, küfürler, naralarla, oyunu yarıda bırakıp sahne gerisindeki kapı-

dan çıkıp köşedeki tektekçide demlenmeye gidiyordu. Seyirciler de galeyana gelip, taraflara bölünüp birbirlerinin kafasına sandalye, masa, ele gelen ne varsa geçiriyordu.

Hacivat'ı öldürmesi Hayali Küçük Ali'nin diğer tipler üzerindeki etkisini de yitirmesine, oyunun kontrolünü kaybetmesine neden oldu. Oyuncular artık takmıyordu onu; istedikleri zaman sahneye çıkıyor, doğaçlama oyunlar oynuyormuş gibi görünüp canlarının istediklerini söylüyordu. Hayali Küçük Ali'nin oyun hakkındaki planları, yapmak, söylemek istedikleri tümünden sahnedekilerin denetimine geçmişti. Mizah bitmişti artık Karagöz oyununda, mizah diye bir şey kalmamış, acı, kekre bir söz yığını olmuştu bütün oyun. Hayatın kendisi kadar sıkıcı ve bayağı. Eğlenceden çok, bir sıkıntının dili olmuş, küfürlü bir ortaoyununa, bir kârhane ağız dalaşı dönüşmüştü.

Karagöz'ü beğenmeyecek, naif, çocuk işi bulacak kadar büyümez kimse bu memlekette. Bu oyunda herkesin ilgisini çekecek, herkesi ilgilendirecek bir şey vardır. Akademi gölge-varlık boyutunu inceler, Karagöz'ün her iş girişiminin hüsrarla sonuçlanması felsefeciye ve ekonomiste konu kaynağı olur. Edebiyatçı dilin kullanılışına bakar, konuların eski söylenceler, masallarla ilişkisine, sosyolog tiplerin etnik kökenine yöneltir dikkatini. Görsel sanatlarla ilgilenenler perdeyi, suretleri, simgeleri tezgâha yatırır... Herkes için bir şey vardır orda.

Sahneden, perdeden sokağa taşınması kolay olmuştur bu yüzden. Bizanslardan kalma bir gösteri oyunu olduğunu, ordan Türklere geçtiğini söyleyenler var. Çağdaş Yunan versiyonu bu yüzden kendini *Karayosi*'nin doğal vârisi sayar. Minyatür sanatıyla olan ilişkisine işaret eden bazı araştırmacılar da var; ama, Karagöz oyunu konularında minyatürlerde işlenen konulardan hiçbirinin olmaması (aşk, kahramanlık hikâyeleri, peygamber siyerleri, ariflerin, evliyaların, eşkiyaların menkıbeleri vs) bu varsayımın yanlış olduğunu kanıtlar.

Bir bulvar komedisine, bir kaldırım tiyatrosuna, bir amatör eğlenceye dönüşmesi Karagöz'ün artık bir gölge oyunu olmaktan çıkıp "gölgeli bir oyun" olması, Karagöz'ün Gülizar'ı öldürüp hapse girmesi, Hayali Küçük Ali'nin de Hacivat'ı seyirciler önünde paramparça etmesi yüzünden olmuştu. Bundan sonra artık gölge

oyunu karakterleri metne bağılı bir oyunu değil de içlerinden gelen bir oyunu doğaçlama olarak, yaşadıkları gibi, yaşamak istedikleri gibi oynuyorlardı. İnsanlar artık gölge oyunu değil sokak tiyatrosu, bulvar komedisi izlemek istiyorlardı. Militan tiyatro vardı artık, anarşist tiyatro. Meydanlarda, kalabalık caddelerde, çarşılarda üç beş tane gencin bir araya gelip oynadığı slogan atıp pankart astığı, sonra birahanelere girip kendilerine içki ısmarlattıkları bu oyunların ataları da Karagöz oyununun laubali halidir.

Seyircilerin ilgisi de azalmıştı oyuna karşı. Özellikle Hacıvat'ın olmayışı alafranga-modern tiplerle dalga geçmeyi bitirmiş, bütün alaylar, bütün iğnelemelerde seyirci kendisinin aşağılandığından kuşkulanıp tepki göstermeye başlamıştı.

Karagöz sokağa taşındı diye düşünülüyordu ama asıl gerçek Karagöz'ün sokağa taşınması değil, Karagöz'ün bir hayat biçimi olarak hepimizin yaşadığı bir gerçek, bir hayat oyunu olmaya başlamasıydı. Sokağa taşınmamıştı Karagöz sadece, eve de girmişti, yatak odalarımıza, banyolarımıza, tuvaletlere, avlulara, bodrumlara, kilerlere, ordan mutfak dolalarına kadar girip bize "Bugün ne pişirelim?" diye düşündürecek hale gelmişti. Daha başka neresi düşünülürse oraya, çatı katına, merdiven altına, ev içinde her yere girmişti artık.

Hayatın bir yansıması olan Karagöz oyunu, hayatın kendisi oldu gitgide. Gerçek hayatın bayat bayağılığı ve sıkıcılığı, Karagöz oyununu taklit etmeye başlamasına neden oldu. "Karagöz tiplerinin mekânîk hareketlerinin sınırlılığı, modern hayatın yapmacıklığını en iyi anlatan simgesel bir özettir" diyordu ünlü sinemacı, Hacıvat oğlu, Gülizar'dan doğma, Hayali Küçük Ali'nin yetiştirdiği yönetmen Civan televizyonda: "Ellerimiz, kollarımız sonsuz sayıda hareket kombinasyonunu gerçekleştiriyor gibi görünse de, bu, özetlenebilir, tekliğe indirgenebilir sınırlı bir sonsuzluktur. Erkeğin eli kadının kalçasını okşamaya uzanıyor yalnızca artık; kadın elini hediye çeki, nakit para almak için uzatıyor özetle. Ateş edenler, duaya açılanlar da yazı yazanlar da acıdır ki bundan fazla değil. Karagöz'ün, hepimizin çocuk kalmasını sağlayan ilahi bir kıvılcımı vardı hiç olmazsa. Karagöz'ün bizi taklit etmesi yerine bizim hayatımızın Karagöz'ü model alması trajik bir son oldu: Yazık oldu.

"Fiziksel ve ruhsal dünya uyumlu bir halde yaşırdı Karagöz'de. Buna harmoni denirdi. Kurşun sesleri, bozuk para şıkırtısı, televizyon paraziti, cep telefonu cızırtısı, *online chat*'e davet ıngırtısı bunun adı bugün. Gürültü harmanı. Karagöz'deki bu kısıtlı hareketlilikte kasıtlı bir amaç vardır: Hayat bu kadar basittir işte. Yoksa o kadar yüzyılda insanı tıpatıp taklit edebilecek figürleri, maharet ve hünerlerine rağmen neden yaratmamış olunsunlar ki? Sinema, suretin perdeye yansımaya yeni bir şey getirmiştir ama zamanın Karagöz ustalarının asıl amacı bu olsaydı 17. yüzyılda pekâlâ başarılabilecek bir şeydi bu. Buna dikkat edilsin. Altını çiziyorum bunun.

"Oyun bitmiştir burda, hikâyenin sonu şöyledir: Karagöz oyunu insanların gerçek hayatlarını bilerek isteyerek ya da istemeden ama mecburen, elden başka bir şey gelmediği için orda rol alarak oynadıkları bir oyun haline gelmiştir. Şehir, bir Karagöz oyununda gibi ruhsal bir etkinliktedir artık. Karagöz'ün olmadığı cemiyet, hayat damarlarından birini yitirmiş demektir.

"Bir de bir düzeltme yapalım burda: 'Çeşmi siyahım' demezdi Nigâr, 'Çeşmi siyah' derdi. Sahiplenme, birbirlerini kıskanma gibi şeyler yoktu aralarında. Derin bir dostluk, sözlerin verilmediği tutkulu bir aşk. O yüzden tutulmayan sözden söz edilemez."

23. Son El

Hayat Karagöz'dü artık, kapkara, bir göz hayat. Tek sahne, tek perde.

Sahne yalnız kalıyor Karagöz'le Nigâr.

"Son bir el daha oynayalım mı?" diyor Nigâr.

Desteyi karıyor ve fırlatıyor Karagöz'ün önüne, televizyonu kapatıyor.

"Nesine?" diyor Karagöz, televizyondan gözlerini ayırmadan.

24. Kazanan Numara

Işıklar sönüyor.

Seyirciler hâlâ yerlerinde, "kim kazanacak" diye bekliyorlar.

Metin Kurt: Şiiri Kurtaran Adam

Şiirin öldüğü gün:

22 Ağustos 1985 günü kasabamızda "şiirin öldüğü gün" olarak kayıtlara geçti. Şiirin en son büyük şairi, "şair-i azam Muazzam", gazetede haftada bir yayımlanan şiirleriyle şiiri dipdiri tutan, hepimize şiirin faydaları ve geleceği, ve sonsuza kalacağı hakkında güven duygusu veren ulu şair ölünce, Metin Kurt gazetedeki köşesinde "Şiir artık ölü bir sanattır!" başlıklı bir yazı yazdı. "Bu köşede yazdığım son yazıdır bu. Elveda" diye bitirdi o günkü yazısını.

"Elveda?" diye başlıyordu ertesi günkü yazısı. "Şaire *elveda* demiştim. Şiire veda edemem. Kabil değil" diye bitirdiği yazıda, Metin Kurt o günden sonra artık sadece şiir hakkında yazmaya karar verdi.

Tek tabanca:

Şiirin şairle birlikte öldüğünden, unutulup gideceğinden kaygılanıldığı, şiirin de şairin de artık çıkmazda olduğunun iddia edildiği bir çağda Metin Kurt çıkmıştı ortaya: Tek tabanca. "*Metin Kurt: Şiiri kurtaran adam.*" Eğer onun yazdıkları, eğer onun her gün hatırlatmaları olmasaydı bizim şiir diye okuyacağımız şeyler belki de lise milli edebiyat ve tarih kitaplarında artık modası geçmiş türlerin, mesela tarihlerin, söylevlerin, trajedilerin yanın-

da yer alacak günlük hayatın içinde bizi bize anlatan bir güzel sanat olmaktan çıkacaktı.

Metin Kurt gazetede her geçilen haberden, akla gelebilecek her konudan esin alıp yazıyordu. Yazılar “şiiir her şeyle ilgilidir” sözünün altını çizer bir nitelikte dalmadık su, çalmadık kapı, kaldırılmadık taş bırakmıyordu. Yazılarındaki ustalık, sözlerindeki doğruluk Metin Kurt’u bizim gözümüzde her şeyi bilen, her şeyden anlar bir âlim, şair, hoca, kam, ozan, bahşi ya da bir ulu önder belki... o makamlara yaraşır bir insan haline getiriyordu. “Peygamber sözüdür şiiir” diye Metin Kurt’un sözlerini tekrarlıyordu dedem inatla kahvede, evde, abonman kuyruklarında Metin Kurt’un yazısını göstererek gazetede. Gazete sayfasına elinin tersiyle vuruyordu gösterirken. Tavukçuluktan, astronomiye, fal bakmaktan, sergi izlenimlerine, coğrafyadan, anayasa hukukuna kadar, tarım, cilt hastalıkları, bitkibilimi, peynir-şarap çeşitleri, kımıl zararlısı, yok olan faytonculuk gibi konulara da değinecek şiiirin her şeyle ilgili olduğunu gösteriyordu. Dedem sabahtan akşama kadar yemek masasının üstünde açık tuttuğu gazetenin o sayfasına elinin tersiyle vurarak herkesin ilgisini çekmeye çalışıyordu bizim evde. Zaman zaman hayali bir tip, bir yakın arkadaş olarak boy gösteriyordu yazılarında. Konu sıkıntısı çektiğinde *Hızır* gibi yetişen biriydi bu arkadaş. Adını Metin Kurt kendisi koymuştu belli: Aykut Balık. Bay Balık’ın başından maceralar geçiyor, bir şeyler okuyor, biriyle konuşuyor, vapurda bir ahbap görüyor, bir hadiseye tanık oluyor ve gelip bunları Metin Kurt’a anlatıyordu. Metin Kurt da, arkadaşıyla bu konuşmasını hakikat gibi yazıyordu: “Geçen gün Aykut Balık uğradı. Ada vapurunda tanık olduğu bir olayı anlattı...” Arkadaşının anlattığından köşe yazısı çıkarıyordu Metin Kurt. Ama şiiirle ilgili oluyordu yazı sonuçta. Şiiire bağlıyordu konuyu öyle ya da böyle. “Şiiirle ilgili olmayan bir köşe yazısı olmaz. Olamaz!” diyordu. “Olamaz. Olmalı!” Halk, şiiirin hâlâ yaşıyor olmasını Metin Kurt’un bu taktiğine bağlıyordu. Şiiirin sağ kalmasını sağlayan Metin Kurt’un bu yazılarından başka bir şey değildi. Öğretmenler habire şiiir ezberleme ödevleri veriyor, çocuklar harıl harıl bu şiiirleri hatmediyor, sonra podyelerinin eteklerini çeke çeke evde, sokakta şiiir resitallerine zorlanıyorlardı: Yaşı biraz büyük olan, sokakta canı-

nın istediği çocuğu çevirip sözlüye çekiyor, “*Bin atlı akınlarda*”yı oku bakalım ulan” demeyi bir vatandaşlık görevi sayıyordu. Şiir eskisinden daha kanlı canlı yaşıyordu işte. Başka türlüsünü düşünen varsa, bu sanı kesinlikle yanlıştır deniliyordu kahve söyleşilerinde, akademik konferanslarda. Şiiri Metin Kurt kurtarmıştır. Şiir, sanıldığı gibi 28 Mayıs 1986 günü Edip Cansever’le birlikte bitmemiştir. Bugün hâlâ “şiir var” diyorsak bu Metin Kurt’un 22 Ağustos 1985 tarihinde ünlü bir şairin ölümü üzerine sadece şiir hakkında yazmaya karar vermesiyle olmuştur. Metin Kurt o kararı verdiği gün, şiir kurtulmuştur. Şiir yazarak kendi hayatının anlamını bulmuş, kendini de kurtarmıştır ama en önemlisi şiir hakkında yazmaya başlayarak şiiri kurtarmasıdır.

Şiir satılabilir mi?

“Şiir satılabilir mi? Satılık mıdır şiir? Bir meta gibi alış-veriş, değiş-tokuş değeri var mıdır?” diye soruyordu Metin Kurt yarı karanlık, ıslak bir şubat ikindisinde yazdığı yazısında. Bu sözlerini kanıtlamak için pazarda bir yer tuttu kendisine. Ruhsat almak için yazdığı dilekçe, belediye arşivlerinde “çok gizli” ibaresiyle korunur hâlâ. Tahmin edileceği gibi, “*pazar*” sözcüğüyle kafiye-lidir bu dilekçe ve “çok acil” olarak işleme konulmuştur. Bir saat içinde onay almış, hemen o hafta düzenli olarak pazara çıkmaya başlamıştır. Pazarda şiirlerini tezgâha bir pazarcı gibi değil, bir manifaturacı çırağı, bir bekâr trikocu gibi yerleştiriyordu. “Karpuz sergisi değil, şiir sergisi” diyordu gazetesinde çıkan pazar tezgâhının kendi yazdığı küçük ilanında. Kimseyle bir kelime konuşmadan, yani günlük hayata ait bir kelime etmeden şiirlerini okuyor, insanlara gönüllerinden ne koparsa bırakmalarını, hiçbir şey kopmazsa bir şey bırakmamalarını öğütüyor ve şiirlerini okuyor, okutuyordu. “Bir yazarı şiire yönelten nedir? Bir insanı şair yapan nedir?” onu anlatıyordu pazar sonrası yazısında. “Şiir Yazarı Şair” diye bir adam vardı, ondan söz ediyordu. Çocukluktan ta ölümüne kadar şiirden başka hiçbir şeye gönül bağlamamış, başka bir şeyle bir dirhem ilgilenmemiş birini. Hayatını karnını doyurmak için yaptığı muhasebecilik dışında tümüyle

şiiire adanmış tek insan olan bu adamı hepimize örnek gösteriyor, onun hayatının, çabasının hepimize meşale olması gerektiğini söylüyordu. Pazar tezgâhlarında açık makarna, pirinç, fasulye, irmik, kuru bakla, pancar, maydanoz, limon... zerzavat satan manavlar, toptancı bakkallar Metin Kurt'u asla yadırgamadan onun yanında ticaret yapmaktan gurur duyuyorlardı. Bir müşteri bir şey sordu mesela, onlarda yok mu, "Metin'in tezgâhına bak abla. Yok yok orda" diyerek Metin'e pas veriyorlardı. Pazar fileleri boş, ceket ceplerinde şiirlerle dönüyordu işçiler, emekliler eve. Karı-ları ne diyeceklerini bilemeden şiirleri mutfak tezgâhlarına yayıyor, içlerinden bir ikisini seçip okuyordu. Karşılıklı gülüşülüyor, ağlanıyor, bazı dizeler birkaç kere tekrar ediliyor... Ferah çayları içiliyordu arkasından. "Ziyade olsun" deniliyordu. Karı koca bu günlük deyişleri defterlerine not ediyorlardı, sonradan bir şiirde kullanmak için.

Metin Kurt şiiri ticari araca dönüştürmeye, pazarlamaya karşı olduğunu cesaretle açıklıyordu. Açık pazar, ortak pazar, serbest pazar... teorilerinin şiirle kafa kafaya çarpıştığında tuz buz, tarumar olacağını söylüyordu. "Şiir çünkü düşünce değildir sadece" diyordu. Bir eylemdir. Ayaklarımızı yerden kesip silkeleyip kendimize getirmiyorsa bizi, hayatın başka hiçbir alanının sunmadığı bilinmedik bir tarzı olanaklı kılmıyorsa... hayatın bizi soluksuz bıraktığı yerde bir oksijen çadırı gibi gerilmiyorsa üzerimize, şiir değildir o. Yırtıp atınız o kâğıt parçalarını, o paçavraları" diyordu. Hadi, ertesi gün geri dönüşüm için çöp bidonlarının yanlarına özenle dizilen kovalara bu istenmeyen şiirler iftiharla istif ediliyor, istiflerden birkaç dağ yığılıyordu şehrin arka planına. "Nasıl bu kadar müsrif, insafsız, nasıl bu kadar bencil olabilirsiniz? Hainlik bu!" diyordu bir hafta sonraki yazısında Metin Kurt. "Gittim, gördüm" diyordu "çöp tepelerini, çöp kamplarını, kâğıt dağlarını. Hepinizin şiirleri orda. Selsebil, mundar edilmiş. Öksüz... Mıncıklanmış kalpler gibi, biri gelsin, biri okusun diye tevekkülle bekler dururlar öyle, emsiz umarsız... Nasıl insanlarsınız siz böyle? Kendi yazdıklarınıza saygınız olmadan şairin has şiirini nasıl esirgeyip koruyacak, sahip çıkacaksınız hayata? Yıkılın karşımdan kara cepkenliler!" Ertesi gün af dileyen, salya sümük özürler dolu mektuplar gazeteye, köşe yazarına postala-

nıyor ya da elden ulaştırılıyordu. Adları bilinen, çok ünlü insanlar da vardı bunların içinde. Mesajlarını, suçlarını itiraf etme ihtiyacının kahreden dürtüsüyle adlarının başharfleriyle imzalamış birçok zavallı insan. “Mazeret bunlar” diye elinin tersiyle itiyordu bunları Metin Kurt. “Nasıl bu kadar cahil, safdil olabilirsiniz? Ben affetsem neye yarar ki? Siz kendinizi affedebilecek misiniz?”

At yarışları, özgürlük vs

Birkaç gün sonra, sanki hiçbir şey olmamış gibi yine bambaşka konulardan söz ediyordu Metin Kurt. Müsrifliği, vefasızlığı anlamadan, çöplerden, geri dönüşümden, o kâğıt toplayan Kürt çocuklarından, kesekâğıtlarından daha az değeri kalmış o şiirlerden hiç söz etmeden lisede arkadaşlarıyla okuldan kaçıp ganyan oynamaya gittiği hipodromu, at yarışlarını anlatıyordu.

“Atlar yarışıyor” diyordu, “biz seviniyoruz. Kimimiz üzüliyor. Bu mudur atın bugünkü anlamı? Bir seyirlikten başka bir şeyi simgelemiz mi at artık? At şiirleri yazınız” diye bitiyordu yazı. İlkokul çocuklarından profesörlere kadar herkes atın anlamı, güzelliği üzerine şiirler yazıyordu ertesi gün, gazeller, rubailer, maniler, biz düzine sone... aklınıza ne gelirse, hepsi at, atlarla ilgiliydi. Kendini at sanan insanlar kışneye kışneye ağızları köpüklü koşuyordu yollarda çıplak. Ambulanslar, oğlancı hasta bakıcılar da peşlerinde. At o bildiğimiz biçimi ve özelliklerinin dışında, bir günlüğüne de olsa hayatı anlatan ama bilip de söylemeye dilimizin varmadığı bir simgeye dönüşüyordu. Atı ilk gördüğü yerde gidip boynuna sarılan ve uzun uzun öpen, öperken sicim gibi yaşlarla ağlayan kız gazetelerin ilk sayfasında resimli haber olarak yer alıyordu. Metin Kurt “İnsanla hayvan arasındaki aşklar, bildiğimiz tensel aşkların, alışkanlıkların dışında değerlendirilmelidir. Birbirimize dokunmadan sadece bakarak, birbirimizin karşı koyamadığımız cazibesinden korkarak yaşadığımız duyguları anlatır” diyordu. “İnsanla hayvan birbiri için yaratılmıştır. Aynı dünyaya düşmeleri bu yüzden. Bu yüzden bu yakınlık, yalnız gecelerimizde rüyalarımızda dolanmaları...”

Yüzler yerde, herkes kıpkırmızıydı ertesi gün. Aynı gün başka bir kız intihara kalkışıyor, polis kızı durduruyordu. Bu haber “İnsanın intihar etme özgürlüğü var mıdır yok mudur?” diye başka insanlara, o güne kadar bilinmedik türde düşünce şiirleri yazdırıyor, bunlardan bir seçki Metin Kurt’un köşesinde yer buluyordu. “Evet, insanın intihar etme özgürlüğü var mıdır, yok mudur? *Şiir de* bir intihar biçimiyse, bitirin o yarım kalmış şiirlerinizi. ‘*Bu şiir biterse kötü bir şey olur*’ diye korktuğunuz o saklı manzumeleri, ‘*bitirirsem ben de biterim*’, ‘*bitiremezsem her şey köyüye gidecek*’ dediğiniz kalem eskizlerini...” Hayat neyi sunuyorsa, şiir bazen tam tersini dayatır. Özgürlük orda bir ortanca gibi açar. Ölümü anlayamayan ufak dünyalar, dar ufuklar, basık kafalar şiiri nasıl anlayabilirler ki? İntihar özgürlüktür.”

Kaç dizeye sığar bir hayat?

Bir aralar Japon haiku’larına sarmıştı Metin Kurt (dedem “çoban hayhuyları” derdi dili dönmediği için. Dönmeyen diliyle bir şiir dosyası hazırladı ama dedem). Bütün yaptığı, bütün yaşadığı bu Japon haiku’larıydı. Bir at arabası geçiyor mesela, nasıl anlatılır bu, kaç dizeye sığar? Kaç dizeye sığar bir hayat? Adı ne atın? Arabacı? Evli mi, bekâr mı? Çoluğu çocuğu var mı? Geçim derdinde mi? Nasıl geçinir insan bu at arabasıyla? Atı mı doyuruyor acaba önce, kendi mi yiyor yoksa? Kim pişiriyor yemeklerini? Sulu yemek var mı sofrada? Her gün iki çeşit yemek? Arpa ekmeği yiyor mu kendisi de? Kesmeşeker? Bunun gibi şeyler. Sıradan bir ağaç ya da. Bir ağacın karşısına geçer saatler boyu ağacı seyrederdi. “Ağaç” derdi, “bir ağaç insandan daha yararlı dünyaya. Üzücü bir şey değil mi bu sizce de? Keder verici.” Kendilerinden utanıp ağacı kıskanır hale geliyordu kasabalı. Daha sıkı sarılıyordu kalemeye, bağışlanma umuduyla.

Bütün kasaba Metin Kurt’tan ev ödevi alıyordu böyle. Haiku mu çalışıyor Metin Kurt, her yerde, evlerde, bahçelerde, kadın günlerinde, kına gecelerinde, düğünlerde, sünnetlerde herkes mikrofonu eline alıyor, mikrofonu kapmak için yarışıp birbirini itip kakıyor, sahneye koşuyor, olmazsa ilk gördüğü boş san-

dalyeye çıkıp haiku'lar okuyordu. Okul müsameresi mi, orda da haiku vardı. Müdür önce bir yasemin dalını anlatıyor, sonra ayışığını, onun aydınlattığı dupduru bir gölü. Bir küçücük saz, çıkarmış başını gölden. Onu anlatıyor, sonra konuyu çocuklara bağlıyordu. Mezun olacak beşinci sınıflara. Güle güle, elveda. Bir gün yine gelirsiniz. Bizi unutmayın. Şiiri yanınızdan eksik etmeyin... Böyle şeyler. Şiirle dolup taşıyordu içimiz dışımız. Göğüslerimiz, ciğerlerimiz

Haiku, mani, rubai

Haiku yavaş yavaş hayatın her yanına sinmeye başladığında kasabadaki edebiyat öğretmenlerinden biri (bir tane vardı galiba zaten) "Metin Kurt Bey Beyanındadır" diye bir yazı yayımladı gazetede. "İşte" diyordu "haiku maninin yerini alıyor, nedir bu böyle, halkımıza ne oluyor, düşmanlarımız, içerdekiler ve dışardakiler zil takıp oynuyor..." Hemen ertesi gün rubailere vurdu Metin Kurt. Bir rubai ile karşılık verdi. "Ben ki..." diye başlıyordu rubai. "Japona, güneşe tapana..." diye bitiyordu. "Ucuz saldırılar bunlar. Haiku nedir ki? Bir şair şiirden büyüktür. Bir daha söyleyeyim: Bir şair şiirden büyüktür" diye konuşuyordu kahvede. Kahveye girdiğinde herkes kenara çekiliyor, hemen bir masa boşaltılıyor, masanın yanına bir sandalye çekiliyor, sandalyeye bir kürsüye çıkar gibi çıkıp halka hitap ediyordu Metin Kurt. "Ey okur!" diye başlıyordu, "ey okur!" Okurda çıt yok. Çay bardakları bırakılıyor, çay kaşıkları, şıkırtılar, her şey bir anda donup kalıyor, Metin Kurt'un sesiyle eriyordu. Konuyu, tabii bir anda başka bir şeye getiriyordu Metin Kurt. "Çay" diyordu, "çay nasıl oldu da kahvenin yerini aldı? Nasıl oldu da bizim oldu? İşte haiku da öyle bizim oldu! Beyler, ciddi olalım kahve yetişmiyor bu memlekette ama içtiğimiz şu çay bu topraklardan. Çayla beraber geldi haiku." Ve konuşma böyle bitiyordu. Hadi herkes "acaba yine haikuya mı dönüyoruz" diye müsveddelerini karıştırmaya başlıyor, sandıklardan eski defterleri, sarı teksir kâğıtları çıkartıyor, ciklet ambalajlarını, sigara paketlerini ellerinin tersiyle masada düzeltip üzerlerindeki karalamaları okumaya çalışıyor, okuduk-

larını daktiloya çektiirmek için arzuhalcide sıraya giriyordu. “Şiir bir kompozisyonudur. Daktilo ile yazınız” diyordu çünkü Metin Kurt. Herkesin üç aşağı beş yukarı, tam bitmiş sayılmasa da bir şiir dosyası olmuştı böylece. “Bir Divan Sahibi” yazısını yazınca Metin Kurt... dosyalardan ayıklanıp atılan şiir, tutulan, bir türlü kıyılamayandan daha fazla olduğunda, dosya inceldiğinde, yani kıvam bulunmuştur. “Şair yırtıp atan adamdır. Yırtıcıdır şair” diye yazıyordu Metin Kurt kasaba meydanında herkesin gözü önünde şiirine kıyanlara alkış tutarcasına. Ama birkaç gün sonra “Çocuklar vefakâr olun. Saklayın yazdıklarınızı. Kıymayın. İşinize yarayacak, göreceksiniz” dediğinde de gece karanlığında kasaba meydanında halk birbirine giriyordu. Yok o senindi, bu benim kavgası. Çöp bidonları karıştırılıyor, herkes ne bulursa elindeki poşetlere dolduruyordu. Dosyalar şişiyor, divanlar görücüye hazırlanıyordu. Kasap, bakkal vakit bulup dükkân açamaz olmuştı. Herkeste bir elyapımıdivan sevdası. Resim-İş, İş Bilgisi öğretmenleri, sanat okullarının atölye şefleri halk evlerinde “How to make a book” kitabının fotokopisinden adım adım mücellitlik öğretiyor; utangaç babalar, maç düşkünü kocalar kızlarını, karılarını, bacılarını ciltçilik öğrenmeye bu kurslara gönderip divanlarını onlara yaptırmaya çalışıyorlardı. Şiirlerini ailelerinden saklayanlar kahvede, meydanda bar bar şiir okumaktan çekinmiyordu ama... Şiir, dize, fikir çalışıyorlardı kendi ailelerinden. Eski sevgililerin aşk mektuplarından, asker fotoğraflarının arkalarından, alışveriş listelerinden, kapıya bırakılmış pusulalardan, gazete kesiklerinden kelime devşirip listeler hazırlayan ve bunlarla şiir yazmaya çalışanlar vardı. Öğretmendi bunların çoğu ve yaz tatilinde şiire çalışıyorlardı artık özel ders vermek yerine. Şiirin tıkr tıkr çalıştığı duyuluyordu her yerde, ulu şairin en son şiiri “şiire çalışan kasaba”daki gibi.

Şiir yarışması

Bir yarışma açılrsa, herkesin katılacağı bir yarışma olsa bu, yaş, öğrenim, soy sop ayrımı gözetmeden ama, jüri kim olacak? Bir ilkokul öğrencisi, bir kız, kız çocuklarının zekâlarının altın çağı

olan orta üçten biri, bunu önerdi. Öneri tek oturumda kabul edildi. Herkesin şair olduğu bir kasabada Metin Kurt seçici. Tek seçici.

Dedemin de şiirleri vardı eski harflerle yazılmış. Çocukluğunu anlattığı. Memleketini. Memleket dediği Gümölcine, De-deağaç Köyü. Küçük dereler, adlarını artık telaffuz edemeyiz haritalarda. Yamuk bir iki tepe, tütün, tütün, tütün, tütün tarlaları, her taraf tütün. Sultaniye, Razakı üzüm: Şaraplar amforalarla, kendi içmez! Ama her şeyini bilir şarabın. Dedemin şiirlerini daha sonra kendisine okuttuk tekrar. Kasetlere kaydettik, aile yadigârı olarak sakladık. Dosyası vardı dedemin de: *Muhacir Divanı*. Yarışmaya katılmaktan son anda vazgeçti. Dedemin bu dosyasını, uydurma bir adla, başka bir başlıkla, başka başka simgelerle, yıllar sonra şiirlerine attığı tarihlere günü gününe uygun, bir internet sitesinde yayımladım ben. Proje ödül aldı. Parasıyla mezar taşını yenilettik dedemin. Kendi şiirinden bir yazıt koydurduk. *Architectural Digest*'a kapak oldu "başka yaşamlar, başka mekânlar" sayısında.

Âşık oldum Ayşenur!

"Âşık oldum, ey okur!" diye başladı bir gün yazısı Metin Kurt'un. Herkes kıpkırmızı kesildi yine. Yazıyı okuyan, dünyadan başka bir dünyaya gidip gelmiş gibi, yaşadığımız bu dünyayı, bu küçük tahıl ambarını, bu minyatür kasabamızı, küçük olan ama yine de bizim, bizim olan bu yurdu; bizim çocukluğumuzun, gençliğimizin bu yurdunu, ölümlerimize an an, dakika dakika hazırlandığımız bu toprak parçasını başka hiçbir şeyin yapamayacağı gibi değiştirevermişti. Dünya, ülke, büyük şehirler hiçbirimizin umrunda değildi artık. Sanki bir yerlere gidip gelmiştik rüyalarımızda, neresi olduğunu bilmediğimiz ama o kadar tanıdık, arka bahçe kadar yakın. İçimizdeki çılgın bir yeraltı ırmağının yer üstüne bir Ferhat güzüyle çıkarıldığı bir diyardan, kerpiç odalarımızda nemli, veremli, çorap kokulu, titrek floresanlı bu dünyaya bir şebnemli gül bahçesine döner gibi dönmüştük. Ev artık çok güzeldi, mahalle: Sadabad. Herkes birbirine manalı

bakar olmuştı. "Aşk, aşk, aşk... Her yerde aşk var. Bir durun bakın" diyordu, "bir durun bakın karınıza, kız kardeşinize, annenize, sınıf arkadaşlarınıza, sınıfınızdaki öğrencilerinize. Eşeğin gözlerine; ta dibine kadar, kalbinize işleyen o bakışlar..." Gerisini okuyamaya cesaret edemedik. Yırtıcı olduk yine, yırttık, attık o nüshaları... "Meğer ki aşk şiirin yanında kupkuru bir düz yazı. Ayıklayın aşkı şiirden" diye yazınca bir iki hafta sonra, gazetesinin "âşık oldum" nüshalarını saklayanlar kıs kıs gülüyordu. Çünkü geri kalanlarımız o eski yazısını yırtıp atışımıza pişman, ayıp tekliflerimizden mahcup, sap gibi kalakalmıştık.

Metin Kurt'un gazetede ki günlük yazılarını hep beraber okumak için koşa koşa eve dönerdik okuldan. Babam masaya toplardı bizi "bakalım Metin Kurt bugün ne yazmış" derdi. Parmaklarını diliyle ıslatır açardı sayfaları.

"Âşık oldum ey okur!" yazısının yayımlandığı gün yemek masamızda hiçbir şey okunmadı. Çünkü herkes zaten en azından duymuştu o yazıyı. O gün onun başka bir yazısının, babamın en sevdiği her fırsatta bir daha bir daha okumaktan bıkmadığı "Çökelek ve dil tutulması"nın bile okunmamış olması, hatta Metin Kurt'un adının bile geçmemesi bizi o günkü, yırtılıp atıldığı kesin olan yazının rahatsızlığından daha başka bir şey olduğu konusunda kuşkulandırdı. Konuşulmaz bir durumu, saralı birini mesela hatırlattı bize. Yere düşüp çırpınan komşumuzun kızını: Kimse konuşmaz hakkında. Babam ve annem birbirlerine öyle farklı bakıyorlardı ki bir an sanki ikisinin yanında hepimiz fazlalık oluvermiştik. Tabağına kaşıkla vurup "pirinç lapası isterim" diye gürültü yapıyordu dedem. Bize öyle güven vermişlerdi ki o güne kadar, sanki dünya -Dünya!- biz varız diye vardı onlar için. Bizim olmadığımız bir dünya onlara hiçbir anlam ifade edemezdi. Fakat öyle değildi işte sonuçta. Bir aşk vardı burda, bu masada Metin Kurt'un anlattığı... Annem masada ekmeği keserken bir an anlamlı anlamlı babama bakıyor, babam "Dur ben keseyim ekmeği Ayşenur" diyor, bıçağı elinden almaya çalışırken parmakları birbirine değiyor, sonra elleri birbirini buluyor... Ayşenur elini günahla arzu arasında bir yerden hızla geri çekiyor, bıçağa tükürüyor ve babama veriyordu: Parmaklar bir kez daha fırsat buluyordu dokunmaya. İkisinin arasındaki bu duygu, bizi

sanki bir yüksek gerilim hattında kalmışız gibi kalkıp gitmeye zorluyordu ama bizimle ilgilenmedikleri için masada kalıp seyreliyorduk. Seyrettiğimize doyamıyorduk. Dedem lapaları çiğneyip kucağına tükürüyordu... Babam annemin ellerini ellerine aldı ve gözlerinin içine baka baka: "Aşk bu" dedi, "her yerde. Her yerde aşk. Seni seviyorum Ayşenur. İyi ki varsın."

Şiir dosyasını, biricik divanını Ayşenur'a adadı babam.

Kurtarma sınavı:

Metin Kurt "En iyi şiirinizi, 'benden başka kimse yazamazdı bu şiiri', 'bu şiir benim-ben bu şiirim' dediğiniz şiirinizi gazetedeki telefonumun telesekreterine okuyun. Görelim bakalım en iyi şiir kimin. Bitsin artık bu laf salatası" diye bitirdi bir gün yazısını.

Okurların büyük çoğunluğu, çalışkan çocuğun not ortalamasını artıracak kolay bir ev ödevi gibi karşılamadı bunu. Tam tersi, burnu büyüklük olarak görüldü Metin Kurt'un bu "telesekreter-en iyi şiir" yaklaşımı. Ama asıl sorun, ileri sürülen bazı yavan mazeretler gibi kiminin telefonunun olmaması, bazılarının (en tahsillilerinin) telesekretere mesaj bırakamama korkusu değildi. En iyi şiir, şairinin en çok sevdiği şiir midir, okurun şaire en yakıştırdığı şiir mi, yoksa şiir yarışmalarına jüri üyelerinin beğenileri göz önünde bulundurularak gönderilen şiir mi?..

"Nedir en iyi şiir? Şairin bir türlü bitiremediği içindeki şiirdir. Burda yazan odur, ey okur" yazar Metin Kurt'un mezar taşında.

"Kurtarma Yazılısı" en son yazısı oldu Metin Kurt'un. Bütün kasaba topu dikti.

Ağlayan Kaya

“Kaya” diyorduk, “Kaya. Ağlat bizi. Dalga geç bizimle. Gül halimize. Kır kalbimizi. Vur, patlat dudaklarımızı. Bizi yere yık. Kışüstü oturt. Ama bir an bile gözünü ayırma, ilgini esirgeme bizden”.

Kaya’yı ne zaman, nerde görsek, sokakta karşılaşsak mesela, özür diler gibi, bağışlanma dilenir gibi boynuna atlamak, ayaklarına kapanmak istiyorduk. Hüngür hüngür ağlıyorduk. Çoğu zaman Kaya bizi omuzlarımızdan sarsıp yüzümüze bakıyor, “Tamam” diyordu, “tamam. Geçti artık. Üzme kendini bu kadar. Hadi git, yüzünü yıka.” Kuyruklara giriyorduk, sıralara bitişik nizamda; Kaya gelsin, Kaya geçsin, Kaya dokunsun istiyorduk hepimize. Bu ağlamayı, bu yağ törenini sürdürsün. Dinmesin istiyorduk bu ağlama. İçimiz boşalıyordu. Yüreğimizdeki bütün acılar, içimizdeki bütün kötülükler yıkanıp gidiyordu ağlayarak. Bir trajedi kahramanı gibiydi Kaya. Öyle kimsesiz, öyle sessiz, kendi halinde, kimsenin bir şeyi olmayan biri, bir anda kasabada hepimizin gözdesi, hepimizin kollayıp esirgediği bir mecnun, bir aciz; bizi koruyup esirgemesini istediğimiz bir kudret haline gelmişti.

Bir şey vardı Kaya’da anlayamadığımız, içimizi parçalayan, yüreklerimizi yakan bir şey. Yüzüne bakamıyorduk, yüzüne baksak büyük bir böğürtüyle sanki göz pınarlarımızdaki bütün yaşlar akıverecek, sanki orda kıvrılıp kalıverecekmişiz gibi hissediyorduk. Ama karşı da duramıyorduk ağlamanın o masum, o günahsız davetine. Herkesin önünde, manavda fiyat sorarken,

abonmanı kutuya sokmaya çalışırken, çayın altını söndürürken birinden müjdeli bir haber almış gibi önce ürperiyor, sonra da gırtlığımızda saklı o fısıltılı çığlığı serbest bırakıyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyorduk. En yamanlarımız, kazada kopan bacağını arabada bırakıp çıkarken tık demeyen Şoför Ceyhun bile bir elinde sigara, önünde yerde çay bardağı kahvenin önünde koltuk değneklerine dayanıp tek bacağının üzerine çömelerek sessiz sessiz ağlıyordu. Kaya geçiyor oluyordu yoldan. Elindeki pazar filesini yere bırakıp Ceyhun'un yanına çömeliyor, "Ağla," diyordu Kaya, "ağla, açılırsın". Ceyhun kendini tamamen bırakıyor, yüzü yere dönük, nefes alamaz hale geliyor, ağlıyordu katıla katıla. Sonra birden gözyaşları salya, sümüşüne karışıp şıpır şıpır çay bardağına damlarken yavaşlıyor, duruluyordu. Kaya, Ceyhun'a bir sel-pak veriyor ve filesini alıp yoluna gidiyordu.

Kaya'nın kendisinde bir tek gözyaşı damlası bile görünmüyordu ama. Kaya, çocukluğundan beri hiç ağlamamış deniyordu. Yüzünde uzun yıllar hepimizin günahlarına, kabahatlerine, acılarına ağlamış, yüzünü damat havlularıyla henüz kurulamış bir ifade vardı. "Göz pınarları kuru onun" diyordu doktorlar. "Kör olacak yakında." Bu bizi daha da üzüyordu, kahrediyordu. Adaklar adıyorduk, dedelere gidiyorduk, yatırlardan medet umuyorduk. Dualar ediyorduk. "Allah'ım n'olur Kaya'yı kör etme. Aramızda, bizim gibi kalsın. Yüzüne baktığımızı görsün." Kaya'nın ağlatma kudreti bakışlarıyla geliyordu. O bakışlar bize değer değmez bir üzüntü, bir keder, bir öksüzlük hali, sanki ana babamızı kaybetmişiz, uçsuz bucaksız tütün tarlalarının ortasında yapayalnız kalmışız gibi oluyor, Kaya işte şimdi bizi görsün istiyorduk. Kaya'nın gördüğü yerde, gördüğü anda büyük bir ağlama geliyordu üzerimize.

Maça gitmişti bir gün Kaya. Fenerbahçe-Altay. İzmir tarihinin en kalabalık maçlarından biri. Kaya stada girer girmez, tribünlere çıkar çıkmaz gözleri karşı tribünlere, yanındaki seyircilere değer değmez, sahadaki futbolcular ortadaki elektriklenmeden onun geldiğini anlamış, büyük bir üzüntü, büyük bir kahr, inlemelerle, "ah-vah"larla oyunu yarıda bırakıp sahanın ortasında diz çökmüştü. Hepimiz, hepimiz ellerimizi yüzümüze kapayıp ağlamaya başlamıştık. Kaya çıkıp gitmek zorunda kal-

mişti. "Zevk kalmadı artık hiçbir şeyde" diyordu. "Hiçbir şeyin tadı tuzu yok. Bir yere gidemez oldum. Otobüse binemez, sokağa çıkamaz oldum."

Kimileri Kaya'nın yüzüne bir peçe gerip sokağa çıkmasını öneriyordu. "Böylece" deniyordu, "Kaya da rahat eder, biz de rahat ederiz". Büyük bir karşı çıkış oldu buna. "Ne demek efendim Kaya'nın yüzünü kapatması? Hangi devirde yaşıyoruz? Kaya bizi görsün istiyoruz biz: Olduğumuz gibi görsün ki biz de göründüğümüz gibi olalım. Kaya bize baksın. Baksın ki ağlayalım, ağlayalım ki açılalım."

"İyi, ağlayalım açılalım ama artık hiçbir iş yolunda gitmez oldu. Kaya'nın kendisi de örnekte görüldüğü gibi artık sokağa çıkamaz hale geldi." Stattan üzüncüyle ayrılan Kaya'nın resmini gösteriyordu uzman slaytta.

Bu şikâyetleri, serzenişleri duyunca bir süreliğine tatile gitmeye karar verdi Kaya. Gümüldür, Ürkmez civarında bir siteydi bu seçtiği yer. Dolmuşla geçerken iğde ağaçlarının kokusunu duymuş ve "incek var" demiş ve kapıdaki görevliyi umursamadan siteye girmişti. Site ertesi gün birkaç saat içinde boşaldı tabii. İnsanlar yazlığa tatile, eğlenmeye gidiyorlardı. Kaya'nın böyle çat kapı gelir oluşu, yollarına çıkışı artık rahatsızlık verir olmuştu. Sıkılıyordu bazıları Kaya'nın böyle güppedek ortaya çıkışından. Bunlardan bazıları Kaya olsun, yakın olsun istiyorlardı ama Kaya'yı kendi istedikleri zaman görmek istiyorlardı. Yani Kaya gelip öyle otobüse binmesin. Biz onu görmek istediğimiz zaman otobüse binip görmeye gidelim.

Kaya'da bir şey vardı. Ölümü görmüş, ölümü ciddiye almamış, elinin tersiyle itmiş ölümü; gözlerini dikip bakmış ona, meydan okumuş, sonra yumuşamış bakışları, Azrail'e sanki adres sormuş, saati sormuş ya da tren kaçta kalkıyor, postane nerede gibi bir şey sormuş, ordan, ölümün karşısından, ölümü görüp aramıza geri gelmişti. Kaya'nın ölüm görmüş, geri gelmiş olması üzerine öyle bir hava getirmişti ki onu görenler artık gözyaşlarını tutamıyor, ağlıyor da ağlıyordu. Biliyorduk, ağladığımız kendi ölümümüzdü. Biliyorduk bu dünyadan geçip gidecektik bir hüdai nabit gibi. Arkada ne bir dikili ağaç ne bir hikâye ne bir eser bırakarak rolümüzü bitirip çıkacaktık. Kaya bize dünyanın geçi-

ciliğini, hayatın anlamsızlığını, doğumla ölüm arasında bomboş, anlamsız bir zaman parçasını anlatıyordu böyle.

Bir işkenceydi hayat. Uzun, bitmez bir işkence. Kaya, anlamıştı ki bir gün, ölemiyordu bir türlü. Üzerinde gezdirdiği atmosfer, o hava; bizi gözyaşı girdaplarına boğan o eda, Kaya'nın ölememezliği idi. Ölemiyordu bir türlü Kaya. Ölmüyordu. Ölüm-süz değildi, ama bir türlü ölemiyordu işte. Ölüp gidemiyordu ve karşımızda öyle hayatın bir işkence, çekilmez bir zulüm, bir dayanılmaz külfet oluşunu varlığıyla, kırılğan bedeniyle gösteriyordu. Kaya'yı gördüğü her yerde kaçıyorlardı bazılarımız. Kaya'yı görmemek için mahalleden taşınanlar; Kaya'yı görmemek, Kaya'ya görünmemek için yol değiştirenler, bir sonraki otobüse binenler, Kaya'yı görmemek için karagözlükler takanlar, mesai saati bittiği halde bahane uydurup bürolarında oturanlar, Kaya'nın oturduğu, gezdiği, piyasa yaptığı yerden uzak duranlar her geçen gün artıyordu.

Böylece bir anıt müze, bir mozole, daha doğrusu geleneklerimize uygun bir saray/müze fikri doğdu. Kaya, kasabanın en merkezi yerinde camdan yapılmış bir köşke yerleştirilecek, canı isteyen Kaya'yı gidip orda görecekti, istemeyenler Kaya'nın gasbetinden, garabetinden, gudubetinden, lanetinden uzak, hayatlarına devam edeceklerdi. Merak edilmesine gerek yoktu: Kaya'ya maaş bağlanacaktı, emrine hizmetçiler verilecekti, her işi istediği an görülecekti. Kaya'yı böylece bir müzeye yerleştirip salah, uslu bize, isteklerimize uygun hale getirmeye çalışmak hepimizin en önemli meselesi oldu.

Kaya'yı camdan bir saray/müzeye yerleştirme fikri çoğunluk tarafından benimsendi. Kampanyalar hazırlandı, yarışmalar açıldı, mimarlar seçildi, bütçe ayrıldı ve projeye karar çıktı. Bir Alman firmanın projesi kazandı yarışmayı. Ticari ve kültürel dostluğu geliştirecek bir olanak olarak görüldü bu. Çok kısa, rekor denilebilecek bir zamanda saray/müze bitirildi. Camkaya, Camlı Köşk gibi isimler verdi halk buraya daha proje resmi olarak başlamadan. Bir magazin gazetesi "Kayacam" diye ilan etti adını bütün ilgili haberlerinde ve isim babalığını kendine mal etti. Ama bu sözün çağrışımlarıyla alay eden başka gazeteler işi sululuğa vurunca cumhurbaşkanı kargaşayı fırsat bilip isme

kendinin tek başına karar vereceğini akşam haberlerinde halka duyurdu. Sabah ezanına kadar bunu düşüneceğini, gürültü yapılmaması için (“kusura bakmazsanız” diyordu) sokağa çıkma yasağı ilan edeceğini sözlerine ekledi. “Billur Köşk” adıyla açtı sözünü sabah başkanı. Telif yasasına göre ismin de babası oldu.

Kaya oraya törenle taşındı. Tahta geçen padişah gibi. Böylece herkes daha mutluydu artık. Herkes Kaya’nın nerde olduğunu biliyordu. Canı isteyen, istediği zaman gidip Kaya’yı görüyor, ağlama duasını yapıyor, ziyaretçi defterini imzalıyor, suçulardan su alıp çiçekleri suluyor, geri kalanlar da günlük işlerine Kaya’yla karşılaşma korkusu olmadan devam ediyorlardı. Sürpriz karşılaşmalar, tesadüfler, Kaya’nın pattadak çarşının en kalabalık caddesinde yılbaşı alışverişi yapanları korkutması söz konusu değildi artık. Kaya canının istediği yerde, istediği zaman boy göstermiyordu. Bazılarının hoşuna gitmedi bu tabii, şairlerin ve ekmeklerini bu günlük haberler sayesinde kazanan gazetecilerin özellikle, rastlantının güzelliği, *serendipity* şansı kalmamıştı artık. “Camdan saray değil, camdan mezar” diye söylentiler yaymaya çalıştı yazarlar birliği. Köprü başlarında bildiriler dağıttı. Çok geçmeden Kaya’nın Billur Köşk’ten çıkışı, oraya başkalarının girişi emir-komutaya, izne bağlandı. Kapıda nöbetçiler bekliyordu artık. Uzun bekleme sürelerinden sonra ziyarete ancak izin çıkabiliyordu. Okul gezisi listelerindeydi artık Billur Köşk, seyahat acentelerinin en popüler beş turunun ikincisiydi. Kaya’nın Billur Köşk’ü turizm tarihimize en çok ziyaret edilen yerlerden biri olmuştu kısa sürede.

Gel zaman git zaman, Billur Köşk’ün önünde bir grup insan belirdi. Çoğu erkekti bunların. Sokakta yaşayan adembabalarından farklı, hepsi iş, güç, eğitim sahibi insanlardı. Her şeyi bırakıp o hayatı seçmiş, Billur Köşk’ün çevresinde mütevazı tarzda yaşamayı benimsemişlerdi. Kendilerine “Ağlayanlar” diyorlardı. Tek yaptıkları, bütün gün yüzlerini Billur Köşk’e dönüp, yere serdikleri çulların üstüne oturup camı seyrede seyrede camda kendi suretlerini, başkalarının suretlerini ağızları bir karış açık hayranlıkla seyretmektekti. Camdan geçen bakışlarından yakaladıkları Kaya’nın suretinden çıkardıkları anlamlarla şiirler yazıyorlar, Billur Köşk ve çevresini bir ibadethane haline geti-

riyorlardı. Billur Köşk'ün böyle hesapta olmayan bir şekilde bir tekkeye, bir tarıkata dönüşmesi birçok insanı rahatsız etti ama geç kalınmıştı. Billur Köşk çoktan yaptırılmıştı. Orada, kuleleri kasabanın her tarafından görülecek gibi yükseliyordu. Muhalefet lideri "biz demiştik" dedi. "Ağlayanlar"ı dağıtmak yine tepkilere yol açar diye bir süreliğine asker-polis kordonu altında temizlik, çevre düzenlemesi bahaneleri uydurulup bu vatandaşlar burdan yasalara uygun biçimde uzaklaştırılmaya başlandı. Fakat uzaklaştırılmalarından sonra gidip kendilerine minyatür billur köşkler yaptırıp bu küçümen sırça yapılar etrafında toplandıkları, Kaya'nın da bu ayinleri sembolik olarak ziyaret edip kutsadığı, ilgililerin ruhu duymadan canının istediği zamanlarda ziyaretlerine hâlâ devam ettiği efsaneleri dolaşmaya başladı. Devlet televizyonunun kameralarının önünde, bütün halkın seyrettiği canlı yayında genelkurmay başkanı kapıda nöbetçilik yapan muhafız alayı askerini tokatladı, dövdü.

"Ulan, nasıl çıkar buradan? Gazetelerde fotoğrafları var. Gitmiş ziyaret etmiş orayı."

"Komutanım ben kapıyı falan açmadım. Wallaha billaha, Allah belamı versin, ne giren oldu ne çıkan benim nöbetimde..."

"Sen benimle dalga mı geçiyorsun lan yavşak!"

"Komutanım ayıp oluyor ama!" diye karşı çıkmaya çalıştıysa da asker, komutan kaval kemiğine bir tekme, sırtına da bir yumruk patlatınca olduğu yere yığıldı. Gazeteciler yayını kesmeden kameralarını komutandan, yere düşen askere çevirdi. Asker halkın omuzlarında acil servise taşındı. "Mehmetçik yerde" diye yazıyordu asker karşıtı gazetelerin yıldırım baskıları.

Kaya'nın bir müzeyetaşınip mozole gibi camlı bir yere konup göstericilere açılması sorunu ne kadar çözüyordu? Yoksa köşkün kendisi sorunun asıl kaynağı olup gittikçe artan bir başağrısına mı dönüşüyordu? Bir siyasi acizlik içinde gibiydi hükümet. Muhalefet derhal erken seçim isteyip Kaya'ya da liste başından milletvekilliği teklif etti. Kimi televizyon kanalları artık 24 saat, saat başlarında Kaya'dan haber veriyordu. Yurt dışı kaynaklı kimi internet sitelerinde 24 saat Kaya'yı izlemek mümkündü. "Kaya'ya hazırlanan büyük gözaltı" deniyordu daha başka çevrelerde. Bütün kanallar, en ilgisizleri bile, günde en az bir iki saat Kaya

ne yapıyor, bugün ne yaptı, gözünü kırptı mı, kaşını oynattı mı, su istedi mi, çay söyledi mi (yanındaki herkese söyledi mi?), ona gelip çikolata-fıstık atanlar oldu mu diye haberler veriyor, onu gösteriyor, hakkında uzun uzun yorumlar yapıyordu.

Kaya'nın olmadığı bir hayat düşünülmez, bilinmez, artık bizim bilemediğimiz ama belki de bilmeden özlediğimiz, belki de cennet dediğimiz bir yer oluyordu. Kaya'nın da'aramızda olduğu yurt, rahata eriştiğimiz, ruhumuzun erdeme ulaştığı bir yerdi. Kaya olmasaydı eğer, bilmeseydik Kaya'nın varlığını, eğer Kaya kendini bize göstermiş olmasaydı, onun hayatın en vazgeçilmez parçalarından biri olduğunu anlamasaydık, hayat kimbilir ne olurdu bizim için, bilemiyoruz. Hayat, hayat olabilir miydi? Kayasız bir hayat mümkün değildi. Kedersiz, Kayasız bir hayat yeni bir felsefi paradoks olarak üniversitelerde tartışılır oldu. Doktora, *master* tezleri yazıldı bununla ilgili, kürsüler açıldı ama soruna bir yanıt getirmek yerine yeni yeni sorular, sorunlar gündeme geldi. Konu, halkın anlayacağı düzeyden akademik çevrelere taşındı.

Kaya ölümsüz değildi. Ölemiyordu. Bir türlü ölemiyordu Kaya. Bizi en çok üzen bu muydu acaba? Kaya'nın bize benzemiyor oluşu, bizim gibi bir gün öleceğini bilmemesi miydi onu bir üzünc kaynağı olarak görüşümüzün nedeni? Bizden biri değildi. Sanki dışarıklı. Tek başına. Bir garip. Bir öksüz. Herkesin belki de kaderi ona benzemediği için için için sevindiği, doğrusu pek de sevmediği ama bir taraftan da varlığına alıştığı biri. Bir komşu –hangi komşu sevilir ki içten? Bir sıra arkadaşı –durmadan rekabette. Bir sevgili, gözü her an üstünüzde. Bir dost, üç kuruş alacağı için iki eli her an yakanızda.

Hepimiz ölüp gidecektik bir gün. Bu dünyayı terk edecektik. Ama biz sanki gittiğimiz yerde hep beraber olacaktık. Bir lunapark, bir çocuk bahçesi gibi bir hayatı, bu bildiğimiz hayatın dışında bambaşka bir yerde, eğlenceler, davullar, dümbeleklerle sürdürecektik. Kaya burda kalacaktı, Kaya burda kalanlara bizim arkamızdan gelenlere ölümü hatırlatacak, onları da ağlatıp hayatlarından bezdirecek, ölümü arzular hale getirecekti. Bizim ağlamamızın Kaya'yı böyle bir anlamla görüşümüzün ölümün kendisi olduğunu anlamamızın karşılığı bu oldu.

Kaya kimdi? Kimlerdendi? Aşağı bayırlıydı da bir gün bayır yukarı yürüyüp kaybolmuş, gitmemeye mi karar vermişti? Anası babası var mıydı? Çocukları, sevdiği, gönül verdiği bir eş, bir kadın?.. Her şey sadece söylentilerden ibaretti. Kimse aslında Kaya'nın nerden, ne zaman geldiğini, kaç yaşında olduğunu, buradan (gidecekse eğer) nereye gideceğini bilmiyordu. Yaşlılar vardı "ben üçe giderkene, o beşten terkti" diye hatırlıyordu. Kimi "bahçemizdeki ağaçlardan yaşlı" diyorlardı. Bazıları Kaya'yı kendi çocukluklarından yaşlı biri, şimdiki halinden çok daha yaşlı biri olarak hatırlıyorlardı. Kaya'yla şimdi aynı yaşta görünenler vardı. Kaya'nın çocukluğunu bilmiyorlardı. Kaya'yla hiç oynamışlardı akran olarak. "Biz çocukken" diyorlardı, "Kaya sırık kadar adamdı. Kitap okurdu bize, *Vatan Yahut Silistre*; türküler söylerdi, 'Tuna Nehri akmam diyor'... yanık. *Kaşığı*'yı okurdu sonra ya da *Ant*. Hüngür hüngür ağlaya ağlaya eve dönerdik. Dayak yemiş gibi değil, dayak atmış gibi. Yüzümüz ıslak, gözlerimizde durmadan durmadan akan yaşlar, eve gelirdik. Kimse bir şey sormazdı. Ne 'gene kiminle kavga ettin?', ne 'gene kimden dayak yedin?', ne 'okulda bir puştluk mu yaptın lan?' Ne bir aşağılama, ne bir ceza. Nemli bir havlu verirdi annelerimiz. Yüzümüzü sonra bir de kendisi kese yapar gibi temizler, sümüğüümüzü siler ve masaya oturturdu bizi..." Bilmiyorduk nereden gelmişti Kaya. Muhacir olma ihtimali yüksek, çakır gözler, çiğ sarı saçlar, sarı çıyan bakışlar. Akrabaları var mıydı? Onu arayan bir uzak emmioğlu? Neden herkesin düğününe giderdi? Neden herkesin sünnetinde, nişanında, kına gecesinde aralarına erkek sinek sokmayan kadınların başköşesinde? Hadım mıydı? Saray çeribaşısı mı soyu? Kendi kendine mi giderdi buralara? Davet mi edilirdi? Davetsizmiş gibi davranıldığı hiç olmamış, tersine hep gereğince ağırlanmıştı. Ahbap mıydı herkesle? Bunları hiçbir zaman gerçekten öğrenemeyecektik. Sadece söylentiler vardı. Söylentiler, birbiri ardına eklenen başka başka efsaneler.

Televizyondaki yeni yıl şölenleri başka gecelerle kıyaslanamayacak kadar eğlenceliydi. Dansöz çıkana kadar herkes usulünce davranır; sonra dansöz çıkacağı sırada büyükler odadan ayrılır, teni pırıl pırıl balık pullarıyla kaplı gibi dansözden sonra geriye sayım başlar, saat 12 olunca küçükler sarıla öpe birbir-

lerinin yeni yılını kutlardı. Sonra piyango çekilirdi. Büyükle-
lerinde kâğıt kalem ve piyango biletleri, burunlarının ucunda
yakın gözlükleri numaraları takip eder, bir taraftan da para di-
lerlerdi, küçükler Tanrı'dan bağış. Sonra Kaya gelirdi kameranın
karşısına.

"Ömürden bir yıl daha verdik hayata..." derdi. Herkesi bir
ağlama tutardı, katıla katıla.

Düğünler, nişanlar, sünnetler, söz kesmeler, mezuniyet tören-
leri, açılışlar... Kaya her yerdeydi, her yerde. Gazetelerde yayımla-
nan fotoğraflarda, hatıra için çekilen videolarda Kaya bir şekilde
yolunu bulup bir satrap gibi sessiz, yüzünde ciddi bir ifade öyle
duruyor, kendisine çerçevede bir yer buluyordu. Televizyon prog-
ramı vardı, açık oturum. Konu: "Borsa, inişi, çıkışı, istikrarla sey-
redişi, hepimize mutluluk getirişi, ekmek tedarik edişi... Şükürler
olsun borsaya..." gibi bir açık oturum. Kaya orada seyirciler ara-
sında bir anda belirliyordu. Konu değişiyordu. Oturuma katılanlar
kendilerini rahatsız, öğretmen tarafından bir kabahat işlerken ya-
kalanmış gibi hissediyor, sözlerini değiştiriyor, fikirlerini değiştiri-
yor, biraz önce "ak" dediğine "kara" diyor, üstlerine çeki düzen
veriyor, 5 dakika reklam molası istiyor ve mecburen konuyu çok
acıklı bir hikâyeye bağlıyor ve hüngür hüngür ağlamaya başlı-
yorlardı. En masumları bile, soru sormak için ayağa kalkan işten
yeni atılmış bir işçi, hesap sormaya gelmiş açık oturumculardan,
sesinde gür bir güven var, 30 saniyelik süresinin sonunda salya
sümük ağlayarak özürler dileyip günah çıkarırcasına bitiremiyor-
du sözünü. Cumhurbaşkanlığı devir-teslim töreni: Kaya seyircile-
rin en önünde, protokolün hemen arkasında. Resmi davetli olup
olmadığı belli belirsiz bir yerde ama iltimaslı olunması gereken
bir yerde. Cumhurbaşkanı kendine güvenen, ülkenin tek ve en
ulu önderi olduğunu gösteren bir havayla sahneye gelip sözlerini
gözleri yaşlı sümüğünü çeke çeke sözünü önceden yazılmış ko-
nuşmasında olmadığı halde çocukluğunda tekmelediği bir köpek
enceğine getiriyor, sonra saçmaladığının farkına varıyor ve "Yolu-
muz açık olsun. Tanrı yardımcımız olsun. Kaya bana yardım et!"
diye bitiriyordu. Olması gereken olmuş gibi bütün bir ülke ayağa
kalkıp kendisini alkışlıyordu. Kaya bu dilekleri sağ elini kalbinin
üzerine koyup kabul ediyordu.

Bir gün gazeteciler Aydın'ın Germencik ilçesinin dağ köylerinden birinde o güne kadar Kaya'dan haberi olmayan her yıl 22 Haziran günü humma tutmuş gibi topluca ağlayan köylüler keşfetti.

Köylüler gazetelerde, televizyonda baş haber olmuşlardı. Haklarında toplantılar, konferanslar, oturumlar düzenlendi – köylüler bütün bunları okuyor, seyrediyorlardı. Büyük zevk alıyormuş görünüyorlardı. Bir profesör "Nasıl olup da Kaya'dan haberleri olmaz? Bir fiyasko, bir yalan bu!" diye diyor, "Ulusal onuru zedeleyici bir olgudur bu" diyordu. Daha bilimsel yaklaşanlar da vardı meseleye özellikle Kaya araştırmalarına hemen bir kürsü kurdurmuş olan en yeni özel üniversitelerden gelen okutmanlar ateşli bir şekilde konunun öyle ya da böyle Kaya'yla ilgili olmasından memnundular.

Diyanet İşleri Başkanı bir gece Kaya'yı duymamış olan köylülerin samimiyetinden şüphe duyduğunu, Kaya'nın kutsal kitapta apaçık yeri olduğunu söyledi ve kutsal kitaptan ilgili bölümü okuyup yorumunu yaptı. Bütün televizyonlar yayınlarını kesip bu basın toplantısına bağlanmışlardı. "Kaya'yı duymamış olmak, bunun ayıbından muaf olmayı gerektirmez. 22 Haziran'ı ağlama bayramı olarak kutlamalarının Kaya'ya yaptıkları saygısızlığı hafifleteceğini düşünmek de abestir. Bu geleneğin unutulmuş, şekil değiştirmiş bir Kaya'yı anma töreni olabileceğini düşünmek de yanlıştır. 22 Haziran bir Rum geleneğidir, günahdır, dinimizde yeri yoktur" diye sözlerini bitirdi. Soru kabul etmedi. Söylenecek her şeyi söylemiş olduğunu iddia ederek basın toplantısını bitirdi.

Köylüleri keşfeden aynı gazeteci birkaç gün sonra aynı köyde Kaya adında bir çocuk bulduğunu flaş bir haberle bildirerek çocuğu televizyona çıkardı. İddiasına göre köyde Kaya adını taşıyan ilk ve tek kişiydi bu çocuk. Kamera, aileyi bahçelerinde günlük işlerini yapan sıradan bir köylü ailesi olarak gösteriyor, bir taraftan işlerinin başından aşkın olduğunu yüz ifadeleriyle belirten aile bireyleri bir taraftan da ısrarcı gazeteciye laf yetiştiriyordu. Ana-baba, çocuğa Kaya adını vermiş olmalarının özel bir nedeni yok diyordu. Baba yıllar önce, ilk mektepte okuduğu bir kitaptaki kahramanı hayal meyal hatırladığını ama adının Kaya

olup olmadığını, kitabın da ne kitabı olduğunu şimdi kesinlikle çıkaramadığını söylüyor, elindeki darıları tavuklara saçıyordu. Sözlerinin doğruluğunu kutsal kitap üzerine yeminler ederek kanıtlarken bir eliyle de damın önünde sus pus oturup sıska bir söğüt dalını çakıyla soyan masum çocuğu işaret ediyordu. Gazeteci çocuğun Kaya'yla yüzleştirilmesi gerektiğini belirten bir öneri getirdi. Gazetesinin hiçbir fedakârlıktan kaçınmadan bu karşılaşmayı sağlayacağını otoritelere canlı yayında resmi olarak açıklayıp sözlerini bitirdi.

Başka bir gazeteci Manisa, Akhisar'da yıllar önce evden kaçan Kaya adlı bir çocuğun ailesini buldu ama ailenin yalan söylediği asıl çocuğun Gümüşhane'nin Kelkit ilçesindeki bir kibrit fabrikasında ortaya çıkarılması ve adının da Hasan Basri olduğunun nüfus kâğıdından anlaşılması üzerine yine aynı gazetede babası, Hasan Basri'ye lanetler okudu, geri gelirse bacaklarını kıracağını söyledi.

Adlarının aslında Kaya olup nüfus memurlarının azizliğine uğrayıp hayatlarını Nusret, Refik, Eyüp, Ragıp gibi başka adlarla sürdürmek zorunda olanların; yıllar önce evden kaçmış, Çingeneler tarafından kaçırılmış, Mezarlıkbaşı'nda yılbaşı alış-verişi yapılırken kalabalıkta kaybolmuş, denizde boğulduğuna inanılmış olası Kayalar'ın, Kayacıklar'ın hikâyeleri cıvık bir hale gelip haber değerlerini yitirdiği sırada iktidara yakınlığıyla tanınan bir gazete Denizli'nin Acıpayam ilçesinde eşine benzerine rastlanmamış bir komployu ortaya çıkardı. İlçe, Acıpayam'ı başkent yapmak ve bu planın ilk adımı olarak da Kaya'yı kaçırıp Acıpayam'a getirmek üzere iki Çeçen militanı görevlendirmekle suçlanıyordu. 2500 sayfalık bu plan öğretmenler, doktorlar, avukatlar, esnaf-kefalet kooperatifi, zirai donatım kurumu, toprak mahsulleri ofisi ve jandarma komutanlığı tarafından hazırlanmış, kaymakamlık da plana son halini vermişti. "Acıpayam haritadan silinir" diye tehdit savurdu cumhurbaşkanı komplo ortaya çıkarıldığında. Kasabanın çevresine tel örgüler gerilerek giriş-çıkış yasaklandı ve Acıpayam'da tam on beş yıl sürecek olan olağanüstü hal ilan edildi.

Yeni genelkurmay başkanının yurt dışından alelacele dönüp "Devlet duruma hâkimdir" dediği sırada Gültepe'de Kaya'yı gö-

rüp zılgıt atan Kürt kadınlara panzerler su sıktı, polis tarafından gelişigüzel ateş açıldı. Ülke bu olay üzerine, yabancı ülkeler tarafından çok sert biçimde eleştirilince hükümet Kaya'yı dost ve kardeş toplumlar arasına nifak tohumları serpmekle suçladı üstü kapalı olarak.

"And olsun giderim" dedi Kaya bunun üzerine. Tehdit değil gibiydi sözleri ama sitem doluydu. "And olsun giderim. Bir saniye bile durmam istenmediğim yerde." Millet sus pus kesilmiş, herkesin yüreğine korku yürümüştü. Kaya'nın olmadığı bir hayat mümkün değildi. Kedersiz, üzüntüsüz bir hayat. Yavan. Tadı tuzu olmayan, mutluluğa, sevince, kahkahaya da uzak bir hayat. Bir av köpeğinkine kadar halinden memnun ama bomboş bir hayat. "Kaya" diyorduk, "gitme bırakma bizi. Ekmek, peynir, şarap, havyar... Ne varsa bölüşürüz seninle. Sensiz n'aparız biz? Hayatın anlamı senin varlığınla gerçekleşiyor bizim için".

"Kafamı bozmayın. Giderim bak. Gelmem bir daha!" diyordu Kaya ısrarla. Günün birinde "gidersegitsinciler" çıktı. "Gitsin" dediler, "n'olacak ki? Eğer gidişle hüznü, kederi de alıp götürcekse bizden, hayatımızdan, biz de o gittikten sonra onun gidişine üzülürüz. Böylece keder, hüznün yerinde kalır". Ciddi bir felsefe tartışması oldu bu, bir mantık denklemi gibi: Bir hüznün başka bir hüznle yer değiştirebilir mi? Ama daha bu tartışma sürerken "gidemezçiler" çıktı. "Onun gidişle meydan boşalacak, yağma Hasan'ın böreği mi olacak?" diyenler. "Gideceği yerde değerini bilebilirler mi onun?" diyen "gitmesinciler"...

"Gitsin bakalım" diye meydan okundu, "nereye gidecek ki? Yahu abonman alacak parası yok biz kapısının önüne sadaka diye bırakmasak. Ballıkuyu'dan Eşrefpaşa'ya dolmuş parası yok cebinde. Nereye gidiyor? Bırakalım bu blöfleri". İşin ciddiyetinin anlaşılmadığı, Kaya'nın metaforik olarak ne anlama geldiğinin idrak edilemediği, Kaya'nın hayatımızdaki anlamının, ağırlığının bir türlü bu dar ufuklu vesveseciler tarafından gereğince değerlendirilemediği iddia edildi. Kaya bir başka ülkede yaşıyor olsa dünyaca ünlü bir değer olurdu denildi. "Hayır! Kaya gidemez. Gitmesi mümkün değildir, gitmesini istemek abesle iştigaldir. Bunun tartışılması bile vatan hainliğidir."

“Kaya camdan geçebiliyor” diye bir haber doldurdu bütün gazeteleri, televizyon haberlerini daha bu tartışmalar sürerken. Bu haberin yayılmasından sonra Kaya’nın kişiliğine, efsanesine yeni bir boyut eklendi. Kaya, cam kulübesinden, billur köşkünden ayrılıp “Ağlayanlar” örgütüne katılmıştı. “Orda duran, camdan görünen Kaya’nın kendisi değil kesinlikle. Onun ‘zahiri bir sureti’” deniyordu. Kırk kişilik bir örgüt Kaya’yı lider seçip kimsenin bilmediği bir yerde kimsenin bilmediği zamanlarda yaşıyordu artık. Ortadan kaybolmuşlardı. Onlara ne olduğunu bilen bir tek Kaya’ydı. Arkalarında ne bir iz, ne bir işaret bırakmışlardı. Kayıpların aileleri mutsuz görünmüyordu. Ama içtenlikle itiraf ediyorlardı ki gidenlerin nerde olduğu konusunda hiçbir bilgileri yoktu.

“Eşkiya oldular” dendi hemen muhalefet partileri tarafından. “Hükümet çoluk çocukla anlaşma yaparsa olacağı bu...”

“Kalpazanlık da yapıyorlarmış. Piyasaya sahte dolar sürüyorlarmış. Kaçakçı olmuşlar. Güneydoğu sınırında bir yerdeymişler. Özel timin onları ele geçirmesi an meselesi ama asker-jandarma giremez, çatışmaların hâlâ sürdüğü, kurtarılmış bir Kürt bölgesi bulundukları yer” diyordu istihbarat şefi dünyadan haberinin olmadığını kanıtlarcasına. Çünkü aynı bölgeyi Kürtler’den geri aldıklarını iddia etmişti Kaya vakasından bir ay önce. Ertesi gün Kaya billur köşkünde elini oynatıyor, şehadet parmağını kaldırıyor, gözlerini açıp ziyarete gelen hacıların gözlerinin içine bakıyordu “Ben buradayım, siz neredesiniz?” der gibi. Kimse Kaya’ya bu Kırklar’ın kimler olduklarını, nerede yaşadıklarını, ne yiyip ne içtiklerini soramıyordu, sormaya cesaret edemiyordu. “Ağlayan Kaya” diye efsaneler böyle oluşmaya başladı. Gittikleri yerde bir ağlayan kaya varmış, bu kayanın yüzü matruş bir erkek yüzüne benzermiş, gözlerinden akan yaşlar zemberek suyu kutsallığında sularmış, onu bir kere içen ondan sonra ne su içmeye ne yemek yemeye gerek duymış... Bir folklor uzmanı bunun önemsenecek bir şey olmadığını, “Bilinen, yaygın, Anadolu kaynaklı bir efsanedir. Büyütülecek bir şey değil, her taşın altından bir pınar kaynar Anadolu’da” diyerek açıkladı.

Bu arada hükümet köşkün önünde yaşayan öteki yeni-türedi Ağlayanları dağıtmak için sert önlemler almıştı. Ağlayan-

ların bir gün içinde gerçekleşen bir operasyonla tutuklanması, tutuklu olarak yargılanması, hücrelere konması, ertesi gün hastahanelerden hiçbirinin bir gün öncekilerden biri olmaması, bir gün öncekilerle adlarının bile tutmaması ama sayılarının (kırk kişiydiler) ne eksilmesi ne de fazlaşması söz konusuydu. Kırklar olmuşlardı artık. Bölgeye gazeteciler bile giremediği için Ağlayanların sağlamasını yapmak mümkün değildi ama, eh, Kaya burda olduğuna göre korkacak bir şey yoktu. Halk bunu içten içe sevinçle karşıladı, büyük bir kutsallık olarak gördü. Özellikle genelkurmay başkanının “ulan yavaşak” diye bir muhafız alayı askerine canlı yayında tokat atması, çocuğun sinirden gözlerinden yaşlar geldiğinde de “ağlama lan karşımda karı gibi” diye onu aşağılaması hükümetin eline büyük bir koz vermişti. Ertesi bütün gazeteler “Kaya darbeyi önledi”, “Kaya darbeye hayır dedi”, “Darbe Kaya’ya çarptı” gibi başlıklarla dolaylı bir yoldan da olsa Kaya’nın darbeyi önlemiş olmasını sayfalarına taşıdılar. Genelkurmaybaşkanı birkaç gün sonra tokat attığı çocuğun omzuna kolunu atmış biçimde sevecen bir görüntüyle herkese haddini bildirecek bir demeç verdi. Demeç hem Kaya’yı sorguluyor, hem de karşı tarafa gözdağı vermeyi amaçlıyordu. Ordu öyle önüne gelen çulsuzun dalga geçeceği bir kurum değildir, herkes haddini bilsin. Gözü yaşlı, burnu sümüklü, ağzı salyalıları ordu muhatap kabul etmez.” Bu büyük gafı fırsat bilen hükümet Kaya’yı ve yandaşlarını, eşcinselleri, zorunlu askerliğe karşı olanları, kadın hareketini de yanına çekmiş göründü. Hemen basın sözcüleri aracılığıyla bu adamın ne yaptığını, ne dediğini bilmediği, halkı aşağıladığı, Mehmetçik’e tokat attığı, *astına bunu yapan, vatandaşa neler yapar* gibi bahanelerle emekliliğini işleme koyup genelkurmay başkanına tarihte ilk defa görevden el çekti. Kaya’nın umrunda değildi tabii bu hükümet, muhalefet. Kaya apayrı bir dünyada, böyle küçük hesaplardan uzak, bir münzevi, uhrevi, bir “divine”, kutsal bir hayat yaşıyor, geri kalan her şeye gülüp geçiyordu.

Kaya’ya sunulan hediyeler vergi dışı bırakılabilir mi? Billur Köşk’e Kaya farkında olmadan bırakılan hediye çekleri, alış-veriş çantaları, meyve sepetleri, çikolata kutuları vergi dışı gösterilebilir mi? Sonuçta bir hediye alış-verişi, hediye kabul etme tö-

reni yoksa ortada, Kaya bu hediyeleri mal beyanında açıklamak zorunda mı? Kaya'nın azizliği, evliyalığı, kutsallığı tartışılmaktan, sorgulanmaktan çıkmış, Kaya artık bir ticari fırsat haline gelmişti. Eskiler artık her şeyin bozulduğunu, Kaya'nın piyasada bir meta haline geldiğini, Kaya'ya ilişkin kutlama günlerinde insanların birbirine hediye vermeye zorlanarak amacın saptırıldığını, Kaya'nın doğumgünü, Kaya'nın kasabamıza ayak bastığı gün, Kaya'yı ilk görüp ağladığımız gün gibi hemen hemen her aya böylesi birkaç gün serpiştirildiğini, bu günlerin de ne dini, ne milli olmayan bayramlar olarak ilan edilerek ticari kurnazlığın en iğrenç örnekleri bir ucuzluk, yavanlıkla halka dayatıldığını sitemle dile getiriyordu. Bu bayramların hepsi için ayrı ayrı kutlama kartları, küçük hediyeler, anmalıklar, rozetler, hediye çekleri de durmadan piyasaya sürülerek bir Kaya endüstrisi yaratılıyordu. "Kaya bir dünya markasıdır ama yerli bir markadır önce" diyordu başbakan övüne övüne.

"Ülke tarihimizin en önemli kişiliklerinden biri. Maalesef daha olgun davranmasını bekledik" diye hükümet ve muhalefet ortak bir basın açıklamasında bulundu Kaya'nın 1 Mayıs gösterilerinde çekilmiş fotoğrafları gazetelerin ilk sayfalarında yayımlanınca. 1 Mayıs'a üzerinde masmavi işçi tulumu, elinde dev bir kırmızı bayrakla katılan Kaya kortejin en önünde, sendika liderlerinin arasında görüntülenmişti. Bir gün önceden süslenen miting alanındaki afişlerde, posterlerde Kaya'nın tulumlu-bayraklı resimleri vardı. 1 Mayıs'ı öven, 1 Mayıs'a söven gazetelerin ilk sayfalarında Kaya sosyalizmi müjdeleyen bir peygamber gibiydi. Ancak bu kişinin Kaya olamayacağı, alternatif 1 Mayıs mitinglerini Billur Köşk'e karanfil bırakarak gerçekleştiren Maocu küçük bir grubun kendi dergilerinde yayımladıkları fotoğraflarla kanıtlandı. Karanfil bırakanları eliyle selamlayan Kaya camının arkasında seçilebiliyordu bu resimlerde. 1 Mayıs yüzünden galeyana gelip taşlar, sopalarla Billur Köşk'e saldırmaya hazırlanan milliyetçi gençlik bu delil sayesinde sakinleşti, okey masalarının başına döndü.

Herkesin dikkati hükümet ve muhalefetin ortak basın toplantısına, genelkurmay başkanının zorla emekli edilmesine çekilmişken, çevre düzenlemesi, peyzaj operasyonu sessizce hızlan-

dırıldı ve sözleşme tarihinden önce bitirildi. Şantiyenin tahta perdeleri kaldırılıp gezi alanı halka açılınca Billur Köşk'ün ortadan yok olduğunu, artık orda olmadığını gördük. Bir gecede eriyip gitmişti Billur Köşk inşaat işçilerine göre. Sabaha yerinde bir uzun havuz, birkaç hastalıklı ördek, iki üç cılız selvi vardı. Taşa mı tutulmuştu acaba Billur Köşk? Camcılar mı gelip elmaslarla parça parça, mozaik gibi mi kesip götürmüşlerdi? "123 ton kristal vardı orda, öyle bir gecede taşınır mı?" diye şaşkınlığını dile getiriyordu Alman mimar. Camcılar loncası piri "Bizi bu işe karıştırmayın!" diye medyaya sert bir şekilde çıkıştı. Kaya zaten çoktan gitmişti aslında. Yıllardır yerine kasabadan bir sarhoşu bıraktığı, ara sıra gelip bırakılan kebaplardan tattığı, nakit paraları, hediye çeklerini, emeklilerin içleri cız ede ede bıraktıkları Reşat altınlarını alıp kumar oynamaya gittiği söyleniyordu.

Hükümet, "Billur Köşk'e ne oldu?" yaygarası kopmadan iyi bir zamanlamayla piyangoda rekor bir ikramiye müjdesi verdi. Kaya'nın bu ikramiyeyi kazandığı, Kaya'ya bu ikramiyenin kazandırıldığı, söylentileri çıktı. Nereden geldiğini kimsenin bilmediği gibi nereye gittiğini de kimsenin bilmediği bir sır oldu Kaya. "Camdan geçerek Billur Köşk'e girip çıkan Kaya, köşkle birlikte saydam, transparan hale geldi. Tek açıklaması budur" diyordu Alman mimar. Mimarlar Odası böylesi bir şeyin bilimsel olarak söz konusu olmadığını, köşkün yok edilmesinin kasıtlı bir derin devlet tezgâhı olduğunu açıkladı, "Piyangoyu kim kazandı o zaman? Afyon'un Dinar ilçesinde yapayalnız yaşayan, okuma yazma bilmez Dede Esmer mi?" sorularıyla bu iddiayı çürüttü.

"Ağlayan Kaya" sabah çaylarında kadınların konuştuğu bir konuya dönüştü, unutuldu nerdeyse. Konuyu canlandırmak için yapılan bir iki girişim de bir sonuç vermedi. Kaya'nın ruhunu televizyonda canlı yayında çağıran ünlü bir medyum "Kalbi çok kırılmış, gelmiyor" dedi. Papyonunu boynundan çıkarıp gözlerinin yaşını sildi. Herkes son bir kez ağlayıp açıldı, ferahladı.

Solbekler

“Öbür dünya bir sürgündür.”

Leopardi

Kimileri Selçuklu’ydular dedi Solbekler için. Kimileri Osmanlı’ydılar. Kimileri eski bir halkın kalıntısıydılar. Kimileri eşkıya idi onlar, Çenglibel’i yurt tutmuş, orada yer içer, yoldan geçenin önünü, geçmeyenin iflahını kesen hayduttular. Bu dağların sahibi emmileriydi: Köroğlu. Yiğit Keloğlu’na denirdi. Sözü’nün eri. Şeytana inanırlardı. Geceleri Müslüman takke değil gâvur külâhı, kukuleta giyip yatarlardı. Bayrakları vardı üç yerinden dirgenler başvermiş.

Kimileri, Solbekler sol ayaklarını raket gibi kullanırlardı, hepsi de Karaköse kökenliydi, bir kıvırtmayla Aras Nehri’ni ters köşeye yatırdılar, bir nisan akşamında bütün bir memleketi ofsayta düşürdüler; Çemen derlerdi ve ataş dediler. Körpü, yarpak ve Bayburt başka anlamlara gelirdi dillerinde.

Bu gazi madalyalı, beratlı, göğüsleri nişanlı halk mücahitle ri mertebesindeki efsane takım hakkında şöyle rivayetler de anlatılır:

Çok partili rejime geçilmeye çalışıldığı, futbol takımlarının partilere eşlenip siyaset ve seyahatin oyuna karıştırıldığı yıllarda milli takımımız muhteşem Macaristan armadasının karşısına bütün bir takımı solbeklerden seçip çıkarmıştı. Solbekler’in hepsi Trakya ve çevresindeki yörelerde yetişmiş, yaşları 17 ile 22 arasında değişen delikanlılardan, solbek oynayan solaklardan itina

ile seçilmişti. Almanya'dan getirilen yeni çalıştırıcının marifeti olarak görülen bu yeni taktiğe ağız burun kıvıranlar olduysa da kimsenin sesini çıkarıp uğuru bozmaya, takıma nazar değdirmeye cesareti yoktu. Nazar denince akıllara muskalar falan geldi. Daha uygar görünür, daha uygun olur diye muska yerine bir maskot seçilmesine karar verildi takımın uğuru olarak.

Solbekler'in maskotu ne olmalıydı? Hangi hayvan, hangi bitki, hangi bina, hangi eşya, masallardan bir sembol, kutsal kitaptan bir kelam? Bir dağ mı mesela, bulut mu yapayalnız, ip gibi ince? Kar tanesi: Billur avize? *Altında başımız döner durur / Ellerimiz divane...* Solbekler'i ne temsil etmeli? Tevekkül timsali karıncalar? (*Karıncalar kendinizi ezdirmeyin!*) İşçi arılar? Herkesin gönlünde yatan buydu belki de. Çalışmayı, çalışmanın erdemini, bir ibadet gibi sıırıslıkam terleyip bilek gücüyle yaşanası bir dünya yaratmayı başaran arı en uygun semboldü. İşsizlik, tembellik, can sıkıntısı bilmez arılar. Yaptıkları bal doğanın sunduğu en yetkin, en karmaşık ürün. Bal memleketin tarihine ne zaman girmişti ki? Tarih kitapları karıştırıldı, ortaçağdan yeniçağa, yakınçağa geçilen zamanlarda bal kültürü araştırılıp ulusal boyutları anlaşılmaya çalışıldı. Kutsal kitapta bal geçiyordu, bu iyiydi ama dilimizde bal sözünü ilk kullanan 11. yüzyıldan bir akıncı şair, bir gaziyan-ı rum'du. Artık bizim olmayan bir toprak parçasına, Akdeniz'de bir adaya uzaktan bakıp kendi gençliliğinin çadır-şehirlerini anlatırken söz ediyordu baldan. "Bal" kelimesini kullanıp açıklamaya gerek görmediği için "bal"ın onun zamanından daha eskilere gittiği mantıklı biçimde ileri sürüldüyse de, arı birçok kişinin gözünde bir anda önemini yitirdi. Arıya ecnebi muamelesi layık görüldü.

Boğa burcunda doğanlara göre boğa hem güç, kudret hem de ataerkillik simgesiydi. Ama boğanın kendisi sonuçta teslim olmuş, tutsak bir evcil hayvandı, pek zeki de sayılmazdı. Atletik yetenekleri vardı, evet, ama el kadar al bezin karşısında kendini maskara durumuna düşürüyordu. Futbol Federasyonu başkanı "Kitab-ı Dedem Korkut'un en has hikâyesi Boğaç Han"dır diye gönlündekini belli edince, boğayı alt eden ergenin yiğitliği yansımısını bu 11 kişilik orduya verdi. Boy boylandı, soy soylandı, "Boğaçlar" dendi Solbekler'e. Taraftarlar sınır kapısından "Adı-

nızı biz verdik, Allah önünüzü açık etsin gari!” diye uğurladılar Solbekler’i Arnavutluk maçına.

+++++

Solbekler, Macaristan’i 3-1 yenip Arnavutluk’la yaptıkları maçı da kazandıktan sonra Malta’ya gitmişler, İngiliz kontrolü altındaki Malta’da Dünya karmasına karşı oynamışlar, Çimentepeli Arif’in attığı golle maçın ilk yarısını 1-0 önde bitirmişler, devre arasında soyunma odalarına giden dehlizde kaybolmuşlar, bir sır olmuşlardı. Daha doğrusu dehlize girmişler ama soyunma odalarına gitmemişler, gidememişler, stattan dışarı çıktıklarını gören de olmamıştı. Solbekler’e ne olmuştu, nereye gitmişti Solbekler? Kendi istekleriyle mi izlerini kaybettirmişlerdi? Birileri mi kaçırmıştı onları? Birilerine mi kanmışlar, bir puştı mu ağa bellemişler de doğru yollarını yitirmişlerdi?

Solbekler Malta’daki maçın devre arasında soyunma odalarına giden dehlizde, çocukluklarının telgraf direkleriyle, ESHOT direkleriyle kolyalanmış masum bir Anadolu manzarasının uzaktaki köylerden gelen ezan, horoz, köpek, patoz ve av tüfeği sesleriyle süslenmiş bu dehlizde ucuz Amerikanbezinden formlarıyla yoksul ama onurlu yürürken, manzaradan yükselen o tanıdık sesler kulaklarında perde perde sönmüş ve kendileri de yavaş yavaş gözden yitmişti. Dehlizin öbür ucundan çıktıklarını da gören olmamıştı.

Bu tuhaf olayın hemen ardından taraf devletler sert açıklamalar yaptı, notalar verdi, tehditler savurdu; Tekel onlardan haber verecek olanlara yüklü bir ödül vereceğini duyurdu ama bunların hiçbiri bir sonuç getirmedi. Olanlarla ilgili söylentiler bir süre dünyanın çeşitli yerlerinde devam etti. Çeşitli futbol takımlarında, Solbekler’e benzeyen genç, onlardan çok genç ya da onlardan daha yaşlı oyuncuların Solbekler’e benzetildiği oldu. “Gizli saklı, teker teker ortaya çıkıyorlar” denildi. Ancak bu varsayımlar, söylentiler kolayca çürütüldü. İlgi gitgide azaldı, söylentiler söylencelere dönüştü.

Solbekler, denilene göre, on yıllar sonra bu kutsal uykudan mahalle maçından dönen çocuklar gibi hıncahınç acıkmış,

intikamdan çatır çatır susamış olarak uyandılar. Asırlık uykuları yarım kalmış gibi fırladılar yattıkları yerden. Karınları aç, gözleri uykulu ama açlıktan belermiş bir şekilde takım kaptanı Zeyyat'a "Buba acuktuk biz" diye söylenmeye başladılar bayramlık ağızlarıyla. Zeyyat en geç uyanmış, henüz göbeğini kaşıyordu. Üzerinde milli takım forması, cebinde İkinci Cihan Harbi'nden paralarla bir modern karafırın-simitçi dükkânına giden takım kaptanı Zeyyat uzattığı paraya dalgın dalgın bakan, sonra canı iyice sıkılıp onu başından savmaya çalışan Laz kızının dediklerini anlıyor gibiydi ama muhakeme edemiyordu. Söylenenleri duymuş, anlamıştı ama yazıları okumakta zorlanmıştı ilk mektep terk Zeyyat. Bu susamlı halkaya da simit denmiyordu herhalde memleketinde, çörek, gevrek gibi bir şeydi adı. Bir taraftan bunu hatırlamaya, bir taraftan da kızın parayla ilgili hızlı hızlı söylediklerine yetişmeye çalışıyordu. Kıza "Yavaş ol bre!" diye bağırınca dükkânın müşteri temsilcisi ve işletme müdürü hemen duruma el koyup Zeyyat'la bizzat kendileri ilgilenmeye başladılar. Kasiyer kızı masalara servise gönderdiler önce. Sonra Zeyyat'ın cebindeki bütün eski paraları alıp iki düzine simit ve yarım kilo yaş tuzlu çökelek tutuşturdular eline. Çökeleğin keskin kokusundan burnunun direği kırılacak gibi olan Zeyyat simit dolu poşetleri alıp ('poşet' sözünü hemen öğrendi orda, 'çökeleği ayrı bir poşete koyunuz' diye ricada bulundu) dükkândan çıktı.

Bir sinema vardı simitçi fırınının hemen yanında, eski Tayyare Sineması'ydı burası. Şimdi köşk, saray gibi bir şey olmuş adı. Ellerindeki cep telefonlarının ekranına "tık-tık" durmadan vuran, sonra o tık-tıkların yankısını derinden bir daha dinlemek için aleti kulaklarına götüren, kendileri işsiz-güçsüz ama çok önemli bir iş randevuları varmış da hep "az kalsın" geç kalacaktı gibi görünen insanlar vardı sinemanın önünde. Sinemada *Altun Yaruk* filmi oynuyordu. Filmin açılışı galayla birlikte biraz sonra başlayacaktı. Oyuncular, teknik ekip, güvenlik kuvvetleri ve canlarının çektiği her şey protesto etmeye yeminli protestocu gençler yavaş yavaş İstanbul'un başka başka köşelerinden oraya doğru geliyordu. Ama Zeyyat elindekileri arkadaşlarına götürmekten başka bir şey düşünmediği için o anda, ordan hızla

uzaklaşıyordu. *Altun Yaruk* filmini çocukluğunun Solbekler'ine adamıştı genç yönetmen arkadaş.

+++++

Kaptan Zeyyat nefes nefese dönüp olanları idrak edebildiği kadarıyla anlattı. Anlayamadıkları bu olaylardan çıkardıkları sonuç, bu memleketin artık onların olmadığıydı. Onlara yabancı eller olmuştu artık burası ya da onlar yabancı olmuştu buralarda, nasıl olduysa.

Aynı gün bir kısmının bir trene, Şark Ekspresi'ne binip bir daha, bu defa geri hiç dönmemesine kaybolduklarına inanıldı. Alpaslan, Arif, Timur, Müfit, Zeyyat, Ender, Ekrem, Sait, Abdi (kaleci), Nedim, Necib: A Milli Takım. Osman, Orhan, Süleyman, Murat, Ahmet, Hamit, Aziz, Selim, Mahmut, Büyük Mehmet, Küçük Mehmet, Nejad, Adnan, Suat, Süreyya, Ahmet, Cemil: Yedekler.

Üç dört gün sonra işletme müdürü bir sarrafta Zeyyat'tan aldığı paraları elden çıkarmaya çalışırken güvenlik görevlilerinin baskını sonucu yakalanınca bu hemen televizyonlarda haber oldu. Haberin bir yerinde simitçideki Laz kızı gevrek gevrek gülererek elindeki Başvekilli 2,5 lirayı gösterip Zeyyat'ın şaşkınlığını taklit etmeye çalışıyordu. Simitçideki güvenlik kamerasından Zeyyat'ın milli takım formalı görüntüsünü görüp hemen bizim gazeteyi arayarak durumu bildiren yaşlı spor yazarı bir abimiz formalı adamın Zeyyat olduğuna yemin ediyordu.

Spor yazarına telefonda "tamam abi, sağol, bakarız" deyip beni hemen bürosuna çağırıp Solbekler'i yazma işini veren gazetede ki yayın yönetmeni ustamız "*Ne bulursan yaz*" dedi. "*Bütün hikâyeleri, bütün duyduklarını, gerçekleri, yalan olduğu apaçık söylen-tileri, efsaneleri, dedikoduları, komplo teorilerini... inanmak istediğimiz, inkâr ettiğimiz her şeyi, duymaktan gurur ya da utanç duyacağımız ne varsa birbirine karıştır, harmanla, yaz. Mademki Solbekler hiç yaşamamışlar gibi kaybolmuşlar, onların hikâyelerini sanki hepimizin hayatını yaşamışlar, sanki hiç kaybolmamışlar gibi, sanki şimdi, gecenin bu vaktinde dolmuş kuyruğunda uykulu, kerhane kapısında sabırsız, gece nöbetinde huzursuz, verem dispanserinde umutsuzlarmış gibi anlat. Gece*

vardiyasına yetişmeye çalışan çıraklar gibi, tozdan gözgözü görmeyen tütün depolarında birbirlerini boğmaca öksürüklerinden tanıyan mevsimlik işçiler gibi, pirinç lapasına ekmek doğrayan Kürt çobanlar gibi, okuma-yazma öğrenmek için dedesinin ölümünü, ondan miras kalacak gözlükleri 18 yaşına kadar bekleyen Arap Yaşar'ınki gibi anlat... Ben de bana söylendiği gibi Solbekler'i gerçek-yalan, doğru-destan yazmaya çalıştım yazı dizisinde.

1. Altın Top, Altın Ayakkabı, Altın Çarık, Altın Yaruk – Altın Top, Solbekler'in bir rüya gibi, bir düş, bir hayal; ulaşılacak menzil gibi baktıkları bir ütopyaydı. Altın Top mükemmel bir futbol oynayıp net bir skorla maçı kazanmak demekti. Altın Top, Dünya Karması'na karşı oynanan bir maçla kazanılıyordu ama onu bugüne kadar gören yoktu çünkü Dünya Karması'nı yenen takım çıkmamıştı henüz. Altın Top'a çok yaklaşan takımlar vardı ama hiç kimse topun nerde olduğu, nerde saklandığı, onu kazanmanın yollarının ya da kaybetmenin bedelinin ne olduğunu açıklayıyordu.

Altın Ayakkabı, Altın Yaruk'taydı. Altın Yaruk, Kızılmele gibi, Turan gibi bir hayali menzil, Kâbe gibi de gerçek, kutsal bir mekândı. Ama varmak mümkün müydü oraya? Bir mecazi yolculuk, yolun kendisini kutsal kılan bir hedef miydi? Varamadığımız, çıktığımız yolculukta bir daha geriye dönmenin mümkün olmadığı ama gelecekte belki şanslı bir çocuğun, basiretli bir önderin hepimizi götürüp çıkaracağı orda mutlulukların, dostlukların, kardeşliğin, saf, temiz, pür-emel yaşandığı bir rüya-ülkeydi. Altın ayakkabıyı hak ettiğine inanılan takım kaptanı Alpaslan'dı. Solbekte oynayıp aut atışlarından gol kazandırıyorlardı takıma en umutsuz maçlarda. Dünyada eşi benzeri olmayan bir teknik, çelik bir disiplin sahibiydi. Topa gelip vurmak için hazırlanışı, gelip vuruşu bir merasimdi; tribünlerin hazırol'da, geçit törenindeki son kurtuluş savaşı gazisini izler gibi saygıyla, cenaze alaylarında gibi sessiz ve vakur ama öfke dolu izlediği top süzüle süzüle öbür kaleye giriyor, ortalık bayram yerine, panayıra dönüyordu. Solbekler böyleydi işte dinleyebildiğimizce.

2. Alpaslan'ın yanında bir de Timur vardı. Timur röveşatalarıyla ünlüydü. Orta sahadan, penaltı noktası üzerinden korner köşelerinden röveşataya kalkıyor, kalktığı her röveşata golle sonuçlanıyordu. Röveşata önü alınmaz bir hızla memleketin her yanına yayılınca müptelalarını kontrol edebilmek için hükümet röveşatayı yasakladı. Önüne gelen kahvede, sokakta, okulda, düğünde, yemekte, çayda, iftarda, camide röveşataya kalkıyordu. Röveşataya kalkmanın böyle karara ve izne bağlanması sonucunda sıradan futbol hastalarına zırt pırt ceza kesilmesi, zaman zaman da gözaltına alınmalarına karşın Timur'un ünü gittikçe artıyordu.

Bir gün Kadıköy İskelesi'nden röveşataya kalkmıştı Timur. Kadıköy İskelesi'nden kalktığı röveşatayla zımbaladığı top Dolmabahçe Stadı'nda deniz tarafındaki kaleye tam on iki dakika sonra gol olarak girdi. Tarihe geçti bu gol. Bir rekor, bir mucizeydi bu. Bütün gazeteler bunu yazdı, bütün bir hafta bu konuşuldu. Televizyon bütün gün bu golü gösterdi yavaş çekim.

3. Ancak Solbekler'in Malta'da böyle bir anda ortadan kaybolmasıyla pusuda bekleyen fırsatçılara gün doğmuştu. Sağaçıklar, liberolar, santraforlar "vatanı savunmaya hazır" olduklarını, milli takımı "iki dakka" içinde bir araya getirebileceklerini açıkladılar. Çünkü memleket artık milli takımsız olamazdı. Sanayisi, burjuva sınıfı olmamak gibi küçük düşürücü bir durumdu bu. Devrin hükümetlerinin merkez sağa yakınlıkları aşikâr olduğu için böylesi bir öneri hemen uygulamaya sokuldu. Ancak ülkenin futbol tarihinin en yüz kızartıcı skorları bu takımın sahaya sürülmesiyle başladı ve önlenemez düşüşe geçildi. Halk haklı olarak "Solbekler nerde?" diye huylanmaya başladı tekrar. Seçim öncesi konuşmalarında Solbekler gibi bir takım kuracaklarını iddia eden Trakya milletvekilleri meclisin en ön sıralarına yerleştirildi.

4. Benim gazetedeki yazı dizim şunları anlatıyordu: Stadın altında Malta'yı ters simetrik olarak yansıtan bir yeraltı şehri vardı. Dehlizler, tüneller, pasajlar, geçitlerle dolu bir şehirdi bu. Kuyular vardı mesela göğе doğru. Kuleye tırmanmak, mağmaya doğru inmek demekti. Oraya girip çıkmak için kapılardaki nöbet-

çilerin sembolik sorularına doğru cevap vermek, onlardan izin almak gerekiyordu. Futbolculara, kahramanlarımıza diyelim artık, Kör Hatice'nin rehberlik ettiği söyleniyordu. Onları stadın altındaki mağaralardan çıkarıp başka bir mağaraya gizlice götüren Kör Hatice'dir deniyordu. Bu yeni mağara yerçekimine karşı şerbetli bir mağaraydı. Böyle bir yerde uyumanın uyku hafifliğini düşününüz sevgili taraftarlar! Malta'nın altında olduğununa inanılan ama aslında Malta'dan çok çok uzaklarda, altı ay bir güz süren bir yolculukla ulaşılan bu mağarada kahramanlarımız derin uykulara dalmıştı. *Ey derin uykuları mağaraların! Uyku haplarım benim! İlaç olmadınız uykusuzluğuma! Lanet olsun size! İlaçların, hapların hiçbir etkisinin olmadığı, etkisiz kaldığı bir uzamdı burası.* Kör Hatice'nin yeraltında yaşadığı, yer üstünden haberler verdiği, henüz oynanmamış maçların sonuçlarını bildirdiği ama altın gibi bir kalbi olduğu, gözlerinin billurdan daha parlak, tennin zerdaliden yumuşak olduğu, kırk günde sadece bir öğün yemek yediği, elinde hep yanan bir sigarası olduğu buna karşın nefesinin gülsuyu koktuğu, karanlıkta daha iyi gördüğü, daha endamlı görüldüğü, yeryüzüne çıkınca şeffaflaştığı, buhur gibi havaya karıştığı anlatılıyordu.

5. Köpekli Kadın Hatice'ye bir kurt yol gösteriyordu. Kurt, Solbekler'i bu dehlizlerden, bu mağaralar ormanından çıkarıp bu semboller ormanından yer üstüne benzeyen, başka bir yeraltına doğru çekiyordu. Az gidip uz gidip Akdeniz'in altından İtalya'ya, İtalya'dan Yunanistan'a, Yunanistan'dan Bulgaristan'ın Deliormanlar bölgesinde yeryüzüne çıkıp buğday tarlalarının, zeytin ağaçlarının aralarından, keçi sürülerinin kıyılarından geçip pınar başlarında duruyorlar, Yaralı Mahmut hikâyesini anlatıyor içlerinden biri, onu dinliyorlar, Ferhat'ın derdine hep beraber ağlıyorlar ve Trakya'ya geçiyorlar.

Tarçınlı, çam fıstıklı kuru patlıcan dolması, bir parça pide. Bir çanak ayran. Edirne'de bir ırgatın evinde sofradalar. Oğlanın topunu alıp yemeğin sonunda çocuğu eğlendiriyorlar. Top cambazlığı yapıyorlar, manyetizma biraz da. Arkada kalan Hatice'nin Solbekler'in hepsinden tek tek hamile kaldığı, bu bebeleri teker teker yeryüzüne çıkarıp okullara yazdırdığı, iftihara geçmeleri-

ne gözleri yaşlı tanık olduğu, parasız yatılı sınavlarına ceplerine okunmuş pirinçler doldurup gönderdiği söyleniyordu. Dünyanın çeşitli yerlerine yayılmış bütün solak futbolcuların öyle ya da böyle tek bir soy olduğu, bu soyun da kutsal ana Hatice'den türediğı iddia ediliyordu. Bu iddia Maradona'nın kariyerine mal oldu diye de ekleniyordu. Ama Platini'yi de c.başkanıyla eşit kıldı nerdeyse. Mustafa Denizli'nin dramına hırsı neden oldu, solaklığı değil, sözleriyle gerçeklik belgeleniyordu.

6. Hatice, Solbekler'i Malta'da bir labirent mağaraya indirmişti. Bu mağara, ortaçağ elyazmalarında, Kuzey Avrupa efsanelerinde, Macar masallarında zaman zaman görülen, kutsal kitaplarda yerin yedi kat altı olarak betimlenen bir simgesel diyara çok benziyordu ama çeşitli araştırmacılar ısrarla bunun o bilinen "ölüler diyarı"yla karıştırılmaması gerektiğini söylüyordu. Meraklı kazıcıların dünyanın başka yerlerinden, başka zamanlarda, bambaşka nedenlerle kazmaya başladıkları, zaman zaman rastlantıyla birbirlerine bağlanan ama aynı zamanda birbirinden bağımsız bir tüneller toplamıydı burası; yeryüzünün göksüz, gökyüzüz bir yansımasıydı. Yedi kat, dokuz daireden oluşuyordu bu mimari ve hakiki kurtuluşun, en doğru yolun burda olduğuna inanılıyordu bazılarınca.

Kocaman bir avludan sağ ayakla giriliyordu buraya. Hatice, yüzü geriye doğru dönük yürüyordu. Kör olduğuna inanıldığı için buranın en kıdemli rehberi idi. Gondol benzeri bir kayıkla geziliyordu katlar, kattan kata geçiş için ya bir su basınçlı asansör kullanılıyordu ya da başlangıcı ve sonu belirsiz bir merdiven. Üçüncü katta kırılık bir alan vardı, Evreşe'ye benziyordu. Evreşeli Zeyyat'a öyle göründü bu daha doğrusu. Bu katlarda duvarlara oyulmuş hücre odalar, odalarda ulu atletler, yüce sporcular vardı. Çoğu Solbekler'e katılmayı istiyorlardı bunların ama artık bunu umamayacak kadar umutsuzdular.

Duydukları, bildikleri pek çok kişiyi gördü Solbekler bu katlarda. Kurtdereli Mehmet Pehlivan mesela, öyle çökmüştü ki sofraya salya sümük tıkiyordu ağzına ne bulursa. Önünde hiç abartmasız elli bin batman pilav, yirmi bin şişte piliç, beş bin kızarmış kaz, dört yüz kazan sütlaç, bin süt danadan hardallı yah-

ni; bıldırcın, göğercin tabağ tabağ, bin kazan yağlı keşkek çomak ile yiyile; üç yüz bin yumurtadan çılbır, beş yüz küfe üzüm, iki yüz elli çeki keçiboynuzu, elli bin sini börek, doksan yedi kilometre bağirsaktan kokoreç, yarım milyon poğaça, altmış bin şişe şarap, otuz bin fıçı bira, iki boyoz ve bir kaynamış yumurta vardı. Kurtdereli'ye baktılar öyle. Yedikçe yüzüne renk, ağzına gülümseme geldi ki insan ancak bu kadar mutlu olabilir. Mutluluğun bir resmi var idi ise, bu, burda Kurtdereli ve mükellef sofrası idi. Ne güzel bir manzara, bir ölüdoğa! Gümbür gümbür atan nabzıyla dünya nüfusunun çoğunluğundan daha sıhhatli pehlivanaga!

Meşhur kalıbıyla diyar diyar gezip güreşten zengin olan, en sonunda şalvarına, mintanına doldurduğu altınların ağırlığından denizin dibini boylayan Koca Yusuf şimdi tek kollu askılı güreş mayosuyla *"dünyanın en kuvvetli adamı çadırı"*nda para karşılığı halterler, beton külçeler kaldırıyor, şimendiferler itip çekiyordu. Yanındaki çadırda Yaşar Doğu vardı. Sinirli. Tırnaklarını kemiriyor. Bir şeyler mırıldanıyor kendi kendine.

Oğuz Kağan, gülle atma şampiyonu. Önünde gülleler, rakip bekliyordu Oğuz. Dengi çıkmadığı için yeteneğini gösteremeyen, orda çürüyüp giden bir bahtsız. Ulubatlı Hasan okçulukta en ulusal marka! Elinde sancak dikecek yer arıyor, nereye uzansa su oluyor, eriyor. Eskrimde rakip tanımayan, tek solak padişah Abdülmecid annesinin elini bırakmıyor, hem de harem ağasının kucağından inmek istemiyordu. Kılıç ustası Merdan Ali oyuna çağırıyor Mecid'i. Mecid ille harem ağası da gelsin istiyor ama körolası anası izin vermiyor. Cirit şampiyonu Seyyit Battal dört dönüyor dairesini, atının adı Küheylan. Ciritini atıyor, üç gün havada kalıyor cirit. Ali kılıcıyla ikiye bölüyor ciriti. El ele, kol kola başka bir oyuna gidiyorlar Battal'la. Mecit mahzun bakıyor. Solbekler uykularında rahatsız sağa sola dönüyor. Ah çekiyorlar Mecit'in bu haline. Hatice hemen aşağı katı işaret ediyor. Mecit'i unutup hep birlikte aşağı kata geçiyorlar.

Beşir Fuad var aşağı katta, en ücra köşede. Duvarında bir halı asılı. Geyiklerin gümüş bir dereden su içtiği manzara işlenmiş halıya. Beşir geyiklere bakıp anatomi çalışıyor. Kalemtraş, makas falan var masasında. Yakınına biri gelse daha da aşağıla-

ra kaçmak istiyor, öylesine tiksiniş insan ırkından. Bir ödöl bu mutlak yalnızlık ona.

En altta bir Osmanlı Bankası şubesi. 24 saat açık. Yanında faizciler, futbol takımı sahipleri, pavyoncular, trafik polisleri, horoz dövüştürenler, oğlancı şairler, otelciler, şikeci hakemler, me- tin yazarları, tüccarlar, tercümanlar... bir suyun yüzeyine bakıp borsa haberlerini izliyorlar.

7. Uykuda gezi bitti, Solbekler bir daha sağa sola döndüler. Uykuda öksürdüler, kışlarını kaşıdılar. Kör Hatice geçip baş köşeye oturdu. Solbekler birer birer gelip elini öptüler. Dizinin dibine kıvrılıp uyudular – uykuda uyku, rüya içinde rüya, masal masal içinde. Kızka- çıran masalını anlattı Hatice; Âşık Garip'i, Büyülü Kaftan'ı. Fosur fosur daha derin uykulara daldı Solbekler. Nişanlılarını, göbekli kayınbabalarını, teneke onbaşılarını, tabur imamını, Allahsız inzi- batları, milli takımın maskotu Sefer Boğa'yı gördüler rüyalarında. Karagümrük kerhanesine giden sokağa bir türlü dönemiyordu Zeyyat; kamışı mermer sertliğinde, nefesi gırtlığında tıkalı yan so- kaklara dalıyor, yanlış kapılar çalıyordu; yalnız, yanılmış, çaresiz öyle bakıyordu önüne. Hatice ılık havlularla boynunu, alnını silip bileklerine masaj yapınca gevşedi, mayıştı Zeyyat. Bacak arasına bir ılıkılık yayıldı, dizlerini çenesine doğru çekti.

8. Onyıllar boyu onları korudu, esirgedi Hatice. Gün gelip gitme vakti gelince burunlarını güzelce sildi, üniformalarını giydirdi, ceplerine harçlık koyup ellerinden tuttu, yeryüzüne çıkardı, okul servisinin otobüs durağına bıraktı. Hatice'nin elini öpüp beslenme çantaları dolu, Varna'da bir mahalle bakkalının arka bahçesindeki bir kuyudan yeryüzüne çıktı Solbekler. Dünya bir otel odası gibi temiz, düzgün ama albenisiz göründü gözlerine.

Birbirine eklenen tarlalar, tarlalar, tarlalar... Sabanı iten çift- çiler, çekmeye çalışan öksüz sarı bir öküz... Kargalar sürüsü, günbatımına karşı durunca bir kartal görünümü.

Delroman'dan tarlalara arasından yürüye yürüye, bazen kültür-fizik yapmak için dura dinlene... Nihayet İstanbul'da Bağ- dat Caddesi'ne geldiler. Bikinili kızlar, defile yapıyorlar sokakta. Sağın soluna dokunmaya çalışıyor yaşlı genç.

Hayatının hikâyesini düşünüyor Zeyyat. Renkli bir hayatı oldu: "Renkli atlarda, basma tişörtlü atlılar gibi geçti hayat!" Spor malzemeleri satan bir dükkânın önünden geçiyorlar. Biniçilik malzemeleri baş köşede. "At, bir spor aleti artık demek ki" diyorlar. Bilmedikleri, anlamadıkları oyunlara ait aletler, toplar. Kâğıttan bir futbolcu heykeli, tam boy, adı: Samet. Bıyıklı ama zenne gibi sırtıyor. Donu da epeyce kısa.

Zeyyat trende çocukluğunu hatırlamaya çalışıyor. Köylü mü Zeyyat? Eşeğe binmişliği, koyun gütmüşlüğü, karga kovmuşluğu var mı bakla tarlalarında? Şehirli mi? Apartumanda mı oturuyor? Ailesi? Dalıp gidiyor Zeyyat. Arnavutluk maçında kırmızı kart gören bir oyuncuyu görüyor düşünde. Adı Suphi. Soyunma odalarına gelmemekte ısrar ediyor Suphi. Zeyyat bir abi olarak koluna girip takımla birlikte soyunma odalarına doğru çekiyor. Dehlizde Suphi tuvalete gitmek için kolundan sıyrılıyor. Zeyyat burda uyanıyor.

+++++

Kayboluşlarının ardından dünya Solbekler'i kısa denecek bir süre içinde unutmuştu. Bunun biraz da *Avare* filminin kabahati olduğu söylendi. İlk on gün boyunca her gün, gazetelerin ilk sayfalarında "Solbekler'e ne oldu?", "Solbekler nerde?", "Canımıza yetti!", "Malta'ya nota verdik", "Malta'yla sıcak savaş" gibi başlıklarla tam sayfa haberler görülürken, on günün sonunda Solbekler'in nerdeyse unutulduğuna tanık olundu. "Raj Kapoor İstanbul'a gelecek" haberi geri kalan her şeyi unutturdu. Solbekler artık kimsenin gündeminde değildi. Solbekler bir Musul, bir Üsküp, bir Bingazi gibi kaybedilişi sineye çekilen, gündeme getirilmesinden utanç duyulan, var olan ama artık bizim olmayan bir eski hikâye oldu.

9. Solbekler'i tekrar gündeme taşıyan benim yazı dizim oldu. Benim yazı dizimdeki "Solbekler geri dönüşlerinde bir futbol takımı düzeneğinde yayıldılar memlekete: 4-4-2" alt başlıklı son günkü yazıma beklenmedik bir ilgi gösterdi okurlar. Gazetenin tirajı artınca, öbür gazeteler de konuya sayfalarında yer açtılar.

Yazıya göre geri dörtlü, ki takımın beyin takımıydı, İzmir Kemeraltı'nda Solaklar Mağazası'nı açıp tuhafiyeciliğe başladılar. Şampiyonlar Ligi formaları, iç gıcıklayan külotlu çoraplar, streç pantolonlar, Selanik örgü kazaklar, trikolar, desenli fanilalar vs vardı vitrinde. Dükkânın arkasındaysa Solbekler gizli örgüt toplantıları yapıyordu. Öyle söyleniyordu.

Orta saha oyuncuları Beyoğlu'nda Politbüro diye bir meyhaneye işletmeye başladılar. Politbüro meyhanesi bir şiir dergisi, fanzin, teksirle çoğaltılıp el altından çok yüksek fiyata satılan bir dergi çıkarıyordu. Politbüro'nun edebi-siyasi yayın organıydı bu. Derginin adı Politbüro'ydu ve başyazarı "Meyhan"dı. "Meyhan" daha sonra başka takma adlarla televizyon skeçleri, reklam metinleri yazdı; zengin aileler için aile ağacı araştırmaları yaparak geçimini sağladı. 2007 yılında Kızıltoprak'taki evinde ölü bulundu. Belediye mezarlığına gömülen ölüsüne kimse sahip çıkmadı. Can Yücel'in Meyhan'ı anlatan bir şiiri vardır diye bilinir ya da o şiir Meyhan için yazılmış, ona adanmıştır.

İleri ikili Ballıkuyu, Yeşildere civarına gelip yerleştiler, Pınarbaşı'nda kendin-pişir-kendin-ye lokantası açtılar. Kimseye kız alıp vermediler. Kendi kendilerine bir komün hayatı, bir "alibabaçiftliği" saltanatı sürdürdüler. Bunlardan biri, Süreyya, 103 yaşında Bornova'da bir düşkünler evinde, kendisine aşı vurulduğu gün kuş gribinden öldü. "Aşıya yazık oldu, onun yerine bir sabiye vuraydık keşke" diyen ilçe başhekimi apar topar Van'a sürüldü. "Van fıstık gibi şehir. Buraya sürgün yeri demek Van halkına hakarettir" diye memleket medyasına yüksek sesle meydan okudu ve Van halkını kalkışmaya tahrik etti belediye başkanı. Van, tarihinin en ağır yenilgisini kendi evinde kendi kardaşlarının elinden gördü. Taş taş üstünde kalmadı Van'da. Bir dümdüz saha oldu tam 20 ay süren muntika temizliği sonunda. Marangoz Mahallesi ile Terzibaş Mahalleleri'ne dört taşla iki kale yapıldı. Cumhur eski başkanı orta yuvarlağa topu koydu ve tekme patlattı. Van öyle boynu bükük kendi haline bırakıldı.

Bir tek İsmail Dümbüllü bir gün bir gazete söyleşisinde (bu söyleşiyi de ben yapmıştım) bir Anadolu turnesinde Solbekler'den biriyle tanışmış olabileceğini ima etti ama yaşından dolayı kimse onu dikkate almadı. *Kavuk davası* olmasa o söyleşi bile

yapılmazdı denildi Dümbüllü için. Bu kesinlikle doğru değildi: Ramazan günü Malatya Garı'nda beraber kayısı likörü içip karışık kebab yediği adam, büyük bir olasılıkla, Zeyyat'tı.

10. Kimilerine göre Solbekler gizli yeniçerilere katılmışlardı. Ocak dağıtıldıktan sonra Manisa'da, Tekirdağ'da, Cihanbeyli'de, Akseki'de, Ağlasun'da, Zile'de çiftlikler satın alıp tarımla uğraştıklarına inanılan yeniçerilerin yeni yerleştikleri mahallelerin, köylerin en güzel kızlarıyla başlık parası ya da ölüm tehdidi karşılığı ama geleneklere uygun evlendikleri ve doğan her çocukla hayal ettikleri iktidara bir adım daha yaklaştıkları söyleniyordu kahvelerde, kimsenin okumadığı yerel gazetelerin köşe yazılarında.

Bu yazılara göre Solbekler'in Manisa Ovası'ndaki bir çiftlikte gizlenen orada gizli saklı yaşayan eski yeniçerilere sığındıkları söyleniyordu. Jandarma Komutanı "Manisa'da böyle bir çiftlik yoktur" diye söylentileri dindirmeye çalıştıysa da bu tam tersi bir etki yaptı. Eğer inkâr edilecek kadar ciddiye alınıyorsa söylentiler demek ki bir gerçeklik var denilmeye başlandı.

Ertesi gün jandarma çiftliğe baskın yaptı. Çiftliğin ortasında mezar taşı yazısız bir toplu mezar buldu.

"Açıyorum mezarı" diye halkı uyardı JaKom.

Bir kız çocuğu uzun bir çığlık attı.

Kadınlar zılgıt, yaşlılar "ahh" çekti.

Kürt çobanlar yutkundu.

Develer kederlendi, oldukları yere çöktüler.

İncelemelerden sonra bunların Kurtuluş Savaşı'nda yeniçerilere sığınmış yöre halkı Rumlar oldukları anlaşıldı. Jandarma Komutanı zeki bir şekilde "Konuyu dağıtmayalım: Solbekler'in yaşadığı böyle çiftlik yoktur Manisa'da, dememiş miydik en başta?" diyerek ilgiyi tekrar Solbekler'e getirdi. Aynı gün İzmir Kemeraltı'nda çıkan bir yangın yüzünden Manisa'yla ilgili haber önemini yitirdi, gündemden düştü.

Kemeraltı'ndaki yangında Solaklar Mağazası cayır cayır yandı. Bir mendil, bir çorap teki bile kurtarılamadı dükkândan. Kundaklandığından şüphelenildiğini belirtiyordu söylentiler ama Belediye iki gün içinde yangın yerini temizleyip açılan arsa-

da bir halk konseri düzenleyince yangınla ilgili haberlerin yerini konserle ilgili dedikodular aldı.

Politbüro Sökeli bir köy ağasına yok pahasına devren satıldı. Meyhane el değıştirince dergi de battı, unutuldu. Bir bulvar komedisine esin kaynağı oldu bu. Bir tiyatro grubu oyunu şergilemek için Trakya turnesine çıktı.

11. Ben bunu yazdım. "Politbüro" oyunu Kırklareli'nde sanat okulunda temsil ediliyordu. Kış çok sert geçiyordu. Eski bir kaptan boğalarla ilgili bir bölüm okudum. Kitabın bir yerinde, çok ilgisiz bir cümlede bir Şark Ekspresi geldi geçti bronşitli çufçuflarla. Gül şarabı içtim. Yattım sonra. Işıklar kendiliğinden yavaş yavaş söndü.

Alinyazım Kılavuzu, Karakalem Requiem ve Süslü Nesir
ile öykü dilini perçinlemişti İlhan Durusel.

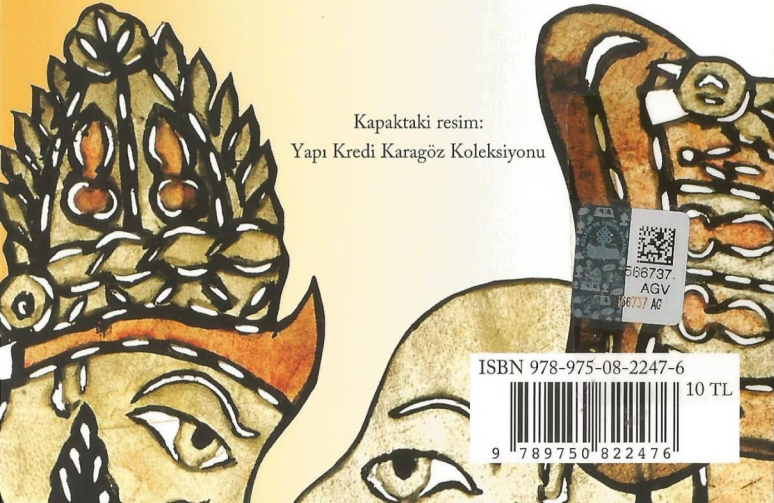
Gül Öksüren Melek'te yanardöner bir dil bekliyor okuru.

Türkçenin sarp yerlerine çıkılıyor, işlenmemiş, yoz kalmış topraklarında geziliyor. Bu kitaptaki öykülerde kendi çizgisini derinleştiriyor Durusel, sokağın diliyle kuruyor yazınsal gerçekliği. Alaycı söylem öyküden öyküye tırmanıyor; nihayet "Tüyübozuk Hikâyeler"deki dört öyküde tavana vuruyor.

Durusel'in işlettiği bir öykü lunaparkı,
Gül Öksüren Melek.

Beşir Fuad var aşağı katta, en ücra köşede. Duvarında bir halı asılı. Geyiklerin gümüş bir dereden su içtiği manzara işlenmiş halıya. Beşir geyiklere bakıp anatomi çalışıyor. Kalemtraş, makas falan var masasında. Yakınına biri gelse daha da aşağılara kaçmak istiyor, öylesine tiksiniş insan ırkından. Bir ödül bu mutlak yalnızlık ona.

Kapaktaki resim:
Yapı Kredi Karagöz Koleksiyonu

ISBN 978-975-08-2247-6

10 TL